

76. Keskiviikkona 5 päivänä kesäkuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys Suomen rikos-
oikeuden soveltamisalaa koskevan lain-
säädännön uudistamisesta 2136

Hallituksen esitys 1/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 4/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi hallintolain-
käytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädän-
nöksi 2137

Hallituksen esitys 217/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 5/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi vesilain
muuttamisesta 2138

Hallituksen esitys 218/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

4) Hallituksen esitys Yhdistyneiden
Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen
ja sen XI osan soveltamiseen liittyvän sopi-
muksen eräiden määräysten hyväksymi-
sestä sekä laiksi aluksista aiheutuvan ve-
sien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun
lain muuttamisesta 2139

Hallituksen esitys 12/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1996
vp

5) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja
lahjaverolain muuttamisesta annetun lain
voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..

Hallituksen esitys 15/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1996
vp

6) Hallituksen esitys laiksi alusturvalli-
suuden valvonnasta annetun lain muutta-
misesta 2140

Hallituksen esitys 68/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 5/1996 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi kotieläin-
jalostuslain 6 ja 15 §:n sekä hevostalouseläin
5 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 85/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
8/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi Kera Oy
-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 §:n
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 70/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi yhteistoimin-
nasta yrityksissä annetun lain muuttami-
sesta 2147

Hallituksen esitys 35/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

10) Lakialoite laiksi kahden samaa su-
kupuolta olevan henkilön parisuhteen vi-
rallistamisesta ”

Lakialoite 26/1996 vp (Outi Ojala /vas ym.)

11) Lakialoite laiksi sairausvakuutus-
lain 33 §:n muuttamisesta 2188

Lakialoite 27/1996 vp (Arja Ojala /sd ym.)

12) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1995 2194

Kertomus 4/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

13) Hallituksen kertomus valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 1994 2198

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1994

Kertomus 11, 12/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

14) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1995

Kertomus 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

15) Hallituksen esitys laiksi ulkomaa-laislain muuttamisesta

Hallituksen esitys 56/1996 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 6/1996 vp

16) Hallituksen esitys laiksi kuntarajojen määrittämisestä Suomen aluevesillä

Hallituksen esitys 55/1996 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 7/1996 vp

17) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomus vuodelta 1995

Kertomus 1/1996 vp

Talousvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

18) Hallituksen esitys laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 49/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

19) Hallituksen esitys laiksi näkövammaisten kirjastosta

Hallituksen esitys 61/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L. ja toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Andersson J., Aula, Brax, Halonen, Ihamäki, Joenpalo, Kantalainen, Karhunen, Karjula, Kautto, Korkea-oja, Korteniemi, Koski M., Koskinen M., Lamminen, Linnainmaa, Malm, Myllyniemi, Olin, Penttilä, Pietikäinen S., Pohjola M., Rehn, Rosendahl, Siimes, Suhola, Tahvanainen, Takkula, Tiuri, Vehkaoja, Virtanen, Vistbacka ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L. ja toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Malm, Myllyniemi, Linnainmaa, Halonen, Pohjola M., Korteniemi ja Aula.

Ilmoituksia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S-L. Anttila, Halonen, Törnqvist ja Vehkaoja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat J. Andersson, Aula, Brax, Joenpalo, Korkea-oja, Korteniemi, M. Koskinen, Myllyniemi ja Rosendahl sekä tämän kuun 7 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Virtanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 1/1996 vp

Lakivaliokunnan mietintö 4/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—15 § ja 1 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 217/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 5/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Sitä on tullut näin vanhemmiten niin pelokkaaksi sen suhteen, että aika loppuu kesken, että tulee ihan turhastakin asiasta tänne puhujakorokelle.

Hallintolainkäyttöä koskevan lain mietintö sisältää vastalauseen, jonka ovat allekirjoittaneet lakivaliokunnan keskustalaiset valiokuntaedustajat sekä nuorsuomalaisen ed. Jukka Tarkka. Siinä pyritään lähinnä joustavoittamaan sellaista hallintotuomioistuimen toimenpidettä kuin katselmus. Katselmus tarkoittaa lain ja valiokunnassa äänestyksen voittaneen kannan mukaan sitä, että jossakin paikassa katselmus, jota koskien tuomioistuimien haluaa kohteen omin silmin nähdä, täytyy suorittaa lainvoimaisena, oikeusvoimaisena; toisin sanoen kaikki tuomioistuimen jäsenet ovat katsomassa, lähtekö jostakin kaivosta kaksi vai kolme putkea.

Me vastalauseen tehneet olemme olleet sitä mieltä, että tämä on turhan raskas toimenpide yksinkertaisissa pienissä asioissa. Toisin sanoen meidän mielestämme riittäisi sellainen, että tuomioistuimen kolmesta jäsenestä yksi tai kaksi kävisi paikalla tuon asian toteamassa ja toimenpiteestä ”katselmuksen” sijaan käytettäisiin silloin nimitystä ”tarkastus”.

Olemme 41 §:n osalta siis jättäneet vastalauseen, jossa muutosta ehdotamme. Muut valio-

kunnan jäsenet ovat olleet sitä mieltä, että oikeuden jäsenten täytyy kaikkien olla katsomassa, lähtekö sieltä kaivosta kolme vai kaksi putkea. Pidän sitä tarpeettomana, koska todistajaakin kuullaan valan nojalla oikeudessa siitä, mitä hän on paikalla havainnut. Kyllä varmasti yksi tai kaksi tuomioistuimen jäsentä on yhtä luotettava tarkastuksen suorittaja kuin joku todistaja, jota kuullaan oikeudessa.

Rouva puhemies! Sen enemmälti asiasta jatkamatta yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen ehdottamaan, että 41 § ensimmäisestä lakiehdotuksesta hyväksytään mietintöön jätetyn vastalauseen mukaisesti.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen huoli tästä katselmuksesta on ilmeisesti kuitenkin aika aiheeton. Oikeushan asiakohtaisesti harkitsee, milloin tällainen katselmus toimitetaan. Myös tietysti hyvä asioiden hoitotapa aikaansaa käytännössä sen, että yksikin tunnollinen esittelijä voi omatoimisesti käydä suorittamassa tämän tarkastuksen, mikä vastaa tätä vähemmistöön valiokunnassa jääneiden jäsenten mielipidettä. Uskon, että nykyinen esitys on kyllä parempi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnassa keskusteltiin tästä aiheesta hyvin paljon ja pitkään, mutta päädyttiin siihen, että pysytään hallituksen esityksessä eli että ainoastaan tarkastukset tulevat kysymykseen. Valiokunnan enemmistön näkemys oli sellainen, että koska tuomioistuimissa pitää noudattaa välittömyysperiaatetta, on koko tuomioistuimen saatava jokainen asiassa esitettävä näyttö harkittavakseen. Näin ollen, jos siellä käy yksi tai kaksi henkilöä, vaikka olisivat tuomioistuimen jäseniä, ne ovat kuitenkin toisen käden tietoja ja subjektiivisia tietoja, joita tulee. Vaarana on, että tämä keveämpi muoto myös saattaa yleistyä, jolloin varsinainen katselmus jää usein tekemättäkin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan todeta, ed. Vähänäkki, että toisen käden tieto on sekin, niin kuin puhujakorokkeelta mainitsin, että joku ulkopuolinen, joka on tehnyt havaintoja, tulee oikeuteen ja todistajana valan nojalla kertoo, mitä on havainnut. Kyllä kai on yhtä luotettavaa tietoa se, jos tuomioistuimen virkavalan tehnyt jäsen käy itse katsomassa. Käytin esimerkkiä — ne ovat vesilain alaisia asioita — lähtekö kaivosta kaksi vai

kolme putkea. On eri asia, kun vanhaan aikaan sanottiin poliisista, että toinen osaa lukea ja toinen kirjoittaa; silloin se ei olisi ollut varmaa. Mutta jos tuomioistuimen jäsen käy sen katso-massa, se on aivan yhtä luotettavaa tai luotetta-vampaa kuin todistajan käyttö.

Kyllähän totuus on, ed. Vähänäkki, se, että valiokunnassa tiedettiin varsin hyvin, että tämä ehdotus on perusteltu ja kannatettava, mutta poliittisista syistä sitä ei voitu siellä hyväksyä. Toivottavasti eduskunnan suuri sali nyt sitten hyväksyy tämän järkevän ehdotuksen.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen ehdotus on kannatettava, ja katson, että tarkastus voisi olla yksi mahdollisuus juohevoittaa yleensäkin asioiden käsittelyä. Tämä kun tapahtuu virkavastuun nojalla, niin oikeellisuuskin tulee tapahtumaan.

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tuoda tähän yhden näkökulman. Asiaa punnittiin kyllä hyvin tarkkaan ja todettiin, että tarkastuksen mahdollinen mukaan otto pykälään voisi johtaa siihen, että rikomme Euroopan ihmisoikeussopimusta ja myös oikeastaan perustuslain määräyksiä, jotka koskevat oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Menemättä syntyjä syvemmälle haluan vain tuoda tämän aspektin eduskunnan tietoon. Kyllä tätä on tarkkaan punnittu.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—13 § ja 2 luvun otsikko, 14—16 § ja 3 luvun otsikko, 17—21 § ja 4 luvun otsikko sekä I osan otsikko, 22—30 § ja 5 luvun otsikko, 31 ja 32 § ja 6 luvun otsikko sekä 33—40 § hyväksytään keskustelutta.

41 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään sen sisältöisenä kuin se on valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Salon kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 53. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

42 § ja 7 luvun otsikko, 43—50 § ja 8 luvun otsikko, 51—55 § ja 9 luvun otsikko, 56 ja 57 § ja 10 luvun otsikko sekä II osan otsikko, 58—68 § ja 11 luvun otsikko, 69—73 § ja 12 luvun otsikko sekä III osan otsikko, 74 ja 75 § ja 13 luvun otsikko, 76—80 § ja 14 luvun otsikko sekä 81 ja 82 § ja 15 luvun otsikko sekä IV osan otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1, 2, 11, 15 ja 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 22 ja 24 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi vesilain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 218/1995 vp

Lakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 15 luvun 23 § ja luvun otsikko, 16 luvun 13, 29 a ja 49—51 § ja luvun otsikko sekä 17

luvun 1, 3, 5, 12 ja 14 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen ja sen XI osan soveltamiseen liittyvän sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 12/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitteilyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 15/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteilyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on tarkoituksenmukainen ja hyvä. Meillähän kun perintöverolakia muutettiin viime syk-

synä, ei välttämättä huomattu sitä, että saattaa syntyä eräitä, tosin erittäin harvinaislaatuista, tilanteita, joissa — jos on annettu hyvin suuri ennakkoperintö tai lahja aikaisemmin ja nyttemmin perintöveroaosteikon tultua muutetuksi saa pienen lahjan — saattaa syntyä tilanne, jossa tästä pienestä lahjasta perintö- tai lahjavero olisi yli 100 prosenttia. Tämä epäkohta hallituksen esityksellä, joka nyt on tarkoitus hyväksyä, hyvin korjataan.

Verojaostossa on kuitenkin perintöverolain osalta havaittu erinäisiä puutteita. Jo viime syksynä valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että perintö- ja lahjaverotuksen osalta tulisi tehdä kokonaisuudistus. Jälleen tämänkin esityksen yhteydessä saatettiin todeta, että varsin suuri ongelma on se, että sellaisissa ennakkoperinnöissä, jotka otetaan perinnönjaossa huomioon, ei ole mitään vanhentumisaikaa niiden huomioon ottamisessa eli kumuloimisessa, mutta sen sijaan lahjoissa ja muissa ennakkoperinnöissä tuo kumulointiaika on kolme vuotta. Tätä ei voi pitää kovin tarkoituksenmukaisena, varsinkaan kun ne henkilöt, joilla tuota rajoitetta kumulointiajassa ei ole, ovat rintaperillisiä pääsääntöisesti eli kuuluvat ensimmäiseen perintöveroluokkaan.

Muutenkin voidaan sanoa, että perinnönjaossa huomioon otettavien perintöjen asema on kehittynyt oikeuskäytäntöjen kautta ja sitä hyvin erilaisesti sovelletaan eri veropiireissä. Tältä osin olisi tärkeätä, että saataisiin lainsäädännöllinen säätely aikaan.

Valiokunnassa pyrittiin tältä osin muotoilemaan säännöksiä parhaiten asiantuntijain voimin, mutta täytyy todeta, että kun asialla on kiinteä yhteys myöskin perintöverolainsäädäntöön, katsottiin, että laajempi kokonaisselvitys on tarpeen. Tältä osin toivomme, että hallitus ponnellen mukaisesti ryhtyy toimenpiteisiin perintöverotuksen kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi ja tämän epäkohdan korjaamiseksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Malm merkitään läsnä olevaksi.

6) Hallituksen esitys laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 68/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 5/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 14 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi kotieläinjalostuslain 6 ja 15 §:n sekä hevostalouslain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 85/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 6 ja 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 70/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kera-lain 2 §:n muutos tarkoittaa käytännössä sitä, että Keralle tulee nyt oikeus myöntää takauksia myös palveluyrityksille, mikä asia on ollut hyvin pitkään lukossa. Täytyy sanoa aivan suoraan, että tämä on myönteinen ja kauan ajettu uudistus ja laajennus Keran toimintapolitiikkaan. Kun täällä on paikalla myös asianomainen ministeri Kalliomäki, täytyy antaa tunnustus siitä, että hallitus ja ministeriö sekä ministeri ovat toimineet tässä asiassa sittenkin aika ripeästi.

Muistutan mieliin, että talousvaliokunta otti asian esille viime vuoden puolella ja esitti nimenomaan toimialarajoitusten lieventämistä, jopa poistamista, jossa nyt siis toimitaan ihan tämän kannan mukaisesti. Tästä on annettava reilu tunnustus. Tämähän myös vastaa hyvin pitkälle Euroopan unionin käytäntöä pk-politiikassa.

Laajennus tuo mukanaan varmasti Keralle melkoisen määrän uusia asiakkaita. Määrä voi olla aikamoisen suurikin ja voi kyllä johtaa pohtimaan, miten Keran voimavarat riittävät uusien asiakkaitten käsittelemiseen, mutta sehän on Keran ongelma eikä suoraan eduskunnan.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyen pari lyhyttä ajatusta Kera Oy:n asemasta jatkossa. Keran asemahan on muuttunut ja kehittynyt siitä, kun se vuonna 70 perustettiin Kehitysaluerahastonnimisena yhtiönä. Keran tehtävät ovat laajentuneet kehitysaluepolitiikasta laajemmin aluepolitiikkaan ja myös nimenomaan pk-yritysten riskirahoituksen hoitamiseen. Kera operoi koko maan alueella tänä päivänä, kun se läksi aikanaan liikkeelle kehitysalueitten asioitten hoitamisesta. (Ed. Kanerva: Kiusataan ed. Kääriäistä!) — Te ette siihen pysty, ed. Kanerva!

P u h e m i e s (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa!

P u h u j a : Kera on saavuttanut pk-yritysten luottamuksen nimenomaan sillä, että sen toiminta on hyvin asiakasläheistä. Sillä on maan ylivoimaisesti paras yritystutkimus, niin että luottamus on tullut pk-kentässä tekojen ja näyttöjen kautta vuosien taikka jopa vuosikymmenten mitaan. Tällä perusteella täytyy sanoa, että toivoisi

Keran jatkossakin kehittyvän ja vahvistuvan. Siinä suhteessa ministeriöllä kyllä on, voisi sanoa, täysi vastuu siitä — Kerahan on renki ministeriön toiminnassa — aikamoinen vastuu siitä, että Kera jatkossakin vahvistuu.

Julkisuudessa joku aika takaperin on spekuloitu Keran asemasta lähtien siitä, että se voitaisiin fuusioda johonkin toiseen rahoitusjärjestelmään, jopa Postipankkiin. Tässä yhteydessä pitää sanoa hyvin ”veettömät” sanat. Tämmöiselle fuusiolle ei ole aikanaan järkiperusteita. Joitakin muita perusteita voi toki olla, mutta järkiperusteita ei ole. Tämä fusio olisi huonoin mahdollinen ratkaisu.

Keraa pitää kehittää itsenäisenä, niin että se on vieläkin käyttökelpoisempi väline pk-yritysten rahoitushuollon takaamisessa. Mutta se pitää sanoa, että työnjakoa Valtiontakuukeskusten ja Keran välillä on kyllä syytä jatkossakin täsmentää, ja se tarpeeton kähinä, joka näitten kahden laitoksen välillä on, pitää saada kerta kaikkiaan pois. Kähinän tilalle on tultava yhteistyö ja selkeä työnjako, nimenomaan hyvä, saumaton yhteistyö. Tässä suhteessa KTM:llä on vielä tehtävää. Muistan sen, että se on aika tavalla hankala tehtävä. Mutta pk-yritysten kannalta on välttämätön asia, että työnjako toimii hyvin Keran ja Valtiontakuukeskusten välillä.

Yliä lopuksi savolaisena kansanedustajana esitän hyvin selvän kannan, kun on puhuttu myös Keran pääkonttorin siirtämisestä muka kustannussyistä pois Kuopiosta jonnekin, vaikkapa Helsinkiin: Eihän tämmöisiä pidä edes ajatella, ei ainakaan suunnitella. Voihan sitä joskus ajatella, mutta ei suunnitella. Pidettäköön Keran pääkonttori edelleen Kuopiossa. Jotakin vahvaa on pidettävä myös maakunnissa näinä aluepolitiikan alasajon ankeina aikoina.

Siis itse lakimuutos on erittäin hyvä ja kiitos siitä ministeri Kalliomäelle!

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Voin olla lakimuutoksesta ed. Kääriäisen kanssa niin samaa mieltä, että oikein hirvittää, mutta ehkä pariin asiaan huomautus.

Ed. Kääriäinen aloitti painottamalla sitä, että Kera nyt saa lisävaltuutusta myös palvelualoilla. Näin on, mutta haluan siihen lisätä, että näkisin mieluusti Keran todella nyt keskittyvän palvelusektoriin. Mitään kategorista, ehdotonta, jakoa VTK:n ja Keran välillä ei pidä tehdä, mutta Keralla on tässä suuri mahdollisuus, ja VTK:n pitää

kyetä nykyistä selkeästi paremmin pk-kentässä toimimaan teollisuustakauspuolella, jossa sillä on muun muassa riskinjakotakausmenettelyssä uusi hyvä väline.

Mitä tulee jatkoon Keran osalta suhteessa esimerkiksi Valtiontakuukeskukseen, on todella niin, että tarpeeton kähinä on saatava pois. Molemmista laitoksista on tehty laajat evaluointiraportit, jotka ovat pääpiirteittäin myönteisiä suhteissa kummankin yksikön toimintaan niissä puitteissa, kuin ne ovat toimineet. Sen sijaan viestit kyllä näistäkin raporteista kertovat, että näiden yksiköiden toimialoihin liittyvä koordinaatio on syytä selvittää ja laajemminkin molempien yksiköitten tulevaisuus, työnjako ja suhde koko yrityskentän palvelutarpeeseen. Se on iso homma eikä ole nopeasti tehtävissä, mutta siihen ryhdytään kyllä nopeasti.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Savolainen kansanedustaja Kääriäinen kehui yli kaiken Keran yritystutkijoita. Meillä oli eilen illalla keskustelu samasta asiasta. Tämän asian suhteen, mistä nyt keskustellaan, olen ehdottomasti samaa mieltä.

Mutta sen verran haluaisin ed. Kääriäistä palauttaa maan pinnalle, että kyllä on, niin kuin hän varmasti hyvin tietää itsekkin, kaikenlaista myös Keran puolella ja yritystutkinnan puolella. Minä tiedän tapauksia, että Kerassa on maksettu vielä käynnistämistukia, kun yhtiö on ollut jo konkurssissa. Ei tämä oikein yritystutkinnan ja muunkaan toiminnan puolesta kovin kaksista ole. Lähden vähän siitäkin, että Kerassa näitä avustus-, lainoitus- ja tukipäätöksiä vähän liian huonosti seurataan. Keran päätöksissä on kaikenlaista, ed. Kääriäinen, missä olisi hiukan selvittämisen varaa. Mutta niitä asioita on osin selviteltykin ja niillä tuloksilla, mitä äsken mainitsin. Kyllä minäkin arvostan tietysti yritystutkijoita, mutta jos laskettaisiin pikkuisen alemmas rimaa sanomalla, että he ovat aika hyviä, niin sitten arvio menee paikalleen.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin hiukan haluaisin palauttaa ed. Kääriäistä maan pinnalle kommentoimalla sitä, miten erinomainen yritystuntemus Keralla on. Tämä varmasti monien näkökulmien suhteen pitää paikkansa, mutta silloin kun ed. Kääriäinen oli kauppa- ja teollisuusministeri, sain Keralta postissa kalenterin, jonka saatekirjeessä kerrottiin, että tämä kalenteri on kunnianosoitus suomalaiselle työlle kautta aikojen ja kuvaa suo-

malaista työtä. Siinä kalenterissa kymmenen kuukauden kohdalla oli kuvattu pelkästään miesten työtä. Muistaakseni heinäkuussa oli tukikämpän emäntä hernesoppakattilan vieressä kauha kourassa ja yhden kuukauden kohdalla oli mies ja nainen. Siitä voisi päätellä, että Keran yritystuntemuksen mukaan naiset tekevät työtä noin 1,5 kuukautena vuoden kaikista 12 kuukaudesta.

No, olin hyvin iloinen, kun nykyinen kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki painotti palvelualojen osuutta. Uskoisin, että nimenomaan tällä sektorilla Keralla on paljon tehtävää, ja uskoisin, että Keralla olisi ehkä myös opittavaa ja tutkittavaa sen suhteen, missä asioissa yritystoiminnan aloittamisen kynnykset ovat erilaisia naisille ja miehille ja miten erilaiset toimet voivat näitä auttaa yritystoiminnan alkuun.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni koskee ed. Kääriäisen puheenvuoroa. On ihan hyvä, että tällä lailla voidaan nyt mahdollistaa vakuuksien valikoimien monipuolistaminen, mikä merkitsee sitä, että yhä useammat pk-yritykset voivat saada rahoituksia Keralta. Se on hyvä asia.

Ed. Kääriäinen puuttui toimitilakysymykseen. Tässä on ongelmia, ja toivoisin, että kauppa- ja teollisuusministeri toimisi niin, että me voisimme säilyttää toimipaikan Kuopiossa.

Mitä tulee ed. Aittoniemen puheenvuoroon, jos puhemies sallii, niin olen eri mieltä sen asian suhteen, kun hän otti esille, että työntekijät eivät ole riittävästi koulutettuja. Olen tästä eri mieltä. Olen sitä mieltä, että siellä on erittäin hyvin koulutettuja henkilöitä. Myös mitä tulee valvontakysymyksiin, mielestäni ne ovat edistyneet tällä hetkellä.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vakuutan teille kaikille, että olen aina maan pinnalla aika tukevasti. En ole hahattelijä missään asiassa.

Toisekseen, Kerassa on korjattavaa. Kaikki inhimillinen toiminta on erittäin vajavaista. Niin Kerankin puitteissa tehty on vajavaista, mutta korostan sitä, että se on pystynyt muuttumaan 26 vuoden aikana yhteiskunnan muutosten mukana erittäin sujuvalla ja ajantasaisella tavalla. Nythän pitää muistaa, että Kera operoi lainoilla ja takuilla ja KTM puolestaan operoi avustuksilla. Tässä on tapahtunut myös muutos aikaisempiin aikoihin verrattuna.

Mitä tulee yritystutkimuksiin, niin sovitaan siitä, ed. Aittoniemi, että yritystutkimus on melko hyvää, mutta parasta Suomessa. Minulle riittää se toteamus.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ehkä on nyt paikallaan tässäkin yhteydessä tappaa tuo ed. Tykkyläisen puheenvuorossa vilahtanut ajatus, että jossain oltaisiin puuhaamassa Keran siirtoa pois Kuopiossa. Tällaisia hankkeita ei ainakaan kauppa- ja teollisuusministeriön taholla ole ollut missään vaiheessa.

Keraan ja ylipäänsä palvelutoimintaan liittyviltä osin on hyvä kertoa, että KTM on käynnistänyt selvityksen, joka on menossa selvitysmiestyönä, koskien laajasti palvelusektoria erityisesti niin, että haetaan uusia palvelusektorin muotoja, jotka voivat työllisyyden kannalta tuoda uutta vauhtia. Tuo selvitys valmistuu vielä ennen juhannusta ennakkotietojen mukaan, ja uskon, että se myös Keran tulevaisuuden kannalta antaa uutta pohdittavaa.

Ed. Hassi nosti naisnäkökulman esiin, jos niin voi sanoa. Naisyrittäjyyden tilannehan on aika heikko Suomessa eli naisyrittäjien osuus kovin pieni, alle 30 prosenttia tällä hetkellä. Siltäkin osin olemme tekemässä — ymmärtääkseni eduskunta aloitteentekijänä — vielä tämän vuoden puolella merkittävän avauksen.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Tämä on todella merkittävä päivä ed. Kääriäisen ollessa hallituksen kanssa kovasti samaa mieltä ja varmaan siksikin, että minäkin olen ed. Kääriäisen kanssa samaa mieltä.

Mutta sanoisin, että tässä on erittäin tärkeitä, että takausjärjestelyt laajenevat nyt palveluyritysten puolelle senkin takia, että tästä on puhuttu erittäin pitkään. Jopa muistan, että 80-luvulla aluepolitiikan neuvottelukunnissa tätä asiaa pohdittiin pk-politiikan eräänä keskeisenä keinona. Tästä todella ministeri Kalliomäki ja myös Keran toimitusjohtaja Moisander tätä asiaa sinnikkäästi ajaneina ansaitsevat kiitokset.

Nyt on myös tärkeitä, että tämä laki ei vain jää lakikokoelmaan, vaan mietitään myös todellisia toimia tämän lainsäädännön käytäntöön soveltamiseksi ja konkretisoimiseksi, koska vakuusongelmat on todettu kaikissa selvityksissä keskeisiksi pk-ongelmiksi.

Tärkeänä pitäisin myös sitä, että ei eriytetä myöskään yleistä pk-politiikkaa ja maaseutupolitiikkaa eli muun muassa näitä uusia työvälinei-

tä käytetään myös maaseutupolitiikan pk-puolella verkostoituneiden palveluyritysten kehittämiseksi.

Pk-työkalupakki tarvitsee myös täydennystä, ja minä toivoisin, että erityisesti korkean teknologian riskirahoitusjärjestelyjä edistetään, samoin kuin mietitään myös työttömien työllistämiseen liittyen pk-yrityksille välillisten palkkakustannusten määräaikaista huojuksia.

Täällä on myös tullut esille Keran tärkeä rooli. Se on säilytettävä jatkossakin vahvana, ja itsestään selvää on, että vahvana ja toimivana se on Kuopiossa toiminut ja siellä sen tulee myös jatkaa.

Ed. A u r a : Arvoisa puhemies! Hallituspuolueen edustajana minun ei tarvitse kehua hallitusta eikä ministereitä, koska heille ei palkankorotustakaan ole luvassa. Mutta tämä on hyvä esitys ja tärkeä uusi avaus.

Sanoisin kuitenkin, kun ministeri Kalliomäki ja ed. Kääriäinen korostivat hyvää työnjakoa, että ei pidä pyrkiä sellaiseen järjestelmään, että yritys voi hakea vain yhdeltä luukulta yhteiskunnalta rahoitusta, koska riski on liian suuri. Täytyy pitää huoli, etteivät nämä kilvoittele hinnoilla eivätkä ehdoilla, mutta yrityksillä täytyy olla kaksikin vaihtoehtoa käytettävissä.

Olen täysin samaa mieltä siitä, että Keraa ei pidä fuusioida Postipankkiin. Tiedän, että sellaisia hankkeita jossain vaiheessa on ollut. Itsenäistä Keraa tarvitaan, mutta se on aika suuren uudelleenarvioinnin kohteena.

Sitten sanoisin helsinkiläisenä, ettei sen pääkonttoria Helsinkiin tarvita, mutta ei perustalaisa tarvitse säätää, että se Kuopiossa on.

Ed. S a v e l a : Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyin siihen joukkoon, joka on sitä mieltä, että Keran nyt esillä oleva ratkaisu vie toimintaa oikeaan suuntaan. Onhan Keralla hyvin vankka kokemus pk-yritysten keskuudessa eikä ainoastaan kokemus, vaan näytöt siitä, että jälkikin on ollut hyvää.

Kuitenkin, vaikka kehujen kerhoa kasvatetaan tässä, yhteen asiaan haluan kyllä puuttua, kun ministerikin on paikan päällä. Samalla kun vakuuksien antoa lisätään, luottojen määrää tietysti määrin supistetaan. Minusta kannattaisi harkita, onko perusteltua tulevaisuudessa. Kun tehdään uusia Keraa koskevia ratkaisuja, luottojen myöntämisvaltuutus ei saisi tässä mielessä supistua, koska vakuudet ja luottojen anto eivät ole täysin verrannollisia keskenään, vaan Keran

valtuudet saisivat olla myös luottojen määrässä samassa suhteessa kuin tänäänkin.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Jo viime yönä ensimmäisen käsittelyn yhteydessä torjuin ed. Aittoniemen väitteitä ja lausuin täällä kiitokset ministerille myös tästä lakiesityksestä, jolla on erittäin merkittävä vaikutus palveluyritysten vakuuspulakysymyksessä.

Kerasta tuotettiin, kuten ministeri totesi, viime vuoden puolella evaluointiraportti, jossa todettiin Keran vahvuusiksi muun muassa hyvä asiantuntemus ja kokemus yritystutkimuksesta, toimialaosaaminen Suomen parhaan yritystietokannan johdosta sekä hyvä asiakasintensiiteetti. (Ed. Aittoniemi: Kuka sen tutkimuksen on tehnyt?) — Yritysprofessori Antti Paasio oli toisena arvioitsijana ja englantilainen arvioitsija oli toisena. (Ed. Aittoniemi: Sitä minä arvelinkin!) — Edelleen raportissa todettiin, että Keran olemassaolo ja säilyttäminen on tärkeää ja sen vahvuuksia tulee hyödyntää jatkossa. Sitä pidettiin jopa täysin välttämättömänä maamme pk-yrityspolitiikalle.

Edelleen on syytä todeta, kuten ed. Kääriäinen sanoi, että palvelualan takaustoiminta voi tuoda merkittävästikin uusia asiakkaita. Siitä voi tulla tiettyjä ongelmiakin Keralle siinä suhteessa, että takausprovisiot ovat selkeästi pienempiä kuin korkomarginaali. Se voi aiheuttaa tietysti ongelmia kannattavuuskysymyksessä. Tähän liittyen myös olen täysin samaa mieltä ed. Savelan kanssa siitä, että vaikka takaus tuo lisää volyyymiä, niin myös luottovolyyymi pitäisi säilyttää kutakuinkin nykyisellä tasolla, jotta Keran kannattavuusedellytykset jatkossa säilyisivät.

Sinänsä työnjako Valtiontakuukeskuksen ja Keran välillä on erittäin tärkeä, mutta haluaisin kiinnittää tässä yhteydessä kuitenkin pariin seikkaan huomiota.

Ensinnäkin kun Valtiontakuukeskuksen toiminta jatkossa perustuu yhteistyöhön ja riskinjakoon tietyllä tavalla pankkien kanssa, toivoisin, että kauppa- ja teollisuusministeriössä seurattaisiin hyvin tarkoin tilanteen kehitystä, ettei vain kävisi niin, että yhteisriskin jakamisen varjolla voitaisiin siirtää pankin piikissä olevia vastuita Valtiontakuukeskuksen vastattavaksi jatkossa. Tällainen mahdollisuus ja riski on olemassa, ja pitäisi kaikin keinoin varjella, ettei näin tapahtuisi. Käytännössä ilmeisesti yhteistyö on välttämättömää siksi, että vain sillä tavoin voidaan saavuttaa riittävä peittävyys toiminnassa koko maata ajatellen.

Tähänkin saakka Keralla on ollut pk-yrityksille takuumahdollisuus, mutta sitä on käytetty erittäin rajoitetusti, koska on katsottu, että siinä suhteessa Keralla ei ole ollut erityisen suurta intressiä, vaan luottovolyymin kautta on hyvin pitkälle asioita hoidettu, ja tietty työnjako on käytännössä toiminut myös näiden laitosten välillä, vaikka keskinäistä kisailuakin on monissa kysymyksissä ollut.

Kaiken kaikkiaan on syytä todeta, että Keralla on sellainen tietämys ja taito, että on mahdollista sen avulla edistää todella suomalaista pk-yrityspolitiikkaa. Tässä yhteydessä olisin esittänyt ministerille myös sellaisen toivomuksen, että kauppa- ja teollisuusministeriö selvittäisi, olisiko tarkoituksenmukaista siirtää maassamme yhtenäiseen pk-yritysten määrittelyyn, koska tietojeni mukaan esimerkiksi Valtiontakuukeskus käyttää Euroopan unionissa voimassa olevaa pk-yritysmäärittelyä, kun taas Kera käyttää esimerkiksi työntekijöiden osalta puolta pienempää määrää pienyritysten ja keskiuurten yritysten mittana. Tämä tilastoja tarkasteltaessa saattaa aiheuttaa erilaisia väärinkäsityksiä.

Kaiken kaikkiaan toivon, että myös Keran toimintaa seurataan palvelualalla, ja mikäli kokemukset ovat myönteisiä, sitä pyrittäisiin selvitysmiehen ideoiden pohjalta jatkossa mahdollisesti laajentamaan uusienkin tuotteiden osalta niin, että tätäkin kautta voitaisiin helpottaa vaikeaa työttömyystilannetta.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Lakiesitykseen sinänsä minulla ei ole huomautettavaa. Yhdyn niihin kiitoksiin, joita täällä on jo annettu. Mutta kun on puututtu Keran toimintaedellytyksiin, haluan minäkin tähdentää muutamaa seikkaa.

Keralla on erityisosaamista ja ”ympäristöopin” tuntemusta tavalla, jota muualla ei ole, ja Keralla on sen vuoksi oma elintilansa. Siitä syystä Kera on myös saavuttanut luottamusta ja arvostusta pk-yrittäjien keskuudessa ja Keraa edelleenkin entisenlaisenaan tarvitaan.

Minä muistan Keran perustamiseen liittyvää keskustelua ja sitä taustaa, jolle Kera alun alkaen luotiin. Tätä Keran aluepoliittista ja pk-yritysfilosofiaa ei tule vastaisuudessaakaan murentaa. Tähän filosofiaan kuuluu, luonnollisena osana se, että Keran pääkonttori sijaitsee Kuopiossa. Ei sitä tarvitse perustuslakiin kirjoittaa, mutta alkuperäiseen filosofiaan se todellakin kuuluu ja siellä se saa olla.

Eräissä suhteissa Kera on mielestäni viime vuosien aikana, ihan viime aikoina, taantunut. Se luotiin alun alkaen riskirahoituslaitokseksi, ja mielestäni tähän riskirahoitukseen nähden Keran ote on viime aikoina kiristynyt. Erityisesti tänä aikana tarvittaisiin työllisyys- ja innovaatioyistä entistä enemmän riskirahoitusta, ja se kuuluu luonnollisesti Keran tehtävään ja myös alkuperäiseen toiminta-ajatuksen.

Vakuuskysymysten hoitamisessa minä kyllä yhdyn siihen, mitä ed. Kääriäinen toi esille työnjaosta Valtiontakuukeskuksen ja Keran kesken.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Takaustoiminnan laajennus palvelusektorilla on ihan hyvä asia ja kannatettava.

Aikaisemminhan Kera ei liikennepuolen hankkeisiin myöntänyt takauksia, ja se on valittava seikka. Sinällään ei ihan tarkkaan tätä lukiessa tiedä, mitä kaikkea liikennesektori mahtaa kattaa, kattaako se myös sellaiset asiat kuin lastaustoiminnan ja kuljetukset niillä edellytyksillä tosin, mitä todetaan, että se ei vääristä kilpailua. Toivoisin, että ministeri voisi jonkin verran valottaa, miten väljät raamit tässä on palveluyritysten osalta. Ainakin rajaseudun pinnassa olevalle on tullut monesti eteen, että tämä on yksi este tämän tyyppisten palvelualan yritysten käyntiin lähtemisen osalta.

Yksi seikka koko isossa nipussa ja harkintapuolella voitaisiin ottaa huomioon jatkossakin: Milloin tuntuu, että takausvara on tiukassa, niin ensi sijassa pitäisi tietysti huomioida joka suhteessa työllistävyysvaikutus, jolloin parhaiten työllistävät ovat aina etusijalla näissä hankkeissa.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Ed. Lahtelalle vastaan raamien väljyydestä, että itsekannattavuus lähtökohtaisesti on tärkein raami. Toisin sanoen takuujärjestelyjä kohdennetaan yrityksiin, joitten nähdään tuottavan positiivista tulosta muun muassa tämän takuujärjestelyn avulla. Se on jo aikamoinen raami, kun katsoo meidän palveluyrityskenttäämme sinänsä.

Sitten vakuusongelmasta, kun se taas eduskunnassa on näin voimakkaasti esillä. Siinä on vähän hämmentävä ristiriita kyselyitten ja sen tunnelman välillä, joka tässäkin salissa on. Viimeisin raportti kertoo, että lähtökohtaisesti ei oikeastaan ole vakuusongelmaa yrityskentässä. Pk-yrityskentässäkin varsin pieni, hyvinkin pieni, osa yrityksistä ilmoittaa, että heillä on näitä

ongelmia. Sen pitäisi olla hyvä uutinen. Itse arvioin, että siinä on myöskin sitä sävyä aika paljon mukana, että yrityksissä ei ylipäättänsä ole halua merkittävään riskinottoon. Koetaan, ettei vakuuksiakaan niin hirmuisesti tarvita, kun ei investoida sillä tavalla, kuin toivoisimme, eikä ote- ta riskiä sillä tavalla kuin toivoisimme.

Näihin näkyymiin nähden minusta juuri onkin paikallaan, että Kera, Valtiontakuukeskus ja tämän tyyppiset valtion yksiköt voivat tuoda lisäpanostusta, joka vahvistaa uskoa yrittämiseen ja tuo päätöksiä, joissa lopulta yksityinen riskiraha on peruslähtökohta ja nämä täydentävät sitä. Menemme pahasti metsään, jos ajaudumme siihen tilanteeseen, että julkinen valta hoitaa riskirahoituksen. Sitä tällä hetkellä Suomessa aivan liian paljon jo hoidetaan pelkästään julkisen valan toimesta. Meidän on saatava normaalit rahoitusmarkkinat käyntiin.

Ed. S a v e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli erittäin mieluista kuunnella kauppa- ja teollisuusministerin riski- ja vakuuspuolta koskeva analyysi, koska käsitykseni on hyvin lähellä sitä, minkä hän toi esille. Kerahan ei ole yksin rahoittamassa näitä kohteita, vaan siellä on myös muita rahoituslaitoksia ja Kera tässä mielessä on riskinkantaja hyvin pitkälle monessa vaiheessa.

Kun Keran päätöksiä ja niiden taustoja selvittää, niin ed. Lahtelalle, joka taisi lähteä tästä livohkaan, sanoisin, että kyllä työllisyyskysymys on yhtenä argumenttina silloin, kun Keran rahoituspäätöksiä tehdään. Se on selvästi yksi johtavista argumenteista, sillä uusien työpaikkojen luomisesta on myös Kerassa ollut erittäin suuri huoli.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä varmasti ylipäättään pitää paikkansa, mitä ministeri Kalliomäki sanoi vakuusongelmista, että ne ovat vähentyneet, mutta niitä on edelleenkin, ja on selviä alueellisia eroja yritysten kesken tässä suhteessa. Erityisesti taantuvilla ja työttömyydestä kärsivillä paikkakunnilla, joilla yleensäkin omaisuuksien arvot ovat alentuneet, yritykset kärsivät kyllä merkittävästi vakuusongelmista.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Tietysti tässä Keraa koskevassa lainsäädännössäkin on hyviä tarkoituksia. Kyllähän lainsäädännöllä ylipäänsäkin pyritään toteuttamaan hyviä tarkoituksia. Ehkä enemmän pitäisi miettiä sitä,

onko yhteiskunnan puuttuminen ja lainsäädäntö paras keino edistää niitä hyviä tarkoituksia. Kiistämättä tietenkin Kerakin toimintansa aikana on saanut paljon hyvääkin aikaan, mutta toisaalta se on vienyt myös resursseja muualta ja saanut paljon pahaakin aikaan.

Kun yhteiskunta puuttuu markkinoihin, niin siinä on aina se hyvä puoli, että kuka saa tukea, se on tyytyväinen, se yritys menestyy. Mutta siltä yritykseltä, joka ei saa tukea, viedään kaikki menestymisen mahdollisuudet pois, koska se ei pelkästään kilpaile toisia yrityksiä vastaan markkinoilla, vaan joutuu kilpailemaan niitä yrityksiä vastaan, jotka saavat yhteiskunnalta lisätukea. Sillä tavalla tietenkin voidaan sanoa, että Keran tuella on syntynyt uusia yrityksiä ja työpaikkoja iso joukko, mutta saattaa olla, että välillisillä vaikutuksilla on jäänyt syntymättä yhtä suuri joukko työpaikkoja. Sitähän me emme tiedä. Ennen kaikkea tietenkin myös verovaroja on käytetty tähän toimintaan melkoinen määrä. Keneltä ne on otettu pois: yrityksiltä ja veronmaksajilta, jotka tietenkin myös olisivat käyttäneet ne rahat johonkin toiseen tarkoitukseen, kenties parempaan. Eli siinä mielessä kyllä yhä enemmän pitäisi keskustella siitä, missä määrin on järkevää ja mitä todellisia tuloksia tulee sillä, että yhteiskunta puuttuu tukien muodossa elinkeinoelämän toimintaan.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Kuisman puheenvuoron johdosta toteaisin, että mielestäni on hiukan väärin puhua tuista ja avustuksista silloin, kun puhutaan Kera Oy:stä. Nimitään Kera Oy:n varsinainen tuotehan on nimenomaan laina. Voi sanoa, että lainan hinta on jonkin verran markkinahintaisen lainan alapuolella, mutta eräitä erityistapauksia lukuun ottamatta ei hirvittävästi paljon. Tukea tai avustusta myönnetään ainoastaan erilaisiin kehittämistehäviin ja joissakin tapauksissa avainhenkilöiden palkkaamiseen jne. Varsinainen avustushan tapahtuu valtion ja Kera Oy:n välillä korkosubvention ja tappiokorvauksen muodossa. Voi sanoa, että tällä tavalla, kun puututaan yritystoimintaan, se on parasta puuttumista, kun varsinaista avustusrahaa ei anneta yrityksille. Sitähän annetaan tietysti kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta, mutta se asia ei ole tässä yhteydessä käsitellyssä.

Eli Kera on saanut valtiolta tukea, mutta se on saanut sen yhtiönä, ja sitten se on hiukan halvemmalla korolla välitetty yrityksille. Eli voi sanoa, että Keran kilpailua vääristävä merkitys

on ollut varmasti pienempi kuin suoranaisten avustusjärjestelmien, ja tässä suhteessa mielestäni Kera on toiminut aika hyvin. Siellä on tiettyjä korkoporrastuksia ollut, joita valitettavasti osittain on vähennetty viime vuosina. En muista, onko tämän hallituksen aikana, mutta ainakin edellinen hallitus vähensi korkoporrastusta. Se oli valitettavaa vaikeimpien työttömyysaluiden kannalta, joten ainakaan jatkossa ei tulisi enää näin menetellä.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Vielä totean sen verran, että ed. Kuisma selvästikin viittaa siihen periaatteellisesti oikeaan lähtökohtaan, että yritysmaailmassa aina on tietty uhka kilpailun vääristymisestä. Kun ajatellaan palvelualoja, jotka toimivat kotimarkkinoilla hyvin keskeisesti — eivät niinkään, vaikka pitäisi, viennissä — tämä uhka tietenkin konkretisoituu helpommin kuin joillain muilla aloilla, esimerkiksi viennissä. Tätä on tietenkin pohdittu tämänkin lainsäädännön yhteydessä.

Sen vuoksi muun muassa pidämme lähtökohdiana sitä, että tämän pitäisi toimia niin sanotusti itsekannattavuusperiaatteella hyväksyen toki se, että varsinkin alkuvaiheessa syntyy väistämättä sinänsä riskirahoitukseen luonnostaankin liittyvää tappiota. Mutta pidemmällä aikavälillä itsekannattavuuden pitäisi toimia ihan sen mukaan, kuin sen kuuluu.

Ed. Kuisma (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen jonkin verran Keran toimintaa. Kyllähän Kerakin on tietysti perustettu yhteiskunnan varoilla ja toimin. Se on tietysti yksi väline, ja tietenkin voi olla myös niin, että Keran kautta voidaan antaa sellaista tukea, joka on jossain tapauksessa parempaa kuin suora tuki. Mutta sama periaate sitä koskee, että sinänsä silloin, kun yhteiskunta puuttuu tavalla tai toisella elinkeinoelämään, poliitikot ja viime kädessä virkamiehet joutuvat valitsemaan ne yritykset, joita tuetaan. Nämä valinnat eivät aina osu oikeaan eivätkä ole oikeudenmukaisia. Silloin jos ne osuvat väärään, ne vääristävät tervettä taloutta. Se riski kaikkeen tällaiseen toimintaan sisältyy.

Ed. Ryhänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ed. Kuisman ja ministeri Kalliomäen esille tuomaan sen verran vain, että kun Kera aikoinaan perustettiin, oli rahasta puutetta. Kera olikin silloin tärkeä rahan välittäjä.

Tänä päivänähan tällaista tilannetta ei ole. Rahaa on. On kysymys vakuuksista, ja nimenomaisesti näkisin, että Keran pitäisikin sitä alkupeleistä filosofiaansa entistä enemmän tuoda, että se lähtisi riskirahoitukseen ja vakuuskysymysten aktiivisempaan hoitamiseen. Siinä on juuri nyt pullonkaula.

Ed. Tiusaanen: Arvoisa puhemies! Ed. Kuisman aloittamaan periaatteelliseen keskusteluun haluaisin todeta, että tietysti talous ilman mitään yhteiskunnan mukana oloa tai puuttumista toimii tietyllä tavalla myös sokeasti niin kuin kuuluisat markkinavoimatkin, jotka eivät ota huomioon esimerkiksi työllisyysnäkökohtia ja joiden sokean toiminnan kautta myös saattaa tapahtua ilmeistä omaisuuden hukkaantumista ja taloudellista vahinkoa. Tällä tavalla, kun oikeassa hetkessä oikealla tavalla myös ed. Kuisman varaukset huomioiden yhteiskunta on liikkeellä, tämän tyyppistä toimintaa voi toki vain tervehtiä tyydytyksellä.

Ed. Salo: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä, että ministeri Kalliomäki on hyvin voimakkaasti ottanut tunnolleen yrittäjyyden toimintaedellytysten kehittämisen ja turvaamisen. Syksyllä, kun meillä oli Keraan kohdistuvia pykäläiä auki, tämä ei ollut vielä mahdollista, ja on hyvä, että se on näin nopealla aikataululla tullut uudelleen esiin, että voidaan myös palvelupuolelle laajentaa. Meidän pitää kyetä turvaamaan yrittämisen edellytykset ja varsinkin palvelualalla, jolla riskien hallinta on joskus hankalaa, mutta toisaalta yhteiskuntamme nojaa pitkälti tulevaisuudessa palvelualojen kehittymiseen. Tätä vasten katsottuna on hyvä, että voidaan olla myös Keran puolella tässä asiassa mukana. Kun vielä muistamme, että matkailupuoli on yksi potentiaalinen kehittymismahdollisuus — meillä matkailutase on 3 miljardia miinuksella eli matkailemme ulkona paljon enemmän kuin kotimaassa — tässä on oiva lähtökohta lähteä rakentamaan myös osaltaan parempaa työllisyyttä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 35/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 2, 11 b—11 g, 13 ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Lakialoite laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 26/1996 vp (Outi Ojala /vas ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Haluaisin aloittaa puheenvuoroni siteeraamalla erästä runoa, jonka eräs äiti lähetti minulle muutama viikko sitten liittyen siihen julkiseen keskusteluun, jota viime aikoina on käyty homojen ja lesbojen mahdollisuudesta laillistaa parisuhteensa. Kansalaiset ovat hyvin vilkkaasti olleet yhteydessä niin puhelimitse kuin kirjeitsekin, ja palaute on ollut moninaista, mutta tämän äidin kirje oli hyvin liikuttava ja koskettava. Hän kertoi siinä tarinaa omasta pojastaan, joka on homo, ja niistä reaktioista ja siitä kiusaamisesta ja syrjinnästä, jota hänen poikansa on joutunut kokemaan. Äiti liitti myös tähän mukaan runon, jonka on kirjoittanut Irja Askola, jonka runoja ja filosofiaa suuresti arvostan. Runo alkaa näin:

”Tarinasi jälkeen minä en osannut sanoa mitään. Minua kylmäsi, kun kuulin julmasta yhteiskunnasta, minun yhteiskunnastani. Minua puistatti, kun kuulin julmasta kirkosta, minun kirkostani. Minua itketti, kun kuulin julmasta suvusta kuin kenen tahansa suvusta.”

Arvoisa puhemies! Tämä oli äidin kirjeestä, joka oli tavattoman koskettava. Uskon, että samantapaisia tunteita on Suomessa runsaasti.

Lakialoitteen taustalla on kysymys ihmisten tasavertaisuudesta ja ihmisoikeuksista, kaikkien ihmisten tasavertaisuudesta ja ihmisoikeuksista pitämättä lukua siitä, miten he ovat seksuaalisesti suuntautuneet. Lähtökohta ajatteluun on tämä. Jotta tähän päästäisiin, tarvitaan erillinen laki, tarvitaan mahdollisuus samaa sukupuolta oleville virallistaa parisuhteensa. Se on ollut lakialoitteen tavoitteena ja taustalla. Siksi lakialoite on tehty. Lakialoitteen taakse on saatu 58 kansanedustajan nimet, joukossa myös suuri joukko ministereitä.

Lakiesityksessä siis mahdollistettaisiin samaa sukupuolta oleville parisuhteen laillistaminen, jonka jälkeen heihin sovellettaisiin pääosin, siis vain eräin poikkeuksin, samoja säännöksiä kuin avioliiton solmineisiin. Kyseessä ei siis kuitenkaan ole laki, joka mahdollistaisi avioliiton tai kirkkovihkimisen. Se tehtäkään jo nyt selväksi. Lakiesityksessä ei myöskään esitetä adoptio-oikeutta samaa sukupuolta oleville eikä myöskään yhteishuoltajuuden toteuttamista, vaikka tiedän, että monet lakialoitteen allekirjoittajat, itse heidän joukossaan, olisimme olleet valmiita menemään myös näin pitkälle, mutta tiesimme jo aikaisemmista keskusteluista, että kaikilla ei näin pitkälle menevää valmiutta ole.

Kolmessa Pohjoismaassa — Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa — on jo homo- ja lesboparisuhteiden virallistamisen mahdollistavat lait. Islannin parlamentissa on parhaillaan, ilmeisesti aivan näinä päivinä, käsittelyssä myös vastaavainen laki, joka on siellä maan hallituksen jättämä. Monessa muussakin maassa asia on ajankohtainen, ja palaan siihen vielä myöhemmin.

Miksi siis tällainen laki muuten kuin tasavertaisuuden ja ihmisoikeuksien vuoksi? Juuri siksi, että mikäli homoille ja lesboille sallittaisiin mahdollisuus virallistaa parisuhteensa, se olisi ensinnäkin heidän käytännön ongelmiansa ratkaisemiseksi tarkoitettu ja ennen kaikkea kysymys olisi siitä, että he voisivat myös saada virallistuksen, jos niin sanotaan, tunnesiteensä, rakkaussuhteensa, osalta ja myös halulleen elää parina ja perheenä. Näin ollen yhteiskunta osoittaisi selvästi myöskin sen, että ei osoita ennakkoluuloja eikä syrjiviä asenteita homoja ja lesboja kohtaan. Kaikki me kansanedustajat tiedämme, että lainsäädäntö myös muuttaa asenteita. On hyvä myös tässä yhteydessä muistaa, että viime vuonna Suomen perustuslakia on muutettu. Hallitusmuodon

5 §:ssä säädetään kansalaisten tasavertaisuudesta. Lain perusteluissa myös todetaan, että kansalaisia ei tule asettaa eriarvoiseen asemaan muun muassa sukupuolisen suuntautumisen perusteella.

Nämä ovat ne lähtökohdat, jotka meillä myös perustuslain osalta ovat tämän tilanteen ajantasaistamiseksi ja korjaamiseksi homojen ja lesbojen osalta.

Totesin myös, että asia ei ole uusi, vaan keskustelua homo- ja lesboparien liitoista on käyty jo yli 130 vuotta. Muun muassa Saksassa 1860-luvulla jo julkaistiin artikkeli, jossa asia käsiteltiin. Myös meillä Suomessa asiasta keskusteltiin edellisellä eduskuntakaudella. Siitä tehtiin lakialoite, jonka ensimmäinen allekirjoittaja itse olin. Eduskunnassa myös niin kirjallisin kuin suullisinkin kyselyin yritettiin vauhdittaa asian eteenpäinmenoa. Muun muassa nykyinen europarlamentaarikko Olli Rehn keskustapuolueesta jätti silloin kirjallisen kysymyksen ja vihreiden puolelta Tuija Maaret Pykäläinen sekä ilmeisesti eräät muutkin, eli asiaa on meillä puitu jo useita vuosia. Nyt olisi aika saada lainsäädäntö ajan tasalle.

Haluan tässä yhteydessä myös muistuttaa siitä, että Euroopan unionin parlamentti suositteli vuonna 1994 päätöslauselmassaan jäsenmailleen samaa sukupuolta olevien avioliittojen hyväksymistä, jopa näin pitkälle menevää lainsäädäntöä, jota ei suinkaan tässä olla esittämässä. Myös Ranskassa, Sveitsissä, Tshekissä, Hollannissa ja Unkarissa asia on ollut vireillä. Unkarissa on tänä keväänä parlamentissa hyväksytty lakimuutos, joka mahdollistaa muun muassa perimisoikeuden homoille ja lesboille.

Tämän lisäksi on myös tiedossani, että samaa sukupuolta olevien liittoja voidaan rekisteröidä virallisin seremoniain esimerkiksi paikallisesti. Muun muassa Euroopan ulkopuolisista maista voidaan mainita, että kymmenissä USA:n kaupungeissa parisuhteita voidaan virallistaa. Muun muassa Argentiinassa parlamentti on aloittanut myöskin homo- ja lesboparien rekisteröintioikeuksiin tähtäävän lakikeskustelun tai ainakin asia on ollut siellä vireillä.

Näin olen halunnut osoittaa, että kysymys ei ole vain suomalaisesta ilmiöstä vaan maailman laajuisesta ihmisoikeuskamppailusta, jossa myös Suomen sivistysvaltiona tulisi nyt tarttua tilaisuuteen ja antaa tämä oikeus.

Arvoisa puhemies! En lähde tässä yhteydessä nyt vielä yksityiskohtaisesti käymään lävitse lain pykälää. Uskon, että tästä syntyy vilkas debatti.

Minulla puheaika alkaa pian loppua, mutta haluaisin puheenvuoroni tässä yhteydessä päättää Irja Askolan runon yhteen osaan, jossa toivotaan:

”Toivon tiellesi ihmisiä, jotka olisivat avoimempia kuin minä, luottavaisempia ja oikeudentuntoisempia kuin useimmat meistä. Rukoilen tiellesi läheisiä, joiden kanssa voisit elää ihmisen lailla, olennaista osaa itsestäsi häpeämättä. Toivon tiellesi vaikuttajia, jotka haluavat työskennellä sellaisen yhteiskunnan puolesta, jossa myös homoseksuaaleilla on aito elämisen oikeus.”

Ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila ja ed. Myllyniemi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala viittasi puheenvuorossaan siihen, että lakialoitteella on 58 allekirjoittajaa. En saanut tilaisuutta allekirjoittaa sitä. Haluan nyt todeta sen, että tasavertaisuuden ja ihmisoikeuksien näkökulmasta olisin ollut valmis allekirjoittamaan kyseisen lakialoitteen. Nyt voin asian todeta vain näin ja toivoo, että lakialoite johtaa itse lainsäädäntöön, josta päätäisimme täysistunnossa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ole allekirjoittanut aloitetta enkä aio kirjoittaa.

Ed. Outi Ojala totesi, että näin lailla sallittaisiin rakkaussuhde. Eihän siitä tässä ole kysymys ollenkaan. Tällä hetkellähän lait eivät kiellä samaa sukupuolta olevien rakkaussuhteita missään mielessä. Ei ole sanktioita. Sellaista ei voi sanoa. Päinvastoin se on sallittua. Siinä mielessä perustelu tuntuu aika hutaralta, ei ainakaan siinä mielessä ole mitenkään vahva. Minä en koko tätä kysymystä näe ihmisoikeus- eikä tasa-arvokysymyksenä. Tasa-arvokysymyksenä on ollut perinteisesti miehen ja naisen välistä keskustelua siitä, ovatko he tasa-arvoisia. Tämähän tarkoittaa myös sitä, että jatkossa varmaan pitää, jos tämä laajennetaan tasa-arvokysymykseksi, lautakuntiin, valiokuntiin sekä kaikkiin muihin elimiin valita myös osa sukupuolisen käyttäytymisen mukaan.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ed. Lahtela vei jo osittain minulta sanat suusta.

Ed. O. Ojala toi puheensa aluksi esille sen, että

tässä ei ole suinkaan kysymys avioliitosta. Mutta kun tätä lakiesitystä ja perusteluja lukee, mitkä tämän lakiesityksen oikeusvaikutukset ovat, niin kirkkovihkimistä ja adoptio-oikeutta lukuun ottamatta oikeusvaikutukset tässä parisuhteessa olisivat täsmälleen samat kuin avioliitossa. En todellakaan löydä muita eroja, joten tässä menään äärettömän pitkälle.

Korostaisin sitä, että eivät ne, jotka vastustavat tätä kansankin enemmistön käsityksen mukaan luonnotonta vihkimistä, ole alistamassa taikka ihmisarvoa loukkaamassa, mutta loukkaamista tapahtuu myös toisin päin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun kuuntelin ed. Ryhäsen puhetta, olen suunnilleen samaa mieltä hänen kanssaan.

Kun luin lakiesitystä, odottelin, että tässä enemminkin olisi kysymys tosiasiallisten olosuhteiden rekisteröinnistä. Ajattelin positiivisesti siihen suuntaan, koska eihän olemassaolevaa saa olemattomaksi millään.

Te sanoitte, ed. O. Ojala, että tässä ei lainkaan vedetä tätä asiaa avioliiton asteelle saakka, mutta ei tästä oikeastaan puutu mikään muu kuin kirkkovihkiminen, siis papin vihkiminen. Kaikki muut avioliiton elementit tässä ovat. Muun muassa avioesteet ovat avioliittolain mukaisia tässä ja tätä osin viitataan avioliittolakiin.

Sitten on myös adoptiokysymys. Yhteisesti ei voida adoptoida. Sen sijaan erikseen voi adoptoida. Käytännössä tämä merkitsee samaa. Kaikkein pahimmat karikot on tietyllä tavalla luis-kahdeltu tässä asiassa ja yritetty antaa toisenlainen kuva. Mutta toisaalta tietysti täytyy sanoa näinkin, että joka lukee, niin kuin tietysti täytyy lukea, lakitekstin, niin ei tässä ole avioliittoon nähden mitään muuta eroa kuin kirkkovihkiminen, joka puuttuu, ja sitten tämä yhteisadoptointi, joka käytännössä voidaan kiertää sillä tavalla, että erikseen kyllä voi kumpi osapuoli tahansa adoptoida lapsen.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. Outi Ojalan sanoma jäi sisäisesti epäjohdonmukaiseksi ja risiiriitaiseksi, kun hän totesi, että avioliitosta ei ole kysymys, vaikka parisuhteen virallistamisen oikeusvaikutukset olisivatkin samat kuin avioliiton solmimisen. Tämän virallistamisen tarkoituksenahan on nimenomaan lainsäädännöllinen rinnakkaisuus avioliittolaille.

Jos ajatellaan näitä kolmea Pohjoismaata,

joissa tällainen laki on voimassa, niin lainmuutoksen jälkeen näissä yhteiskunnissa on avioliiton termien puhuttu homoavioliitoista, naimisiinmenosta, vihkimisestä. Tällä hetkellä käytään myös keskustelua kirkollisesta vihkimisestä sekä adoptio-oikeudesta.

Eli kyllä tämä mielestäni hyvin oleellisella tavalla vaikuttaa yhteiskunnan avioliittokäsitykseen ja avioliittoinstituutioon.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mielestäni ed. Outi Ojala esitteli lakialoitteen ihan ansiokkaasti. Siihen minulla ei ole mitään puuttuvaa.

Mutta kiinnittäisin huomiota ed. Lahtelan puheenvuoroon, jossa hän totesi, että rakkaussuhteita ei nyky-Suomessa estetä, ei homo- eikä heterorakkaussuhteita. Näinhän tietenkin on, että esteitä ei ole, mutta yhteiskunnan kypsyystä mielestäni kertoo kyllä se, miten suvaitsevaisesti suhtaudumme vähemmistöön. Siis tässä on kyse homojen ja lesbojen oikeudesta virallistaa rakkaussuhteensa. Nähdäänkö tasavertaisuus yhtään syvemmin vai pidetäänkö sitä vain sellaisena asiana, että jos jotakin ihmissuhdetta ei kielletä, niin silloin ongelmat ovat poissa? Mitä tulee ed. Lahtelan lautakuntakommentteihin, mielestäni ne olivat kyllä aika epäasialliset tässä kysymyksessä.

Ed. Ryhänen käytti ilmaisua ”luonnoton”. En tiedä, mitä hän tarkalleen tällä tarkoitti. Se on mielestäni kuitenkin aika loukkaava ilmaisu. Jos puhutaan ”luonnottomuudesta” ja ”luonnollisuudesta”, niin monilla eläimillähän on homoseksuaalista käyttäytymistä. Siinä mielessähän tämän ”luonnottomuus” ei edes käsitteellisesti pidä paikkaansa. Tässäkin asiassa varmaan biologian laajempi tuntemus olisi paikallaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ulla Anttila vastasi jo ed. Lahtelalle, joten en puutu siihen sen enempää.

Toteaisin ed. Ryhäselle, kun hän väitti, että pääosa suomalaisista vastustaa tätä, että hän ei ilmeisesti tiedä, että aivan unituore Taloustutkimuksen mielipidetiedustelu, jossa on lähes tuhatta suomalaista haastateltu, kertoo aivan päinvastaista, ed. Ryhänen: Eli suomalaisista 67 prosenttia hyväksyy parisuhteen virallistamisen. 44 prosenttia hyväksyisi jopa oikeuden avioliittoon, josta tässä laissa ei ole kysymys. 33 prosenttia on sellaisia, jotka eivät hyväksy kumpaakaan.

Tässä yhteydessä toteaisin vielä senkin, että ed. Ryhänen kuuluu keskustapuolueeseen, josta

ei ainoakaan kansanedustaja valitettavasti allekirjoittanut tätä, mitä ihmettelin, koska en voi uskoa, etteikö keskustapuolueesta löytyisi ihmisoikeusasian puolesta taistelevia. Myös keskustapuolueen kannattajista 52 prosenttia hyväksyy parisuhteen virallistamisen ja melkein 30 eli 29 prosenttia hyväksyisi myös avioliiton.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteen mukaista lainsäädännön muutoksen tarvetta on viime aikoina vilkkaana käydyssä keskustelussa perusteltu pääosin kahdella tavalla.

Ensinnäkin on vedottu niiden vakituudessa homosuhteessa elävien parien käytännön ongelmiin, joissa heidän asemansa poikkeaa avioparien yhteiskunnallisista eduista ja velvollisuuksista. Painavimpina ongelmina on tässä yhteydessä tuotu esiin testamentin saajan korkea perintövero, lapsen adoptio-oikeuden puute ja lähiomaiskäsitteen puuttuminen.

Kokonaisuudessaan virallistamisella ei olisi kuitenkaan keskimäärin mainittavaa taloudellista merkitystä samaa sukupuolta olevien parien asemalle. Esimerkiksi Ruotsissa, jonka avioliittolainsäädäntö on pitkälti Suomen kaltainen, todettiin, että valtio sai enemmän verotuloja virallistetuilta homopareilta, kuin menetti muiden mahdollisten etuuskien vuoksi. Suomessa kuntien ja valtion etuisuuksia jakavat Kela ja sosiaalitoimistot kohtelevat homopareja tasaveroisesti tai jopa paremmin kuin heteropareja, avo- tai aviopareja. Yksittäisille homoseksuaaleille pareille taloudellista merkitystä lienee eniten korkealla perintöverolla. Tämän ongelman voisi valtion hyvin ratkaista perintöverolainsäädännöstä käsin esimerkiksi nostamalla testamentin saaja kolmannelta perintöveroluokasta toiseen, jolloin laki kohtelisi myös muita toisilleen läheisiä ihmisiä samanveroisesti.

Erilaisista keskusteluista, Setan omista julkaisuista ja myös tämän aloitteen perusteluista samoin kuin ed. O. Ojalan äsken kuullusta puheesta onkin käynyt selvästi ilmi, että vaatimusten takana paljon suuremman merkityksen saavat periaatteelliset kuin käytännölliset syyt. Oikeus suhteen virallistamiseen nähdään ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymyksenä, kuten ed. O. Ojala äsken vakuutti. Sillä haluttaisiin ennen kaikkea vaikuttaa yhteiskunnan asenteisiin niin, että homoseksuaalinen suuntautuneisuus tunnustettaisiin heteroseksuaalisuuden rinnalle tasavertaiseksi tavaksi toteuttaa seksuaalisuutta.

Keskustelussa on ilmennyt paljon käsitese-

kaannuksia, kuten äsken jo kävi ilmi. Monet ovat perustelleet myönteistä kantaansa virallistamiseen yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteella samanaikaisesti vakuuttaen, että avioliittoinstituutioon ei pidä kuitenkaan kajota. Tämä on ehkä niitä tavallisimpia sallivan kannan takana olevia ajatteluja.

Haluan korostaa vielä sitä hyvin painokkaasti, että rekisteröinnin tarkoituksena on nimenomaan lainsäädännöllinen rinnakkaisuus avioliittolaille. Näissä kolmessa Pohjoismaassa, joissa tällaiset lait ovat voimassa, ei missään ole juridisesti kajottu avioliittolakiin, vaan sen rinnalle on tuotu rinnakkaislakina samaa sukupuolta olevien parien rekisteröinti. Lainmuutoksen jälkeen julkisessa keskustelussa on käytetty avioliiton termejä tässä yhteydessä. Koulujen perhekasvatuksessa nuorille ja lapsille opetetaan, että täysi-ikäisenä voi mennä naimisiin eri tai samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa.

Homoliittoinstituutio, kutsuttaisiinpa sitä siten virallistetuksi suhteeksi tai kiintymysliitoksi tai pariliitoksi, joita nimiä on heitetty keskusteluun, muuttaisi oleellisesti yhteiskuntamme perhekäsitystä, minkä voimme todeta muun muassa viimeaikaisesta ruotsalaisesta keskustelusta.

Kansan keskuudessa eräs tavallinen perustelu mahdolliselle myönteiselle kannalle virallistamiseen on myös se, että on jokaisen yksityisasiä, miten elämänsä järjestää; jos homot haluavat rekisteröidä suhteensa, eihän se vähennä kenenkään toisen avio-onnea. On kuitenkin muistettava, että avioliitto ei ole olemukseltaan ihmisten yksityisasiä, kuten on esimerkiksi seurustelusuhde, vaan se on julkinen ja koskee koko yhteiskuntaa. Avioliittoinstituutio on koko yhteiskunnan perusta, jonka varaan rakentuu muu sosiaalinen verkosto ja joka on ennen kaikkea lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta ratkaiseva turvallisuustekijä. Suomalaisesta lainsäädännöstä löytyy sadoista eri laeista yli 2 000 pykälää, jotka sisältävät erilaisia oikeuksia tai velvollisuuksia aviopareille: esimerkiksi puolisoiden keskinäisen elatusvelvollisuuden, mahdollisuuden yhteiseen sukunimeen sekä sosiaaliturvaa, eläkettä ja lasten huoltoa koskevia säädöksiä.

Avioliitto on olemukseltaan aikuisen miehen ja aikuisen naisen välinen liitto. Heteroseksuaalinen aviosuhde sisältää nimenomaan sukupuolisuuden ytimen ja rikkauden: miehen ja naisen erilaisuudesta nousevan jännitteen sekä myös periaatteellisen mahdollisuuden yhteisiin lapsiin. Homoseksuaalisesta suhteesta samoin kuin

muistakin seksuaalisista poikkeavuuksista nämä puuttuvat.

Jokainen ihminen seksuaalisesta suuntautumisestaan riippumatta on tasavertainen ja yhtä arvokas. Ihmisten keskinäinen tasavertaisuus ei kuitenkaan merkitse heidän seksuaalisen käytäytymisensä tasavertaisuutta. Erilaiset tavat toteuttaa seksuaalisuutta eivät suinkaan ole moraalisesti saman arvoisia.

On muistettava myös se, että homoavioliittoa ponnekaasti ajava Seta ei edusta pelkästään homoseksuaaleja, vaan laajaa kirjoa muitakin seksuaalisia poikkeavuuksia, esimerkiksi biseksuaaleja. Mielestäni avioliittoinstituutiota ei tule valjastaa vakuuttamaan erilaisten seksuaalisten poikkeavuuksien tasavertaisuuden ideaa. Ihan pienenä yksityiskohtana: ed. O. Ojalan lakialoitteessa — en tiedä tarkoitetaanko sillä sitä todella — erikseen torjutaan ns. kimpalliitto mainitsemalla, että laki ei anna mahdollisuutta useamman samassa taloudessa asuvan ihmisen yhteiseen rekisteröitymiseen tai suhteen virallistamiseen.

Setan julkinen strategia — Seta on koko lakialoitteen takana ja esimerkiksi tämän kevään keskustelun aloittajana — on edetä homoavioliittoihin vaiheittaisesti. Tavoitteeksi on asetettu ensimmäisessä vaiheessa samaa sukupuolta olevien suhteen virallistaminen ja toisessa vaiheessa adoptio-oikeus. Tämä kävi täysin selväksi, kun Setan edustajat puheenjohtajansa johdolla vierailivat eduskunnan ihmisoikeusryhmässä. Ensimmäiseksi toiveekseen he ilmoittivat avioliittolain teknisesti yksinkertaista suoraa muuttamista niin, että avioliitto olisi mahdollinen joko eri tai samaa sukupuolta olevien henkilöiden kesken. Toissijaisesti he toivoivat portaittaista etenemistä kohti homoavioliittoa kaksivaiheisen strategian mukaan.

On täysin selvää, että jos nyt hyväksyttäisiin parisuhteen virallistaminen, seuraavaksi avautuisi keskustelu adoptio-oikeudesta ja sen jälkeen myös kirkollisesta vihkimisestä, jolloin ei olisi enää mitään eroa avioliittoon nähden. Tanskasahan käsitellään jo toista vaihetta, adoptiolakia. Tähän liittyen esimerkiksi lesbopareille on vaadittu oikeutta lapsettomuushoitoihin tasavertaisesti lapsettomien avioparien rinnalla. Adoptio-oikeus muuttaisi oleellisesti myös käsitystä vanhemmuudesta, siis ei pelkästään avioliitosta, vaan myös vanhemmuudesta. Äiti ja isä lapsen vanhempina korvattaisiin kahdella lesboäidillä tai kahdella homoisällä.

Mikäli virallistamislaki saatettaisiin voimaan,

keskustelu tulisi väistämättä siirtymään myös kirkon sisään vaatimuksena kirkollisesta vihkimyksestä. Ed. O. Ojalan edellisen kauden vastavassa lakialoitteessa, joka hyvin pitkälti on, perusteluja myöten, samanlainen, todettiin näin: ”Lakialoitteen tultua hyväksytyksi kirkot joutunevat aikaa myöten tarkistamaan kantaansa ja hyväksymään virallisestikin siunauksen antamisen kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteelle.” Tämän ed. O. Ojala on nyt jostain syystä näistä perusteluista tiputtanut pois. Tiedämme kaikki, että luterilaisen kirkon arkkipiispa Vikström samoin kuin monet muut kirkon piispat ovat julkistaneet selkeän torjuvan kantansa homoparien virallistamiseen.

Mielestäni kirkon näkökulma tässä yhteydessä on tärkeä ja relevantti, koska suomalainen avioliittolainsäädäntö pohjautuu vielä hyvin pitkälti kristillisen ihmiskuvan ja luomisjärjestyksen mukaiseen näkemykseen avioliitosta. Valtaosa suomalaisista avioliitoista solmitaan edelleenkin Raamatun periaatteisiin nojaten ja niitä vihkimistilaisuudessa muistellen. Avioliiton perusjake ”sen tähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liityköön vaimoonsa” on yhä suomalaisen avioliittoinstituution perusta.

Lakialoitteen perusteluissa viitataan perhetoimikunnan esitykseen, jossa todetaan: ”Avioliiton oikeudellinen sääntely ei enää nykyisin pyri ylläpitämään tiettyjä eettisiä ja uskonnollisia katsomuksia.” Sitten jatketaan: ”Toimikunta ei näe eettisiä tai uskonnollisia esteitä sille, että samaa sukupuolta olevien parisuhdetta säännellään.” Mielestäni tämä ei pidä paikkaansa. Muistutan, että kirkon edustaja jättikin eriyvän mielipiteensä tähän perhetoimikunnan esitykseen.

Perheiden kriisit ovat toki käytännössä jo heikentäneet avioliittoinstituutiota yhteiskuntamme perustana. Perheiden hyvinvointia ei kuitenkaan korjata heikentämällä edelleen avioliiton asemaa ja siirtämällä sitä tältä vahvalta perustalta pois, joten avioliiton heikentynyt asema ei ole peruste sen romuttamiseen, vaan sen tulisi olla peruste sen vahvistamiseen.

Avioliitto-käsitteen muuttaminen koskemaan myös samaa sukupuolta olevia merkitsisi mielestäni aiempaa syvällisempää muutosta ja suurempaa irtautumista terveestä ja luonnollisesta avioliitonäkemyksestä.

Mielestäni ministeri Häkämies on ollut täysin oikeassa siinä, kun hän totesi, että homoavioliiton virallistaminen on arvokysymys, ei suinkaan ihmisoikeuskysymys. Perusoikeuksissamme aivan oikein kielletään ihmisten syrjiminen muun

muassa seksuaalisen taipumuksensa vuoksi, mutta tämä ei edellytä poikkeavien suhteiden nostamista avioliiton asemaan. Perustuslaissammehan kielletään myös syrjintä uskonnollisen vakaumuksen vuoksi, mutta se ei edellytä avioliittolainsäädännön muuttamista esimerkiksi moniavioisuuden sallivaksi, vaikka mahdollisesti joku maassamme elävä uskonnollinen vähemmistö vaatisi sitä ihmisoikeuksiinsa tai yksityiseen seksuaalieettiseen normistoonsa vedoten. Myöskään mitkään merkittävät kansainväliset ihmisoikeussopimukset eivät edellytä homoparien virallistamista ihmisoikeuksien nojalla.

Samalla kun vastustan samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamista, haluan korostaa homoseksuaalisesti tuntevien henkilöiden ihmisarvoa ja heidän yhteiskunnallisia perusoikeuksiaan. Yhteiskunnan sivistyneisyyden mittari on todellakin se, miten se suhtautuu eri tavoin valtaväestöstä poikkeaviin ihmisryhmiin. Myös omaan ystävä- ja tuttavapiiriini kuuluu homoseksuaalisesti tuntevia ihmisiä, joita arvostan syvästi. Monet heistä vastustavat homoseksuaalisten parisuhteiden virallistamista. Seta ja sen ajamat ajatukset eivät suinkaan edusta kaikkia näitä henkilöitä, vaan useat heistä kokevat sen ideologian kovin vieraaksi itselleen.

Arvoisa puhemies! On harhaanjohtavaa väittää, että tämä aloite edistäisi ihmisoikeuksien toteutumista. Sen sijaan se koskettaa aivan oleellisella tavalla avioliiton asemaa ja avioliittoinstituution sisältöä.

Myös kansanedustajien keskuudessa on ollut nähtävissä kasvavaa kriittisyyttä tällaista esitystä kohtaan. Tähän aloitteen saatiin kerättyä nimiä vain noin puolet alkuperäisestä tavoitteesta. Toivonkin, että lakivaliokunta ymmärtäisi käsitellä tätä lakialoitetta samalla tavoin kuin ed. O. Ojalan edellisen kauden aloitetta.

Ed. Linnainmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen puhui paljon avioliittokäsitteestä, siitä että tämän lain hyväksyminen muuttaisi yhteiskunnan avioliitto-käsitettä. Hän vetosi kristilliseen avioliittokäsitykseen. Tiedoksi ed. Räsäselle ja muillekin, että myös kristinuskon ja kristillisen kirkon avioliittokäsitys on muuttunut aikojen kuluessa.

Vuonna 1994 Yhdysvaltain johtava keskiajan tutkija John Boswell julkaisi kirjan ”Same Sex

Unions on Premodern Europe”, jossa hän kertoo, että alkukirkko vihki avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Kielletyiksi homoliitot tulivat vasta vuonna 342, jolloin kristinuskosta oli tullut jo vallan kirkko. Silloin kiellettiin miesten välinen, fyysisiä muotoja saava rakkaus. Sitä ennen oli jopa pyhimystarinoita, joissa oli miespareja. Tunnetuin ja suosituin näistä pyhimyspareista oli pyhä Sergius ja Bacchus. Boswell toteaa, että alkuaikoina alkukirkon käsitys avioliitosta oli hyvin häilyvä, ja suora sitaatti Boswellilta kuuluu näin: ”Ensimmäisen vuosituhantensa aikana kristinuskosta suhtautui avioliiton muotoihin huomattavan ambivalentisti. Se on tuskin yllättävää uskonnolta, jonka perustajalla ei oletettu olevan biologista isää. Hänen vanhempansa eivät olleet naimisissa hänen syntymänsä hetkellä, eikä hän itse jättänyt jälkeläisiä.”

Ed. S o i n i n v a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän maltaa mieleni siten, etten puutu ed. Räsäsen muihin ajatuksiin, mutta kysymys perintöverosta vaatii oikaisua, kun hän esitti homoparien perintöveroon liittyvän ongelman korjaamista sillä tavalla, että kaikki ne, jotka kokevat toisensa läheiseksi, saisivat alemman perintöveron.

Aviopuolisoiden alempi perintövero ei ole peräisin siitä, että he olisivat läheisiä, vaan siitä, että heillä on yhteistä käyttöömaisuutta ja yhteinen asunto ja elinkumppanin kuollessa on vähän kohtuutonta, jos tästä yhteisestä asunnosta joutuu maksamaan perintöveroa samalla tavalla kuin Amerikan perinnöstä, olkoon se Amerikan-täti kuinka läheinen ja rakas tahansa. Sen takia on käytännön ongelma näillä yhdessä asuvilla homo- ja lesbopareilla se, että he joutuvat tosiaan elinkumppaninsa kuoleman jälkeen maksamaan kohtuuttoman korkeata perintöveroa omaisuudesta, joka on ollut yhteisessä käytössä. Se on aivan eri asia kuin satunnaiselta serkulta saatu perintö. Sen takia perintöverolain kautta sen asian korjaaminen ei ole mahdollista.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistuttaisin lääkäri-kansanedustaja Päivi Räsäselle, että hän kuuluu kahteen vähemmistöön.

Puhuessaan perusoikeuksista hän totesi, että perinteistä avioliitto ja homosuhdetta ei voi pitää rinnakkaisina. Kyllä meidän rikoslakimme kielteää rikoksena ihmisyyttä vastaan syrjinnän seksuaalisen suuntautumisen vuoksi, joten voi hyvin nähdä nämä tavat rakastaa rinnakkaisina.

Samoin lääkinä hän kuuluu vähemmistöön puhuessaan homo- ja lesbopareista poikkeavan seksuaalisuuden muotoina. Virallinen enemmistölääketieteen käsitys on, että tämä ei ole sairaus, ei poikkeavuus.

Samoin yhdistäessään kristinuskon ja kirkon hän tekee mielestäni hallaa Jeesuksen Vuorisäärän ja kristinuskon rakkausopin syvälle ytimelle. Julkiseen vaikuttaja-adressiin kerätyissä nimissä on esimerkiksi teologisen tiedekunnan dekaani, teologi Raija Sollamo. Tiettyjen kirkollisten piirien kanta tähän kysymykseen ei ole koko kristinuskoa tunnustavan väestön kanta tähän kysymykseen.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen viittasi Setaan ja totesi, että se on vyöryttämässä asteittain eduskuntaa ja on tavannut muun muassa eduskunnan ihmisoikeusryhmän edustajia. Setalla olisi tässä ovela taktiikka: Jos hyväksyisimme tämän lakialoitteen pohjalta lain täällä, seuraavana vaiheena olisi samaa sukupuolta olevien avioliiton ja adoptio-oikeuksien hyväksyminen.

Ed. Räsänen on tässä suhteessa rakentamassa vähän saman kaltaista salaliittoteoriaa, mikä tässä salissa on esitetty muun muassa Nato-keskustelun yhteydessä: Ikään kuin talon ulkopuolella olisi ovelia voimia, jotka naruttavat meitä päätöksentekijöitä ja pala kerrallaan veisivät meitä kuin tahdottomia ajopuita tahtomaansa suuntaan.

Olen täysin vakuuttunut siitä, että tämän lakialoitteen allekirjoittaneet ovat sitoutuneet vain siihen, mitä tämä lakialoite sanoo. Kyse ei ole samaa sukupuolta olevien avioliiton tai adoptio-oikeuden hyväksymisestä. Se on sitten aivan eri keskustelun ja eri lakialoitteiden ja eri lainsäädännön aihe. Tässä tapauksessa ne, jotka ovat tämän allekirjoittaneet tai olisivat valmiita allekirjoittamaan, ovat sitoutuneet juuri siihen, mitä tämä lakialoite sanoo.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä on, että vastauspuheenvuoron käytti ed. Kiljunenkin, ei mennyt pelkäättään vihreiden vastailuksi.

Ensinnäkin menen ed. Räsänen näkemykseen adoptiokysymyksestä. Tuntuu siltä, että hänelle on jäänyt epäselväksi, että tälläkin hetkellä on sellaisia homo- ja lesbopareja, joille tämä kysymys on akuutti sitä kautta, että jommallakummalla on lapsi. Mikäli tämän lapsen vanhempi sattuisi kuolemaan, toisella lähiaikuisella ei olisi

mitään erityistä asemaa, kun lapsen myöhemmästä huollosta päätettäisiin. Tämän monet vanhemmat siis kokevat erittäin suureksi ongelmaksi. Jos adoptiokysymyksestä keskustellaan, tämä on nimenomaan se kiperin kysymys, johon pitäisi pyrkiä etsimään ratkaisua.

Mitä tulee perheen asemaan, en kyllä ymmärrä, että avioliiton asema horjui siinä, että samaa sukupuolta olevien parisuhde voidaan virallistaa. En ymmärrä sitä, että jos ja kun on syvä heteroseksuaalista rakkautta, miten syvä homoseksuaalinen rakkaus pystyisi sitä estämään, siis miksi erityyppiset rakkaudet pystyisivät toisensa estämään. En näe, että näitä tarvitsee mitata siinä mielessä samalla tavalla tai asettaa oudolla tavalla vastakkain.

Mitä tulee ihmisoikeuksiin, totean vielä, että europarlamentti on antanut lausuman, jossa se on nimenomaan kehottanut ihmisoikeusnäkökulmasta kansallisia parlamentteja ryhtymään toimiin tasa-arvon edistämiseksi juuri tässä kysymyksessä.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Hassille toteaisin, että kyllä varmasti kristikansan ja kirkon jäsenten keskuudessa on paljonkin sellaisia henkilöitä, jotka ajattelevat avioliitosta, Raamatun opetuksesta ja esimerkiksi Suomen luterilaisen kirkon opetuksesta poikkeavasti, mutta halusin korostaa sitä, että Suomen kirkossa, johon lähes 90 prosenttia suomalaisista kuuluu, piispat ovat ottaneet hyvin selkeän kannan tähän kysymykseen.

Vielä totean ed. Kiljuselle, että salaliitosta en puhunut mitään enkä salaisesta strategiasta, vaan nimenomaan käytin termiä ”julkinen strategia”, koska kyllä se on hyvin selkeästi tullut kaikissa yhteyksissä esiin.

Ed. Krohnille haluan myös oikaista sen, että itse en käyttänyt termiä sairaus. Puhuin kyllä poikkeavuudesta ja poikkeavuudesta nimenomaan siinä merkityksessä, että homoseksuaalisuus on pieni poikkeavuus verrattuna heteroseksuaaliseen käyttäytymiseen. Vuonna 92 Osmo Kontulan tekemän tutkimuksen mukaan miehistä 0,9 prosenttia ja naisista 0,5 prosenttia ilmoitti olevansa sukupuoli-identiteetiltään homoseksuaaleja, eli on kysymyksessä aika pieni seksuaalinen poikkeavuus valtaväestön rinnalla.

Ed. B i a u d e t : Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen käytti puheenvuorossaan aikaa argumentoidessaan kaikkea sitä, mikä ei ole lakialoittees-

sa, joten en ymmärrä oikein, minkä takia hän tätä lakialoitetta vastustaa sillä, että hän vastustaa joitain muita asioita, joita tässä ei ole. On mielenkiintoista myös, että ed. Räsänen mielestä perhekäsitys, ihmisten käsitys siitä, mikä on perhe, jotenkin muotoiltaisiin täällä eduskunnassa. Todellisuus on hieman erilainen ainakin siinä maailmassa, missä minä elän. Siellä on hyvin erityyppisiä perheitä aivan siitä riippumatta, mitä me täällä sanomme, ja luulen, että ihmisten normaalissa elämässä nämä ymmärretään myös perheiksi. Tämä ei koske vain sellaisia tapauksia, joissa yhdessä asuu kaksi samaa sukupuolta olevaa henkilöä lapsineen, vaan myös muita: uusperheitä jne.

Arvoisa puhemies! Poliitikkojen tehtävä on mielestäni rakentaa pohjaa yhteiskunnalle, jossa ihmiset voisivat elää onnellisina. Poliitikkojen tehtävänä ei ole rakentaa järjestelmiä, jotka rajaavat joitakin ihmisiä ulkopuolelle, jotka syrjivät joitakin ihmisiä tai joissa jotkut syrjäytyvät ja eriarvoistuvat. Meidän täytyy tunnustaa, että ihmisiä on erilaisia. Meidän täytyy myös tunnustaa, että kaikkien osalta sen pohjan, jolle jokainen onnensa rakentaa, täytyy olla yhteiskunnalle yhtä tärkeä ja arvokas niin kauan, kuin se ei vahingoita ketään muuta.

Mikä on sitten tämä onni? Varmasti jokaiselle meille onni merkitsee jotain aivan omaa, jotain erilaista. Mutta yhteistä meille kuitenkin varmasti on se, että rakkaus toiseen ihmiseen on hyvin vahva perusta meidän onnellisuudellemme. Rakkauden voimalla me pärjäämme aika pitkälle myös vaikeissa olosuhteissa ja rakkaus antaa meille voimaa.

Tänään meidän pitäisi vaalia ihmissuhteita. Tänään ihmissuhteet ovat hyvin tärkeitä ja arvokasta pääomaa, kun ihmisillä menee aika huonosti. Meidän ei pitäisi repiä sitä, mikä voi jotkut ihmiset pelastaa.

Voiko rakkautta mitata? Onko kenelläkään oikeutta mitata jonkun toisen rakkautta? Onko minun rakkauteni arvokkaampi kuin ed. Räsänen tai päinvastoin? Minun mielestäni on tunnus-tettava, että kaksi samaa sukupuolta olevaa ihmistä voi rakastaa toisiaan erittäin syvästi. On myös tunnus-tettava, että tänään on erittäin paljon erilaisia ihmisiä, jotka eri tavoin elävät läheisessä ja jopa hyvin pysyvässä ihmis- ja rakkaus-suhteessa toisiinsa.

Rakkaus ihmisten välillä ja hyvät parisuhteet luovat vankan perustan meidän yhteiskuntamme myönteiselle kehitykselle. Ei yhteiskunnan eikä myöskään poliitikkojen intressissä pitäisi

siten olla erilaisten vahvojen, pitkäaikaisten ja jopa pysyvien parisuhteiden estäminen, päinvastoin. Kahden samaa sukupuolta olevan parisuhteen virallistaminen on nimenomaan omiaan luomaan turvallisuutta ihmissuhteisiin, on nimenomaan omiaan luomaan pysyvyyttä ja pitkäaikaisuutta näiden ihmisten suhteen ympärille.

Olemme yleensä hyvin valmiita tuomitsemaan uskonnollisen fundamentalismin esimerkiksi islamin piirissä. Katsomme, että se ei tarpeeksi kunnioita yksilön oikeutta tehdä valintoja omasta elämästään eikä kohtele ihmisiä tasa-arvoisesti, toimii ihmisoikeuksia loukkaavasti eikä siten ole sallittavaa ja on tuhoisaa monimuotoisuudelle. Miten on mahdollista, että omassa maassamme esiintyvää fundamentalismia ei torjuta samalla voimalla?

Kun kirjaimellisesti seurataan kirjoituksia, jotka on laadittu eri ajassa ja eri ympäristössä, jokainen ymmärtää, että ne eivät sovellu tämänpäiväisiin arvoihimme. Tänään perustavan laatuinen arvo on ihmisen oikeuksien kunnioittaminen, ihmisarvon kunnioittaminen ja jokaisen samanlainen oikeus ihmisarvoiseen elämään.

Tämä lakiehdotus mahdollistaa joidenkin elämän ja helpottaa sitä. Se ei sisällä adoptio-oikeutta. Keskustelkaamme sitten siitä, kun se ehdotus tulee eduskuntaan. Se ei sisällä moniavioisuutta. Keskustelkaamme sitten siitä, kun ed. Räsänen tekee siitä aloitteen. Kyse ei ole seksistä. Sitä voi harjoittaa aivan missä vain. Kyse on nimenomaan parisuhteen virallistamisesta. Kyse on myös siitä, että tämä on teknisesti ratkaistu niin, että se sopii hyvin yhteen muiden Pohjoismaiden käytännön kanssa.

Mielestäni aloite pitäisi ehdottomasti ottaa lakivaliokunnassa käsittelyyn, jotta se saisi asiallisen kohtelun. Se on elänyt niin pitkälle omaa elämänsä eri tilanteissa. Toivon, että lakivaliokunta myös käsittelee ja miettii sitä, millä tavalla Suomi ja Suomen yhteiskunta käsittelee ja kohtelee niitä ihmisiä, jotka ovat muissa Pohjoismaissa virallistaneet parisuhteen, jotka muuttavat tänne ja jotka oleskelevat täällä.

Olen kiitollinen herra pääministerille, sosiaalidemokraattisille ja vasemmistoliiton ministerille, että he ovat allekirjoittaneet lakialoitteen. Mielestäni se on ollut merkittävä signaali ja tuki ihmisoikeuksien kunnioittamiselle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Räsänen puheenvuoron yhteyteen, mutta toteaisin tässä, että ed. Biaudet minusta erittäin hyvin toi esille sen puheenvuoron puutteita. Ed. Räsänen minua kritisoii epäjohtonmukaisuudesta, mutta hänen oma puheenvuoronsa kyllä oli mitä suurimmassa määrin epäjohtonmukainen, ja hän joko näki mörköjä seinillä tai sitten selitteli sitä, mitä aloitteessa ei ole. Toteaisin muutoinkin, että ed. Räsänen soveltuvin osin kyllä luki pätkiä lakialoitteestani, suoria siteerauksia tekstistä, mikä oli tavattoman mielenkiintoista, mutta käytti sitaatteja kyllä aina omien tarkoituspriensä hyväksi.

Ed. Räsänen on huolissaan siitä, että homoliittoinstituutio, niin kuin hän totesi, muuttaisi perheinstituutiota. Hän totesi myös, että perheiden asemaa ei helpoteta sillä, että heikennetään avioliiton asemaa. Ed. Räsäselä sanoisin, että se, että perheet rikkoutuvat, avioliitot särkyvät ja johtavat avioeroihin, ei johdu siitä, että meillä mahdollistettaisiin homojen parisuhteen laillistaminen. Sillä ei ole mitään tekemistä tämän asian kanssa, joten kehottaisin ed. Räsästä välttämään sellaisten asioiden kytkemistä yhteen, jotka eivät kuulu yhteen. Minusta se on juuri sitä johtattelua ja mustamaalausta, jota te olette harjoittaneet, jolla te olette pelottaneet ihmisiä. Tämä on minusta tavattoman epäeettistä, kun se tulee kristillisten puolelta — tai kenen tahansa puolelta. Se oli minusta hyvin erikoista.

Haluan korostaa sitä, että lakialoitteessa on omaksuttu ideologisesti ja uskonnollisesti neutraali lähtökohta, mistä johdonmukaisesti seuraa se, että lakiehdotus ei sisällä säännöksiä kirkollisesta vihkimisestä. Jostakinhan oikeusvaikutusten pitää tulla, koska ei tarvittaisi rekisteröintiä, jollei sillä olisi oikeudellisia vaikutuksia, niin oikeuksia kuin velvollisuuksiakin. Totta kai on ollut hyvin loogista, että pääosin oikeudet ja velvollisuudet ovat ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Biaudet kysyy, voiko rakkautta mitata. Sitä ei käsitykseni mukaan pysty millään mittareilla mittaamaan. On totta, että samaa sukupuolta olevat voivat rakastaa

toisiaan. Sitä ei kukaan halua kieltääkään. Mutta mitä tarkoitti se, että tämän esityksen myötä se on mahdollista? Ei mikään laki kiellä sellaista asiaa. Minä en ainakaan ole sellaista lakipykälää nähnyt enkä sellaisesta kuullutkaan vielä.

Kysymys on siitä, että lakialoitteessa nostetaan samaa sukupuolta olevien parisuhteet samanarvoiseen asemaan avioliiton kanssa. Kuitenkin koko lainsäädäntöjärjestelmä on lähtenyt siitä ja sitä on rakennettukin Suomen koko historian ajan siltä pohjalta, että perheyhteisö perustuu miehen ja naisen väliseen suhteeseen, jolta pohjalta myös sosiaalipolitiikka on rakennettu perheiden ympärille. Tässä kertaheitolla tavallaan entisestä poikkeava parisuhde saisi samat oikeudet. Minusta eihän tämä millään tavalla voi olla hyväksyttävää ja järkevää.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Biaudet ihmetteli puheensa aluksi, miten saatan kuvitella, että voisimme tässä salissa muuttaa yhteiskunnan perhekäsitystä. Nimenomaan asia on näin. Perhekäsitys muuttuu lainsäädännön myötä aivan sillä tavoin kuin ed. O. Ojala alkupuheenvuorossaan totesi: Lainsäädännöllä vaikutamme asenteisiin.

Haluan myös puuttua ed. Biaudet'n korostukseen, kun hän puhui rakkaudesta perusteluna lakialoitteelle. Itse en epäile lainkaan homoseksuaalisten ihmisten kykyä rakastaa aivan siinä missä muutkin. Mutta rakkaus ei ole sinänsä avioliiton perusta, vaikka se onkin hyvin tärkeä elementti avioliitossa. Rakkauttahan esiintyy kaikissa ihmissuhteissa, esimerkiksi lasten ja vanhempien välisessä suhteessa. Jos ajattelisimme tällaista perustelua, kaikki rakkaussuhteetahan pitäisi virallistaa avioliitoiksi.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin mielenkiintoista ollut kuunnella tätä keskustelua, mitä käydään homoseksuaalisuudesta ja lesbopareista. Voin täysin hyväksyä kahden aikuisen erilaisen suhteen, kuin normaalisti yhteiskunnassa on. Mutta myös olen samaa mieltä ed. Räsänen kanssa, että jos annamme sen suhteen rekisteröidä ja virallistaa, kyllä se auttamattomasti johtaa myös avioliittokysymyksen ja adoptiokysymyksen eteen.

Tässä mielessä minun periaatteeni eivät kuitenkaan sovellu siihen vapaaseen ajatteluun samalta pohjalta, kuin aloitteessa on tuotu esille. Todellakin kaksi aikuista, samaa sukupuolta olevaa ihmistä voi luonnollisesti panna rakkaussuhteen toimimaan tai elää niin sanotusti yhdessä,

mutta varsinainen virallistaminen vaatii mielestäni jo todella syvällisen pohjan lainsäädäntöä ajatellen.

Mehän olemme erilaisia. Ei ole yhtään samantyyppistä ihmistä, olemme me miehiä tai naisia tässä yhteiskunnassa. Voi todellakin rakastaa samaa sukupuoltakin olevaa, mutta sen ei tarvitse kuitenkaan johtaa suhteen virallistamiseen.

Mitä pidän kuitenkin hyvänä, on, että myös niille ihmisille, jotka eivät halua rekisteröidä suhdettaan, mutta ovat asuneet vuosikausia yhdessä huolehtien toinen toisestaan ilman rakkaussuhdetta, tulisi perimäoikeus, jos tällaiseen lainsäädäntöön päädytään. Se on kyllä tässä aloitteessa otettu esille.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Värderade talman! Diskussionen om möjligheten att registrera parförhållanden har gått het ute i samhället och också här i salen. Här tycks diskussionen bölja mellan tolerans och ett erkännande av mänskliga rättigheter och intolerans under bl.a. religiositetens täckmantel. Jag vill också gärna understryka att i övriga nordiska länder är situationen den att Danmark fick sin lag år 1989, Norge 1993 och Sverige 1995 och lagarna gäller uttryckligen en registrering av partnerskap, inte äktenskap. Också i andra länder finns det långt gående planer på motsvarande lagstiftning som också riksdagsledamot Outi Ojala helt riktigt påpekade i sitt anförande.

Lakiesityksen mukaan osapuolilla olisi oikeus toistensa omaisuuteen ja omaisuuden osittamiseen, perintöoikeus ja velvollisuus kumppanitausta huolehtimiseen. Tämähän on hyvä asia. Verotuksen ja sosiaalietuuksien osalta toisen taloudellisella asemalla ja tuloilla olisi toiseen kohdistuvia vaikutuksia. Virallistettu parisuhde päättyisi toisen osapuolen kuoleman johdosta tai viranomaisille osoitetusta hakemuksesta kuuden kuukauden harkinta-ajan jälkeen.

Puhemies! Monet homo- ja lesboparit ovat viime aikoina julkisuudessa kertoneet elinikäisestä suhteestaan. Monet heistä eivät ole aiemmin voineet tai uskaltaneet näyttää avoimesti rakkauttaan, vaan he ovat joutuneet elämään kaksoiselämää alituisine roolipeleineen. Vanhoilla päivillään he tuntevat käytännön huolien kasautuvan. Mitä tapahtuu, jos toinen heistä sairastuu vakavasti? Asuinkumppanilla ei ole juridisesti oikeutta saada hoitavalta lääkäriltä tietoa sairauden kulusta tai mahdollisuutta vaikuttaa siihen, miten kuolevan tai tajuttoman potilaan

saattohoito järjestetään. On myös ollut tapauksia, joissa kuolleen sukulaiset ovat ottaneet kokonaan hautajaisjärjestelyt hoitaakseen eikä kuolleen elämäkumppanille ole edes kerrottu, mihin hänen kumppaninsa on haudattu.

Elämäkumppanin kuollessa jälkeensä jääneellä ei ole myöskään perintöoikeutta yhteiseen kotiin ja omaisuuteen. Nyt puhun siis yhteisestä kodista ja omaisuudesta. Testamentin tekeminen on tietenkin mahdollista, mutta tuolloin jälkeensä jäänyt kumppani joutuu maksamaan korkeimman mahdollisen perintöveron jäämistöstä, joka usein käsittää myös yhteisen asunnon.

Nykyisessä tilanteessa esiintyvien käytännöllisten ja oikeudellisten ongelmien lisäksi kyse on suvaitsevaisuudesta ja avoimuudesta. Meidän on myös omassa arkipäivässämme toteutettava Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistusta ja ihmisten oikeutta omaan seksuaalisuuteensa.

Fru talman! Det är klart att förutom de praktiska juridiska problemen i dagens situation som den är just nu, i de problem den för med sig är det fråga om tolerans, mänskliga rättigheter och öppenhet. Vi bör och måste också i vår egen vardag leva upp till Förenta nationernas deklaration om mänskliga rättigheter och människors rätt till sin egen sexualitet. Jag hoppas att lagmotionen om registrering av partnerskap skall väcka positiv genklang bland riksdagsmännen och i lagutskottet och att vi snabbt skall kunna godkänna en lag om registrering av partnerskap.

Jag vill också avsluta med att konstatera att jag anser att de ministrar, som har varit med om att underteckna motionen, har stått för en fin insats i frågor av den här typen. Det är bra att det har funnits mod bland ministrarna att gå med på att skriva under. Jag beklagar också att flera riksdagsmän som i annan sammanhang förklarar att de är för den här registreringen trots allt inte har undertecknat motionen.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa pyysin vastauspuheenvuoron jo ed. Biaudet'n puheenvuoroon, koska hän perusteli aloitetta sillä, että ministerit ovat sen allekirjoittaneet. Minä sen sijaan ihmettelen, että osa meidän ministereistämme on nähnyt juuri tämän aloitteen kaikkein tärkeimmäksi tällä kaudella ja tämä on se ainut aloite, johon he ovat allekirjoituksensa antaneet.

Kun muistelen taaksepäin niitä noin 13:a vuotta, jotka olen istunut eduskunnassa, monen

moneen aloitteeseen olemme tietenkin itse kukin pyytäneet ministereiden allekirjoituksia, koska ne ovat olleet erittäin merkittäviä ja Suomen kansalaisten kannalta todella mittavia aloitteita, mutta kertaakaan emme ole saaneet ministereiden allekirjoitusta. Ihmettelenpä vain, tämäkö sitten on se kaikkein tärkein asia, koska he tähän ovat suostuneet.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan lähtisin ed. Sinikka Hurskaisen toteamuksesta. Ajattelin todeta myöhemmin, mutta todetaan se nyt tässä: Tuntuu, että ed. Outi Ojalan lakialoite olisi elämää tärkeämpi kysymys. Meillä on sellaisia suuria kysymyksiä kuten työttömyys, mutta tämä menee ohi kaikkien näköjään. Ministerit eivät laita mihinkään nimiään, vaikka on pyydetty, onpa sosiaalipolitiikkaan tai työllisyyteen liittyviä asioita, mutta tähän sen sijaan ministerit lykkäävät nimensä näköjään lähes poikkeuksetta kaikki. Siinä mielessä tämä menettelynä ihmetyttää. (Puhemies koputtaa)

Belgian kuninkaan vierailu

Toinen varapuhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Hänen Majesteettinsa Belgian Kuningas Albert II on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun Hänen Majesteettinsa tervetulleeksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Puhuja (jatkaa): Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteessa lähdetään ajatelmasta, että samaa sukupuolta olevat ihmiset solmiessaan yhteistyösuhteen saisivat samat oikeudet kuin avioliitossa on sillä poikkeuksella, että näissä ei noudatettaisi tiettyä vihkimissysteemiä eikä parilla olisi adoptio-oikeutta. Perusteena on pidetty sitä, että tässä on kysymys tasa-arvosta, ihmisoikeuksista.

Niin kuin jo aikaisemmin vastauspuheenvuorossa totesin, minusta tasa-arvokysymys lähtee perinteiseltä pohjalta eli miehen ja naisen tasa-arvosta, jos puhutaan sukupuolisesta tasa-arvosta ja siitä, mitkä asiat siinä osoittavat, ollaanko samanarvoisia kaikissa asioissa. Tasa-arvosta on heijastunut monia asioista; tosin joku puhuja totesi, että se on asiaton huomautus. Tasa-arvosta on kuitenkin tehty lainsäädäntö, jolla määrätään, että lautakuntiin ja valiokuntiin pitää valita kumpaakin sukupuolta olevia. Tämä on tietys-

ti aika kauas johdateltu, mutta yksi näkökulma siihen, mitä tasa-arvo sinällään on.

Minusta kysymys ei myöskään ole ihmisoikeuksista. Meillähän vallitsee yhteiskunnassa määrätty arvopohja. Suomalaisen yhteiskunnan arvopohjaa on hyvin pitkälle tietysti muokannut kristillinen usko, josta esikuvia on otettu. Minun käsitykseni mukaan siellä ei tämän tyyppistä toimintaa hyvin paljon suvaita. Joku on täällä puhunut Vuorisaarnasta sanoen, että kielteinen näkemys tästä rikkoo jotain rakkaudenasiaan liittyvää, kun Jeesus on todennut, että pitää rakastaa lähimmäisiään jnp. Minusta tämä on aika paha yhdistelmä sinällään. Minä en ainakaan näe siten. Muilla on tietysti oikeus tulkita asioita, niin kuin haluavat. Minä en ainakaan ole itse sitä niin kokenut.

Minusta on kysymys hyvin isoista periaatteellisista linjauksista, jos rinnastetaan täydellisesti avioliittoon samaa sukupuolta olevien parisuhteet. Koko lainsäädäntö, jota on rakennettu vuosikymmeniä, jopa satojen vuosien aikana siitä Suomessa riippuen, mistä lähtien käydään katsomaan — aloitetaanko itsenäisestä Suomesta vai kauempaa — on lähtenyt perinteisestä perhemallista. Pikkuhiljaa on rakennettu niitä satoja, jopa tuhansia etuisuuksia ja kytkentöjä, jotka turvaavat perheen aseman eri tilanteissa. Se on lähtenyt siitä arvopohjasta, mikä on kristillistä arvopohjaa ollut alun perin. Nyt sitten yllättäen ykskaks tehtäisiin tällainen suuri muutos elikkä samaa sukupuolta olevien parisuhteet rinnastettaisiin kertaheitolla siihen sabluunaan ja ne saisivat samat etuudet. (Ed. Elo: Mikä estäisi?) — Minusta se on kuitenkin arvokysymys. Minä en sitä hyväksy. Ne, jotka ovat eri mieltä, voivat olla, mutta näkisin, että täällä pitää käydä asiallisesti keskustelu läpi. Mehän teemme päätöksen enemmistöperiaatteella näissä asioissa, ja jokainen tekee omantuntonsa mukaan.

Koko lainsäädäntö on lähtenyt miehen ja naisen suhteesta, elikkä perheessä pitää olla isä, pitää olla äiti. Välttämättä viime aikoina ei tätä mahdollisuutta ole aina ollut, koska yhteiskunta on rikkoutunut sillä tavalla, että hyvin paljon ristiriidat ovat jakaneet perheitä. Arvopohja on tavallaan murentunut. Taitaa olla jo niin, että yli puolet nykypäivänä vihittävien perheistä repeää, jolloin siitä on seurannut aika paljon ongelmia yhteiskuntaan. Nimittäin keskimäärin hajonneiden perheiden lapsilla on, todennäköisesti ainakin, monenlaisia vaikeuksia elämässään. En tiedä, onko tilastoa tehty, mutta ainakin kouluissa näkyy se, millä tavalla se repii lasten tunteita,

millä tavalla se vaikuttaa moniin asioihin yhteiskunnassa. Se on valitettava tie ollut. Parempi olisi tietysti, jos näin ei olisi ollut. Olemme menneet tavallaan huonompaan suuntaan.

Jotkut ovat perustelleet lakialoitetta myös sillä, että jo muinaisessa antiikissa sallittiin lähinnä homosuhteita. Minulla on yksi lehtileike eilispäivän sanomalehti Karjalaisesta. Tämä on ilmeisesti lobbausjuttu, jolla jaetaan kansalle ”oikeaa” tietoa. Tässä todetaan, että pääsääntöisesti suvaitsevaisempia olivat antiikin kreikkalaiset, jotka kuvasivat aisti-ilojaan vaasimaalauksissa varsin estottomasti. Nämä aisti-ilot ovat nähtävissä, kun katsoo niitä maalauksia, se on ihan totta. Pitääkö meidän suomalaisessa yhteiskunnassa mennä tavallaan sinne antiikin aikoihin? Onko se sellainen ihanne, jota me kunnoitamme? Onko se sellainen arvo? (Ed. Vähänäkki: Sieltähän demokratiakin tuli!) Lehtiartikkelissa todetaan, että roomalaiset sen sijaan eivät olleet ihan niin vapaamielisiä. Mutta kun me olemme suomalaisia, niin kyllä kai meilläkin voi olla omat kannat, ei meidän tarvitse katsoa kreikkalaisesta antiikista eikä Roomasta, mitä siellä on tapahtunut ja ollut. (Eduskunnasta: Eikä Ruotsista!) — Eikä Ruotsistakaan.

Jos parisuhteen virallistaminen olisi pelkätään rekisteröintikysymys, niin ei kuin nimet vain paperiin. Mutta eihän sillä tarvitse olla oikeudellisia vaikutuksia. Sehän on selvä juttu. Jos jotkut haluavat rekisteröidä suhteensa, niin nimet paperiin, että tässä on parisuhde ja sillä siisti. Mutta sillä ei ole sitä vaikutusta, minkä lainsäädäntö tuo avioliiton perhepuolelta, niin että oikeudet tai velvollisuudet siirtyvät tähän suhteeseen.

Sitten perintöverojutuissa olevat asiat. Minusta meillä on systeemit, joilla tehdään testamentti. Voidaan jättää kenelle hyvänsä omaisuus, tehdä kauppa. Jos on niin hyvä suhde, niin miksei tehdä kauppaa, sopimusta tai testamenttia: Kun kuolen, niin saat omaisuuden. Minusta siinä ei ole mitään ongelmaa.

Sen vuoksi en millään voi olla kannattamassa ed. Outi Ojalan lakialoitetta. Toivon, että valio-kuntakaan ei hyvin innolla lähtisi nopeasti viemään asiaa lävitse, koska nimiä on kuitenkin kovin vähän. On sellaisiakin lakialoitteita, joissa on nimiä huomattavasti enemmän, mutta valiokunnat hyvin nuivasti suhtautuvat niihin eivätkä ainakaan kovin innolla ole viemässä, vaikka olisi 90 nimeä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lahtela on yhdessä asiassa oikeassa. Se

koskee sitä, että maassa on varmasti suuria ongelmia, kuten työllisyyskysymykset jne. Tämä asia on kuitenkin hyvin erilainen, ja sitä pitää myös eri näkökulmasta lähestyä.

Pohjoismaita on yleensä totuttu pitämään demokratian ja suvaitsevaisuuden kehtoina. Kun esimerkiksi Euroopassa liikkuu, niin yleensä, kuten tiedämme, Suomi yhdistetään Pohjoismaihin. Kun 1980-luvulla olin Pohjoismaiden neuvoston jäsenenä, jo silloin havaitsin, että me suomalaiset olemme kuitenkin selvästi jäljessä muista Pohjoismaista, nimenomaan mitä tulee suvaitsevaisuuteen esimerkiksi homojen ja lesbojen välisissä suhteissa. Muistan hyvin, kun jouduin suorastaan häpeämään eräitä suomalaisia puheenvuoroja, joita Pohjoismaiden neuvostossa 1980-luvulla asiasta käytettiin. Nyt näyttää edelleenkin siltä, että me emme ole pystyneet edistymään samassa tahdissa, koska minä pidän sitä edistyksekköisenä, että meillä on suvaitsevaisuutta, että me olemme sen verran liberaaleja, että voimme hyväksyä sen, että parisuhde rekisteröidään.

Erityisesti olen huolestunut siitä, että tämän lakialoitteen, vaikka se on ollut kaikille tarjolla, on allekirjoittanut vain 22 miestä Suomen eduskunnasta. Naisten osuus on paljon suurempi. Tämä saattaa olla osoitus siitä, että naiset muutenkin ovat jo miehiä huomattavasti edistyksekköisempiä ja suvaitsevaisempia monessa suhteessa. Uskon, että mieskansanedustajien taustalla on se, että pelätään äänestäjien reaktioita. Kuten ed. O. Ojala jo aikaisemmin totesi, mielipidetiedustelut kuitenkin osoittavat, että tavalliset kansalaisetkin ovat varsin suvaitsevaisia.

Toivoisin, kun asia nyt menee lakivaliokuntaan, että se todella perehtyy asiaan ennakkoluu-lottomasti, ottaa huomioon kehityksen, mitä Euroopassa ja erityisesti muualla Pohjoismaissa on tapahtunut, ja erityisesti osoittaa suvaitsevaisuutta ja tunnustaa ihmisarvon niille ihmisille, jotka haluavat asua parisuhteessa niin, että se voidaan myös rekisteröidä.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Muistutan jälleen kerran vastauspuheenvuorosta. Vastauspuheenvuorossa ei saa esittää muuta kuin selvityksiä tai oikaisuja toisen puheenvuoron tai vastauspuheenvuoron johdosta tai vastineen siinä esitettyyn väitteeseen.

Ed. B i a u d e t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela on kunnan demari-

na ainakin oppinut, että tasa-arvo sanana on tärkeä, ja hän tietää, että naisten ja miesten välillä täytyy olla tasa-arvo. Mutta kyllä tasa-arvo on paljon muutakin. Se on ennen kaikkea ihmisten välistä tasa-arvoa ja erilaisten ihmisten välistä tasa-arvoa.

Riksdagsman Lahtela har som en god socialdemokrat lärt sig de här fraserna om jämlikhet och jämställdhet. På svenska finns det två olika ord för detta: Jämlikhet handlar uttryckligen om jämlikheten mellan människor medan man när man talar om jämställdhet då kanske främst menar jämställdhet mellan kvinnor och män.

Mielestäni oli vähän outoa, kun ed. Lahtela puhui perinteisestä perhemallista. Tarkoittaako hän, että meidän pitää varjella sitä? Tarkoittaako hän myös sitä, että eduskunnan pitäisi järjestää vain niitten ihmisten asiat, jotka asuvat perinteisessä perhemallissa? Jos katsoo eduskunnan avioeroprosenttia jne., voi vain ihmetellä, olemeko oikeita ihmisiä täällä järjestelemässä asioita.

On totta, että on ihmisiä, jotka elävät parisuhteessa myös samaa sukupuolta olevina. On totta, että on paljon perheitä, joissa elää myös lapsia tässä suhteessa. Kyllä meidän velvollisuutemme on järjestää ennen kaikkea näitten lapsien turvallisuus ja oikeusturva ja antaa heille mahdollisuus siihen, että jos jotain tapahtuu heidän lähiomaisilleen, jotka ovat olleet heidän lähiomaisiaan koko heidän elämänsä ajan, heidän tilanteensa ja tulevaisuutensa turvataan. Tästä on kysymys.

Tässä tilanteessa ei ole ollut mahdollista sisällyttää adoptio-oikeutta lakialoitteeseen, mutta kuitenkin tämä mahdollistaa sen, että kaksi samaa sukupuolta olevaa ihmistä, jotka ovat eläneet läheisessä suhteessa toistensa kanssa, voivat yrittää varmistaa toisilleen turvallisen elämän, vaikka toinen heistä kuolee.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Biaudet!

Ed. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olisin halunnut puuttua ed. Lahtelan hyvin rajoittuneeseen näkemykseen tasa-arvosta. Eihän tasa-arvo tarkoita tasapäis-tämistä tai samanlaistamista, vaan tasa-arvo tarkoittaa mielestäni tasavertaisten mahdollisuuksien luomista, nimenomaan oikeudenmukaisten, tasavertaisten mahdollisuuksien luomista. Siitä-

hän tässä nimenomaan on kysymys eikä kaikkien ihmisten kahlitsemisesta samanlaiseen pakko-paitaan, samanlaiseen perhekäsitykseen tai vastaavaan.

Kyllä minusta ed. Lahtelan puheenvuorossa jälleen kerran — tämä ei ollut ensimmäinen kerta, me olemme debatoineet ennenkin — tavallaan heijastui taustalta hänen oma ahdistuksensa, ja hänen argumenttinsa ikään kuin pyrkivät vakuuttamaan sitä, että hänen uskonsa säilyisi luju-na tässä asiassa. Hän tarvitsee koko ajan pönki-tystä, jotta hänen ei tarvitsisi omaa maailmanku-vaansa laajentaa ja nimenomaan sellaiseksi, että laaja ihmiskäsitys ja monimuotoiset ihmissuhteet olisivat mahdollisia.

Ed. Elo totesi, että eduskunnasta vielä puutuu paljon suvaitsevaisuutta ja tavallaan keskus-telu junnaa paikallaan. Minä olen kuitenkin tyytyväinen, että sentään 58 nimeä tuli. Totta kai olisin toivonut, että 101 kansanedustajaa olisi rohjennut allekirjoittaa, semminkin kun todella-kin tiedämme, että monissa mielipidemittauksis-sa itse asiassa näytti aivan selvästi siltä, että edus-kunnan enemmistö on tämän asian kannalla, mutta sitten monenlaisista painostus- ja muista soitoista johtuen moni ei rohjennut laittaa nime-änsä aloitteeseen. Mutta kansa on tässäkin tapauksessa suvaitsevaisempaa kuin me kansan-edustajat. Kuten sanoin aikaisemmin, reilusti yli 60 prosenttia suomalaisista on valmis tämän hy-väksymään. Tässä suhteessa, ed. Elo, ei ole suur-ta eroa miesten ja naisten kesken, kun kokonai-suudessaan 67 prosenttia hyväksyy parisuhteen virallistamisen, naisista 69 prosenttia ja miehistä 63.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vastata ed. Lahtelalle ja nimenomaan siihen hänen puheensa osaan, jossa hän ihmetteli ja kritisoi ministerien kannan-ottoa, että he ovat laittaneet nimensä ed. O. Ojalan ensimmäiseksi allekirjoittamaan lakialoittee-seen. Toteaisin, että todellakin kysymyksessä on toisenlainen asia, on kysymyksessä pitkälti ih-misoikeuskysymys, ja siinä mielessä tämä on täy-sin perusteltua.

Omalta puoleltani haluaisin, toisin kuin ed. Lahtela, ääneen lausua kiitoksen ministereille, että he ovat näin tehneet ja tällä tavalla osoitta-neet, etteivät ihmisoikeuskysymykset rajoitu ai-noastaan niiden kansanedustajien joukkoon, jot-ka täällä salissa toimivat, vaan se, että he ovat ministereiksi valittuja, ei estä heidän toimimis-taan tässä.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Tiusanenkin haluan, päinvastoin kuin ed. Lahtela, kiittää niitä ministereitä, jotka ovat allekirjoittaneet tämän lakialoitteen. Minulle henkilökohtaisesti se, että näin suuri joukko ministereitä allekirjoitti juuri tämän lakialoitteen, on tämän eduskunnan ajalta minua kaikkein eniten ilahduttanut tapahtuma.

Ed. Lahtela puhui siitä, että hänen käsityksensä mukaan tämä ei ole ihmisoikeuskysymys. Hän vetosi myös kristillisiin näkemyksiin. Viittaan dekaani Raija Sollamon julkisesti esittämään näkemykseen, jossa hän vetoaa siihen, että kirkko suosii pysyviä parisuhteita. Tämän tradition valossa on epäjohdonmukaista, että homoilta ja lesboilta haluttaisiin viedä oikeus tällaisen pysyvän parisuhteen viralliseen vahvistamiseen.

Viime eduskunta hyväksyessään rikoslain uudistuksen toisen vaiheen myöskin luokitteli ihmisoikeuskysymyksiksi seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät kysymykset, kun rikoslakiin kirjattiin rikokseksi syrjintä sukupuolisen suuntautumisen perusteella. Tältä osin lainsäädäntömme on vielä epäjohdonmukainen, kun parisuhdetta säätelevä lainsäädäntö ei ole sopuoinnussa rikoslainsäädännön kanssa.

Itse olen sitä mieltä, että ihmisen seksuaalisen identiteetin kieltäminen ja paheksuminen on eräänlainen identiteettirikos.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Margareta Pietikäisen hyvin ansiokkaaseen puheenvuoroon. Siitä huolimatta olen eri mieltä enkä ole allekirjoittanut tätä aloitetta. Olen eri mieltä siitä, että tämä olisi ihmisoikeuskysymys. Vastustan sitä ehdottomasti. Minusta jokaisella kansanedustajalla, niin kuin jokaisella suomalaisella, on oma arvopohja, ja siitä käsin me lähemme tekemään myös täällä kansanedustuslaitoksessa päätöksiä.

Minua on henkilökohtaisesti ihan loukannut se, että kaikki ne, jotka eivät ole voineet allekirjoittaa, jotka eivät pidä oikeana tapana homo- ja lesboparien virallista rekisteröintiä, on leimattu suvaitsemattomiksi ja tasa-arvoa kaihtaviksi. Itse olen toiminut sellaisessa ammatissa ennen eduskuntaan tuloani, sairaanhoitajana, jossa joudun hyvin suvaitsevasti ja hyvin erilaisiin olosuhteisiin sopeutumaan. Siitä huolimatta katson, että en voi allekirjoittaa tällaista aloitetta. Katson, että se loukkaa jollain tapaa myös minua yhtenä kansalaisena. Ne puheenvuorot, jotka tähtäävät juuri siihen, että tämä on tasa-arvo- ja

ihmisoikeuskysymys, eivät mielestäni ole perusteltuja.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela puhui pitkään ja hartaasti perheiden hajoamisesta ja nykysuomalaisista ongelmista. Mielestäni hänen puheenvuorostaan heijastui jonkinlainen alkukotiajattelu, ikään kuin joskus aikaisemmin olisi ollut sellainen onnela, josta olemme nyt erkaantuneet, mistä seurauksena on perheiden hajoaminen.

Neuvoisin ed. Lahtelaa tutustumaan esimerkiksi Kaari Utrion varsin laajapainokisiin tutkimuksiin, jotka liittyvät nimenomaan perheen historiaan. Ainakin eräät lehtitulkinnat tästä kirjallisesta työstä ovat sellaiset, että nimenomaan entisaikaan avioliitot kestivät verraten lyhyen ajan sitä varten, että toinen puolisoista kuoli. Eli perhe siinä merkityksessä, kuin me sen ymmärrämme, tällainen ydinperhe, on käsitteenä varsin uusi. Jos nykyään puhutaan uusperheestä, niin se on tavallaan ehkä toisinto aikaisemmanlaisesta perheestä.

Mitä tulee suomalaisiin arvoihin ja perhekäsitykseen, niin varmaankin, vaikka perhe on sellainen sana, jonka oletetaan olevan samanlainen, sillä on myös erityyppisiä merkityksiä itse kunkin aivoissa. Suomalaisen arvot eivät ole täysin yhtenäiset. Mutta todellakin näen, että perhekäsitys pitää sisällään myös sen, että samaa sukupuolta olevien parisuhde on yksi perheen muoto. Tämä on minun näkemykseni minun suomalaisten arvojeni pohjalta.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun keskustelua ja sen suvaitsemattomaa sävyä kuuntelee, tuntuu, että suomalaisen keskustelun kulttuuri ainakaan tässä salissa ei ole juurikaan siitä 80-luvusta, josta ed. Elo mainitsi, muuttunut eikä ilmapiiri. Mutta mielestäni meidän pitää pystyä tässä salissa heijastamaan myös suomalaisten ja suomalaisen yhteiskunnan tunteja ja kunnioittaa toistemme vakaumusta ja arvopohjaa. En voi ymmärtää sellaista ed. Tulosen ajattelutapaa, että häntä loukkaa se, että joku toinen rekisteröi oman parisuhteensa, jota ei voi hyväksyä. Mielestäni se, että me olemme avarakatseisia emmekä tuomitse toisiamme, lähtee siitä, että vaikka emme itse jotakin voisikaan hyväksyä tai se loukkaa meidän arvopohjaamme, me kunnioitamme niitä ihmisiä, joilla on toisenlainen arvopohja ja jotka haluavat tehdä toisin.

Minua se ei loukkaa, että homo- ja lesboparit

saavat rekisteröidä parisuhteensa. Mutta minua loukkaa äärettömästi se, että me tuomitsemme tässä salissa sellaisen ajattelun, että se sallitaan heille. Se todella loukkaa minua suuresti ja varsinkin nyt, kun on teetetty Taloustutkimuksella Seta-lehden tutkimus, jossa on tutkittu melkein tuhat ihmistä, kysytty heidän mielipidettään. Kuten ed. Outi Ojala jo aikaisemmin mainitsi, 67 prosenttia tästä otoksesta on parisuhteen virallistamisen kannalla. Jopa 44 prosenttia haastateluista on sitä mieltä, että sitä suhdetta voi myös kutsua avioliitoksi.

Ihmettelen ed. Lahtelaa, että hän paheksuu sitä, että aikoinaan muinaisessa Kreikassa on kunnioitettu aisti-iloja. Ehkä meidän olisi syytä ruveta hieman ottamaan joitakin tällaisia positiivisia puolia menneistä kulttuureista ja siirtää itsellemme enemmän näitä aisti-iloja ja nautintoja; ehkä me silloin vähentäisimme ihmissuhdeongelmia ja keskustelun taso muuttuisi myönteisemmäksi.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On paljon vastattavia, mutta vastaan muutamaan.

Ed. Pykäläisen viimeinen puheenvuoro oli aisti-iloista. Meille on opetettu, että kaikki, mikä on hyvää, ei ole terveellistä. Mutta en minä tätä puolta ... (Välihuutoja)

Ed. U. Anttilalle voisi todeta sen verran, että minä olen lukenut Kaari Utrion kirjat. Totesitte itse sen, että ennen nimenomaan parisuhde tahtoi päättyä kuolemaan. Nykyisin ei ole niin, vaan suhde päättyy ristiriitoihin, ei ennenaikaiseen kuolemaan yleensä.

Monessa yhteydessä ed. Outi Ojala on jo aikaisemmin todennut, että on uusi gallup tehty siitä, miten suomalaiset käsityskannat ovat muuttuneet. Gallupit ovat sellaisia, kuin halutaan. Tulos riippuu kysymyksen asettelusta. Se riippuu siitä, kenelle lähetetään, mistä sanomalehdestä otetaan osoitteisto — pannaanpas tuonne nyt — jne. Tuloksella ei sinällään ole merkitystä. Jos järjestettäisiin kansanäänestys, minä luulen, että tulokset olisivat varmasti ihan toisenlaiset. Mutta se on taas toinen juttu.

Tasa-arvokysymyksestä: Minun arvomaailmani on sellainen, että minä en ole koskaan sisäistänyt, että tämä olisi tasa-arvokysymys. Se minulle sallittakoon. Muut voivat vääntää toisenlaista mallia, mutta minä en ole koskaan sitä kokenut sillä tavalla. Minusta tasa-arvokysymykset ovat vähän toisenlaisia.

Mutta todennäköisesti ed. Elo voi jatkossakin

hävetä meitä kansanedustajia. Meitä tässä salissa on aika paljon, joita voi hävetä, koska en minä usko, että 200 ihmistä on samaa mieltä, että tämä on hyvä juttu.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Parisuhteen rekisteröiminen ei kuulunut tämän hallituksen hallitusohjelmaan, joten olen erittäin murheellinen siitä, että sosialidemokraattiset ministerit ovat allekirjoittaneet lakialoitteen. Ihmettelen suuresti tällaista muuttunutta käytäntöä ja nimenomaan sen johdosta, kun ajatellaan, että Suomessa on tällä hetkellä erittäin vaikea taloudellinen tilanne. Meillä olisi paljon suurempia murheita laittaa asioita järjestykseen tässä maassa, työllisyysasiat kuntoon sekä myös talousasiat kuntoon. Joka viikko velka lisääntyy 1 miljardilla markalla, ja me vain täällä keskustellemme tällaisista asioista, jotka ovat moraalisesti erittäin heikosti perusteltuja tässä ajassa. On sentään hyvä, että on ihmisiä, joilla on jonkinlainen selkäranka ja moraalit on vielä jonkinlaisessa arvossa tässä maassa, niin kuin tässäkin salissa on huomattu.

Itse olen edustanut koko ajan erilaisia näkemyksiä kuin aloitteen allekirjoittaneet. En missään tapauksessa tule hyväksymään lakialoitetta ja toivon, että voin vaikuttaa lakivaliokunnassa varajäsenen ominaisuudessa siihen, että lakialoitte ei edisty, sillä kansakunnan perusta on avioliitto ja siitä kasvava perhe, johon lapset syntyvät ja jossa he saavat osakseen isän ja äidin antamaa rakkautta, turvallisuutta ja kasvatusta. Vaikka kaikki perheet eivät pysty lapsiaan hoitamaan ja yhteiskunnan on otettava vastuuta lasten hyvinvoinnista, niin millään kansakunnalla ei ole varaa tuhota avioliitto- ja perheinstituutiota.

Jos murskaamme lainsäädännöllä avioliiton erikoisaseman yhteiskunnan perusosana, koko yhteiskunta tuhoutuu. Olemme erittäin vaarallisella tiellä, jos rinnastamme homoparit avioliittoihin. Se johtaa ilman muuta yhä paheneviin lapsi- ja nuoriso-ongelmiin. Toivottavasti edustajat muistavat tämän, sillä näitä ongelmia on tässä maassa riittävästi. Nämä ongelmat johtuvat pitkälti siitä, että meidän lapsemme eivät saa riittävästi rakkautta eivätkä myöskään ihmiset ylipäätään saa riittävästi rakkautta, joka heille kuuluu. Tämän johdosta vastuun ottaminen kuuluu kansanedustajille tässä salissa.

Meidän tulee pitää huoli siitä, että ei mennä sellaisiin vastuuttomiin aikuissuhteisiin ja holtittomuuteen, joka tulee lopulta yhteiskunnalle niin kalliiksi, että me tuhoudumme. Avioliitto on pi-

deittävä pyhänä. Kansankunnan lainsäädännön tulee olla aina rakentavaa, eikä sen tule hajaantaa yhteiskuntaa. Vanhat kulttuurikansat, jotka ovat säilyttäneet elinvoimansa, ovat vanhastaan rinnastaneet homosuhteet niihin ongelmiin, joita syntyy esimerkiksi sukuruusauksesta ja monista muista erittäin ikävistä asioista. Ihmisten tasavertainen kohtelu on osattava rakentaa ilman, että avioliiton pyhyttä tietoisesti ja tahallisesti murretaan, kuten on haluttu tehdä.

Tänäkin aamuna moni suomalainen on herännyt elämänsä raunioilta, tuhkan keskeltä. Se, mihin oli luotettu, on palanut poroksi. Ja mihin voitaisiin luottaa, kun ei ole enää moraalin kohdalla moniakaan asioita olemassa edes tässä salissa, sellaista selkärankaa ja moraalialia, että olisi, mistä ottaa kiinni tämän ajan yhteiskunnassa? Minä olen erittäin pahoillani siitä, että eräät kansanedustajat ovat usean eduskuntakautensa aikana keskittyneet tällaisiin asioihin kuin parisuhteiden rekisteröiminen ja edellisellä kaudella jopa avioliittoon saakka meneminen. Eikö meillä ole paljon tärkeämpiä tehtäviä?

Ensiksi suvaitsevaisuus. Suvaitsevaisuus on sitä, että me suvaitsemme toinen toisiamme ja meillä on lähimmäisenrakkautta. Se merkitsee myös sitä, mikä ei ole tullut näkyviin täällä, että pitää suvaita myös kristittyjä ja heidän arvomaailmaansa. Sekin on suvaitsevaisuutta.

Mitä tulee homojen ja lesbojen suhteisiin, minä en tuomitse, koska minä en ole tuomari enkä tule koskaan olemaan tuomarina. Heillä on omat oikeutensa, mutta ei näitä oikeuksia tarvitse lainsäädännöllä vahvistaa.

Mitä tulee homoihin, on kysytty, tunnetko yhtään homoa tai lesboa. Tunnen useitakin ja olen jopa antanut apua useille. Voisin sanoa, että joidenkuiden kohdalla on päästy myönteisiin tuloksiin. He ovat tällä hetkellä kristittyjä ja elävät normaalisti avioliitossa, eikä ole enää homosuhteita. Voisin sanoa, että näiden henkilöiden kohdalla tavallisena ihmisenä olen tullut sellaiseen diagnoosiin, että he eivät ole saaneet lapsuudenkodissa rakkautta eivätkä myöhemmässä elämässään. Kun he sitten ovat saaneet Jumalan rakkautta, myös parantumista on tapahtunut. Ed. O. Ojala, tämä on tosiasia; näitä tosiasioita ei voida kieltää.

Sanoisin, että minä en tuomitse ed. O. Ojalan näkemyksiä, hänellä voi olla omat näkemyksensä, mutta toivoisin, että lakivaliokunta ymmärtäisi sen, että emme menisi sellaiseen moraalisiin, josta ei tule Suomen kansalle siunausta.

Itse haluan olla tekemässä työtä sekä edus-

kunnassa että myös kirkon tasolla niin, että yhteiskunta voisi säilyä mahdollisimman terveellä pohjalla. Se tarkoittaa sitä, että pitää nähdä asioita vähän kauaskantoisemmin. Toivoisin, että sosialidemokraattinen ryhmä ja ne jäsenet, jotka eivät vielä ole asiaa sisäistäneet, vähitellen tulisivat sille kannalle, että emme hyväksyisi lakialoitetta lakivaliokunnassa emmekä missään tapauksessa tässä salissa.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En oikein tiedä, miten suhtautua ed. Tykkyläisen puheenvuoroon. Hän väitti, että hän ei tuomitse eikä ole tuomari. Kuitenkin hän koko ajan syytti kansanedustajia moraalittomiksi, selkärangattomiksi. Hän luki tuhon enteitä, mikäli laki menisi täällä lävitse. Hän käytti kieltä, jota minun on vaikea ymmärtää kristityn kieleksi. Minusta kristinuskon keskeinen lähtökohta on rakkaus ja anteeksianto, mutta hänen lähtökohdansa oli tuomio ja syyllistäminen, synty. Se oli se sanoma, mikä oli ed. Tykkyläisen puheenvuorossa.

Täytyy myös tässä yhteydessä muistuttaa, että eri aikakausina kristinuskoa tai jotakin muuta ideologiaa on käytetty milloinkin minkäkin ryhmien eliminoimiseksi. Tästä puheesta kantautui sellainen viesti, niin kuin ed. Tykkyläinen ei todellakaan näkisi minkäänlaisia ihmisarvoa homoseksuaaleilla, homoilla ja lesboilla.

Hän väittää ja todistaa, puhuu totuutena sitä, että homojen ja lesbojen seksuaalinen suuntautuminen johtuu siitä, että he eivät ole saaneet rakkautta lapsena. Toivoisin, että ed. Tykkyläinen ei täällä syyllistyisi yhden totuuden väitteeseen. Hänellä on oikeus omaan arvomaailmaansa. Meillä kaikilla on. Hänellä on oikeus vakaumukseensa, mutta totuutena sellaisten asioiden väittäminen täällä on juuri sitä, mistä eräät äidit ja vanhemmat ovat kirjeissään minulle huolensa kertoneet, siitä miten heitä syyllistetään. Monesti erilaiset uskonnolliset ryhmät ja muut syyllistävät homoja ja lesboja ja yrittävät niin sanotusti parantaa, ahdistavat näitä ihmisiä, saattavat jopa itsemurhan partaalle. Tällaiseen, ed. Tykkyläinen, minusta kansanedustaja ei saisi syyllistyä.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikella kunnioituksella ed. Tykkyläisen puheenvuoroon, jossa hän pohdiskeli moraalialia, haluaisin sanoa seuraavaa.

Minusta moralismia on nimenomaan se, että me olemme syyllistämässä ja syyttämässä muita. Moraalia osoittaa ennen kaikkea oman tilansa

arviointi, itsensä peilistä katsominen. Siitä syntyy viime kädessä se suvaitsevaisuus, jonka varassa toivoisi, että suomalaista yhteiskuntaa rakennetaan. Meidän pitäisi pyrkiä kohtelemaan toisia ihmisiä, niin kuin haluaisimme heidän kohtelevan meitä — se on kai se peruslähtökohta — eikä jäädä vain odottelemaan sitä, että toiset toimivat ensin. Tältä pohjalta jos arvioimme moraalialia, päädyn aivan ehdottomasti toisiin johtopäätöksiin kuin ed. Tykkyläinen, jonka puheenvuorossa, kuten totesin, oli ehkä liiaksi moralismia.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen ilmoittaa, että hän ei ole tuomari. Minusta tuntuu, että hän kuitenkin pyrkii lääkäriksi diagnosoidessaan ilmiön taustaa. Muistuttaisin, että me olemme yhteisvastuun hallituksen takana. Tässähän juuri pyritään siihen, että myös samaa sukupuolta olevat ihmiset voivat käytännön elämässä yhteisön silmissä kantaa yhteisvastuuta elämän polusta.

Sitten kummastelen väitettä, että työttömyys estäisi arvokien säätämisen. Päinvastoin kun ei ole jakaa rahaa, juuri silloin pitää pyrkiä luomaan oikeudenmukaista yhteiskuntaa. Ja muistuttaisin: Puolen miljoonan työttömän joukossa on varmaan tuhansia lesboja ja homoja, joilla juuri nyt olisi aikaa rekisteröidä parisuhteensa.

Kun puhutaan rakkaudesta, siihen sisältyy myös empatia. Tiedämme, että avioliittoinstituutio ei ole taannut rakkautta maailmaan. Mielestäni rakkaudettomuutta on myötäelämisen puute ja kuvitelma, että lesbot ja homot eivät osaa rakastaa lasta. Minulla on lapsi, jolla on lukuista lesbo- ja homoystäviä, ja heidän lämmin, läheinen ja kannustava suhteensa minun lapseeni todistaa kyllä minulle sitä, että jokaisessa ihmisessä on mahdollisuus rakkauteen siitä riippumatta, onko hetero vai homo. Varmasti on heteroita tai homoja, joille en soisi lasten seuraa, mutta se ei liity sukupuoliseen suuntautumiseen.

Suvaitsevaisuuteen vielä. Minä suvaitsen aivan oikein, että kirkko päättää omista asioistaan. En missään nimessä vaadi piispoja vihkimään tämän rekisterilain nojalla homoja ja lesboja kirkkovihkimyksellä avioliittoon. Se on kirkon sisäinen asia. Toivoisin, että kirkolliset piirit myös antaisivat maalliselle vallalle sen oman elinpiirin.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnioitan ed. Tykkyläisen selkeää, vakaumukseen pohjautuvaa puheenvuo-

roa. Kunnioitan myös kaikkien ihmisten, myös homojen ja lesbojen vakaumusta, mutta mielestäni kysymys, jota nyt ollaan käsittelemässä, on erittäin suuri periaatteellinen arvokysymys, enkä voi olla myötävaikuttamassa siihen, että tämä eduskunta lakialoitteen veisi päätökseen.

Ihmettelen myös suuresti sitä, kun meillä on enemmistöhallitus ja valtioneuvoston 18 jäsenestä 9 on allekirjoittanut lakiesityksen, miksi hallitus ei ole tuonut lakiesitystä eduskuntaan sen menetelmän mukaan kuin pitäisi. (Eduskunnasta: Hyvä kysymys!) Tämä on ensimmäinen kerta, näin muistelen ainakin omalta 13 vuoden ajaltani, että näin on menetelty. Nyt tuodaan tällaiselta todella merkittävästä arvokysymyksestä lakiesitys tänne, kun meillä on, niin kuin täällä on useassa puheenvuorossa käynyt ilmi, työttömyys ja monet muut suuret ongelmat tässä maassa esillä. Kyllä kansa ihmettelee, että meillä on aikaa nyt lakialoitteen pohjalta lähteä asiaa viemään eteenpäin. On todella suuri ihmetyksen aihe se, että hallitus ei ole lakiesityksenä tätä tuonut ja että pääministerikin on lakialoitteen allekirjoittanut; kyllä ihmettelen.

Ed. K a n k a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen nosi esille suvaitsevaisuuden ja kysymyksen tuomitsemisesta ja syyllistamisestä mielestäni juuri sillä tavalla, kuin pitääkin tässä keskustelussa nostaa esille. Kristitty ei ole oikeutettu tuomitsemaan ketään toista ihmistä, eikä kukaan muukaan ole tietystä mielessä oikeutettu tuomion langettamiseen jostakin syystä. Tuomioistuimille sellainen valta on tietysti annettu rikosten osalta.

Mutta tässä ei ole kysymys tuomitsemisesta tai syyllistamisestä, vaan lain säätämisestä, joka kuuluu eduskunnalle. Ei voida lähteä lakiesitystä ja lakialoitetta katsomaan siltä kannalta, tuomitaanko tai syyllistetäänkö, vaan kysymys on siitä, hyväksytäänkö tällainen periaate ja käytäntö, onko sen perusta ja pohja riittävä. Mielestäni ne tekijät, mitkä ed. Tykkyläinen puheenvuorossaan esille toi, ovat niin tärkeitä ja niin keskeisiä arvoperustoja lainsäädännölle, että ne on otettava huomioon. Minun johtopäätökseni on aivan sama kuin ed. Tykkyläisen.

Mitä tulee suvaitsevaisuuteen, siitä täällä hirveän paljon puhutaan ja meitä, jotka olemme aloitetta vastaan, syytetään, että olemme suvaitsemattomia. Kysyn samaa, mitä ed. Räsänen puheenvuorossaan: Missä kohtaa kulkee suvaitsevaisuuden raja? Jos moniavioisuutta kannattavat ihmiset vaativat Suomen lainsäädäntöön hy-

väksymistä moniavioisuudelle, riittääkö suvaitsevaisuutta heidänkin osalleen? Minun mielestäni raja kulkee jo tässä, että ei tarvita tällaista lainsäädäntöä. Asia voidaan hoitaa muulla tavalla. Ne ongelmat, joita on olemassa, eivät ole sellaisia, että ne pitäisi nostaa lainsäädännön tasolle tällä heikolla esityksellä.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Outi Ojalalle: "Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi!"

Sitten toteaisin, että en ole lääkäri enkä tuomari, mutta minulla on erilainen arvomaailma, ja se johtuu siitä, että olen kristitty päättävä, kansanedustaja, ja näen, että olemme käsittelemässä lakialoitetta, jota kirkko ei ole hyväksynyt virallisesti. On aivan turha täällä väittää, että kirkko olisi virallisesti hyväksynyt tämän lain. On joitakin kirkon jäseniä, jotka ovat ottaneet erilaisen kannan kuin minä.

Tietenkin meillä on jokaisella oikeus tehdä työtä eduskunnassa. Minäkin teen omaa poliittista työtäni. Kun oma arvomaailmani muuttui kahdeksan vuotta sitten, näen tämän kysymyksen eri tavalla kuin ed. O. Ojala. Näen sen sellaisena, että tätä lakialoitetta ei pidä viedä eteenpäin lakivaliokunnassa eikä hyväksyä.

Tämähän käsiteltiin jo edellisen eduskunnan aikana ja hyllytettiin. Meillä ei ole mitään tarvetta viedä tätä lakialoitetta eteenpäin. Homot ja lesbot voivat elää tälläkin hetkellä vapaasti ja heillä on myös muitten lakien kautta olevat oikeudet, joilla he tulevat toimeen kuten tähänkin saakka.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Aloitteen varsinainen asiasisältö on oikeastaan varsin yksinkertainen. On olemassa samaan sukupuoleen kuuluvien henkilöiden muodostamia parisuhteita. Se on fakta, jonka kaikki tietävät, ajattelevat siitä sitten mitä tahansa.

Homo- ja lesboparien oikeudellinen asema on kuitenkin osittain järjestämättä. Joidenkin juridisesti ratkaistujen asioiden käytännöllinen hoitaminen on tällaisessa parisuhteessa elävälle ihmiselle tarpeettoman hankalaa. Jotkut homo- ja lesboparit haluavat periaatesyistä myös yhteiskunnan muodollisen tunnustuksen suhteilleen, joista jotkut saattavat olla samalla tavalla aidosti syviä ja lämpimiä ihmissuhteita kuin joissakin perinteisissä avioliitoissa.

Minun ja varmaan monen muunkin ulkopuolisen on vähän vaikea ymmärtää, miksi samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti on

niin tärkeää varsinkin niille, jotka sitä vaativat. Mutta kun he selvästi osoittavat, että se on heille tärkeää, niin sitten se on tärkeää. Olen allekirjoittanut tämän aloitteen siksi, että ankarallaan miettimisellä en pysty keksimään, millä perusteella tämä mahdollisuus pitäisi tai voitaisiin heiltä kieltää.

Yksikään tyypilliseen avioliittoon perustuva parisuhde ei raukea eikä vahingoitu siitä, jos jotkut epätyypilliset parisuhteet rekisteröidään. Rekisteröinti on paperille kirjoitettua mustetta. Ei siitä pidä pelästyä. Kaikki omasta tavanomaisesta avioliitostaan iloitsevat voivat jatkaa elämänsä kuten ennenkin, vaikka joissakin virastoissa ruvettaisiin kirjoittamaan ja kirjaamaan myös samaa sukupuolta olevien suhteita. Ne suhteet ovat olleet kauan jo olemassa ja jatkavat olemassaoloa, vaikka niiden rekisteröintimahdollisuus torjuttaisiinkin.

Parisuhteen rekisteröinti sinänsä ei siis ole minulle ollenkaan sellainen elämää suurempi periaatekysymys kuin niille, jotka ovat tästä asiasta eniten kiivailleet. Tämä on enemmänkin käytännöllinen järjestelykysymys. Mutta kevään mittaan käyty väittely on paljastanut julkisen keskustelumme ja poliittisen kulttuurimme hyvin huolestuttavia piirteitä.

Eräät kristilliset piirit ovat kiihdyttäneet itsensä raamatulliseen raivoon. Niiden esiintymisessä ei ole ollut etäistäkään muistumaa kristillisyyden ihanteesta, jonka ydin on ihmisyyden yhteys, suvaitsevaisuus ja armo. Siinä näkyvä asenne edustaa omahyväisyyden kaikkein korkeinta astetta. Tämän kristillisyyden muunnoksen edustajat lähtevät siitä, että se, joka on erilainen kuin he, saa Jumalan tuomion, jonka langettavat he. Se, joka on erilainen kuin he, voi pelastua vain muuttamalla samanlaiseksi kuin he. Näin röyhkeä muiden ihmisten elämän mestarointi on sietämätöntä kuunneltavaa myös sellaiselle, joka ei tällä kertaa joudu sen kohteeksi. Miltä se mahtaakaan tuntua niistä, jotka ovat joutuneet sen kohteeksi?

Tällaisella kovaksikeitetyllä armottomuudella ei ole mitään tekemistä kristillisyyden kanssa. Nämä pyytämättä veljiensä ja sisariensa varti-joiksi ilmoittautuneet vaativat muita ihmisiä muuttamaan persoonallisuuden kaikkein syvimpiin erikoislaatuksiin perustuvaa ominaisuutta. Ikioman raamatutulkintansa perusteella he voivat seuraavaksi vaatia meiltä ei-pyhiltä siten melkein mitä tahansa.

Toinen parisuhdekeskustelun paljastama huolestuttava ilmiö on joidenkin aloitteen alle-

kirjoituksesta viime hetkessä vetäytyneiden kansanedustajien asenne työhönsä. Kun tämänkertainen rekisteröintialoite oli lähdössä liikkeelle, näytti siltä, että allekirjoittajia voisi olla jopa satakunta, mutta vain puolet heistä uskalsi pistää nimensä paperiin. Moni mielensä viime hetkellä muuttaneista on todennut, että kyllähän minä tätä rekisteröintiä oikeastaan kannatan, ja jos se tulee äänestykseen, äänestän sen puolesta, mutta puolueosaston ja vaalipiirin ihmiset eivät ikinä tue minua, jos pistän nimeni aloitteeseen.

Seuraamalla edustajansa toimintaa valtiopäivillä äänestäjällä ei näytä todellakaan olevan mahdollisuutta saada selkoa siitä, mitä tämä edustaja ajattelee ja millaista arvomaailmaa edustaa. Tietysti on myös sellaisia äänestäjiä, jotka haluavatkin lähettää eduskuntaan mahdollisimman herkkäkokkaisen tuulenhaistajan ja taitavan taktisen takinkääntäjän. Mutta ne äänestäjät, jotka suhtautuvat vakavasti demokratiaan ja valtiopäivätyöhön, ovat todella tuuliajolla.

Ne kansanedustajat, jotka vakaumuksesta ja periaatteellisen aidosti kammoksuvat sitä, että jotkut elävät toisin kuin he itse, tekevät tietysti oikein vastustaessaan rekisteröintiä. Jos he katsovat, että jumalallisen tuomion pasuuna on sopiva ase tässä taistelussa, he tekevät palveluksen äänestäjille olemalla avoimesti oma itsensä ja osoittamalla oman laatunsa.

Ne kansanedustajat, jotka ovat kevään mittaan muuttaneet kantaansa tämän aloitteen allekirjoittamiseen, toimivat tietysti kansanedustajan oikeuksien mukaisesti. Edustaja tekee päätöksensä ja muuttaa päätöstään oman harkintansa mukaan, perustuipa se harkinta mihin tahansa. Mutta silti on jotenkin huolestuttavaa, jos meillä on täällä todella kymmeniä kansanedustajia, jotka ovat kevään aikana tehneet u-käännöksen pelkästään taktisista syistä ja salatakseen oman kantansa. Jos he keskittyvät tällaisessa melko tavanomaisessa kysymyksessä pelkkään pälyilyyn ja lomyilyyn, minkä tasoista päätöksentekoa voidaan heiltä odottaa silloin, kun ratkaistaan todella isoja ja merkittäviä asioita?

Parisuhdealoitteen monenkirjavat vaiheet tänä keväänä osoittavat, että äänestäjien kuluttajansuoja on hyvin heikoissa kantimissa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Aivan oikein, ed. Tarkka. Kyllä minäkin voisın harkita rekisteröinnin hyväksymistä, siis olemassa olevien tosiasioiden merkitsemisen rekisteriin. Ei kai meistä kukaan

täällä kiistä, että meillä on homoja ja lesboja. Minä uskon, ettei kukaan halua tulla homoksi eikä lesboksi, vaan niin kuin olen joskus sanonut, Luojalle on tullut pieni asennusvirhe, kun on näitä tehnyt, eli vähän vääraan napaan laittanut johdot ristiin, eikä se ole näiden ihmisten vika. Jos katsotaan, että heidät täytyy rekisteröidä omiksi yksiköikseen, omaksi kansanryhmäkseen, ei minulla ole sitä vastaan yhtään mitään.

Mutta tämä aloite, minkä ed. O. Ojala on tehnyt, ei puhu ollenkaan tämän tyyppisestä rekisteröinnistä, siis olemassa olevien, tosiasiallisten suhteiden rekisteröinnistä, vaan tämä on homo- ja lesboparien asettamista tosiasiasa täsmälleen samaan asemaan kuin avioliittoa. Ainoa poikkeuksena on se, että tässä ei esitetä kirkkovihkimistä. Tässä jopa, niin kuin aikaisemmin sanoin, vedotaan ja viitataan avioliittolain avioesteisiin. Niin lähellä tämä ed. Outi Ojalan aloite on avioliittolista tarkoitusta. Juuri tässä keskustelussa, rouva puhemies, on ollut ongelmallista se, että ei ole puhuttu koskaan, mistä puhutaan.

Minunkin annetaan ymmärtää, että tämä aloite on juuri sitä tosiasiallista rekisteröintiä. Mutta kun sen sitten luin, mielessäni sanoin, että hyvä, etten allekirjoittanut, koska tämä ei ole ollenkaan sitä, mitä on ilmoitettu, vaan tosiasiallisesti samanlainen tilanne kuin siinä, mitä tarkoitetaan avioliitolla, ja sitä minä en voi hyväksyä, että siihen siunataan, enkä myöskään avioliittoa, jos sen solmiminen tapahtuu normaalein rituaalein. Se ei ole silloin rekisteröintiä, vaan jotain muuta.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tarkka hyvin teoreettisesti käsitteli tätä asiaa ja hyvä niin. Hän totesi rekisteröintiäsiasta, ettei tarvita kuin kynä ja mustetta. Eihän tänä päivänä tarvita sitäkään. Laittaa tietokoneelle ylös, ja jos tulostaa, tarvitsee ilmeisesti jotain mustettakin. Tämähän on hyvin yksinkertainen juttu.

Eihän siitä ole kysymys, vaan niin kuin ed. Aittoniemi totesi, tässä laajenee se ajatus, että on samat oikeudet kuin avioliitossa, ja ne tulisivat rekisteröinnin myötä. Minullakaan ei ole mitään sitä vastaan, jos on nimilista kunnissa tai väestörekisterissä, jossa todetaan, että nämä elävät parisuhteessa, mutta oikeudellisia vaikutuksia se ei kuitenkaan toisi mukanaan. Eihän siinä mitään ole, koska on tosiasia, että näin eletään eikä laki sitä kiellä. Siinä mielessä ei ainakaan minulla olisi

mitään huomautettavaa, jos pelkästään rekisteröinnistä puhuttaisiin.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin lyhyesti todennut vain ed. Aittoniemelle, että siinähan ei ole mitään järkeä, jos todetaan, että rekisteröinti sallitaan kyllä, kunhan sillä ei ole mitään seurauksia. Se olisi käytännön kiusantekoa ja hännämistä, ja sellainen asenne ei ole oikea peruste päätöksenteolle.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kirjeitähän on varmasti tullut meille jokaiselle ja molemmilta puolilta, sekä hyväksyjien että hylkääjien puolelta. Minä en ainakaan halua näihin enempiä vedota.

Lakialoitteen yleisperusteluista muutama kohta.

Täällä todetaan perheoimikunnan mietinnössään 1992 sanoneen, ettei yhdenvertaisuus lain edessä ei ole toteutunut samaa sukupuolta olevien ja heterojen välillä. Näin on, mutta kysyn, onko se tarpeellistakaan. Eikä tämä keskustelu ainakaan minua ole vakuuttanut siitä, että se olisikaan tarpeellista.

Toisekseen toimikunta ei näe eettisiä tai uskonnollisia esteitä sille, että samaa sukupuolta olevien parisuhdetta säännellään jne.

Lakialoitteessa on uskonnollisesti neutraali lähtökohta. Onko neutraalisuus laissa yleensäkään mahdollista? Mielestäni ei. On monenlaisia lakeja. Pääjako omassa filosofiassani on jako kahteen: Jumalan laki ja ajalliset lait. Pääsääntö on: Jumalaa tulee totella enemmän kuin ihmisiä. Kumpi tämä lakialoite on, Jumalan laki vai ihmisistä?

Mitä Raamattu sanoo, joka on filosofiani perusta? (Ed. Hassi: Kuka niitä Jumalan lakeja säättää?) — Odottakaa vähän aikaa! — Raamatussa sanotaan, Jumala loi miehelle, Aatamille, sopivan avun: naisen. Se oli se perustelu. Toisekseen, Jumala kieltää myös tässä lakialoitteessa mainitut liitot. Siis täyttääkö kyseessä oleva lakialoite Jumalan lain säännöt? Ei täytä. Eli lakialoite on ihmisistä.

Mitä tästä seuraa? Jos asia, laki, ei ole sopu-soinnussa ylemmän eli Jumalan lain kanssa, seuraukset ovat tuhoisat. Millä aikajänteellä, se on eri asia, mutta ovat ja tulevat olemaan asianomaisille ihmisille niin kuin yhteiskunnallekin, joka sallii tällaisen. On kysytty, mitä se vie muilta pois, jos tämä laki hyväksytään. Hyväksymisellä me siis vedämme Jumalan vihan kansamme ylle

eli syyttömätkin joutuvat kärsimään. Tästä ovat esimerkki Sodoma ja Gomorra. Jumalan lait ovat elämää suojelevia, eivät tuhoavia. Tämä aloite on tuhoava.

Toisekseen, jos tämä lakialoite hyväksytään, käsitykseni mukaan pian seuraa, kuten muutkin ovat todenneet, muita lakialoitteita, jotka murtaavat kansamme moraalista selkärankaa. Lakialoite tulee kuopata mitä pikimmin.

Tässä keskustelussa on puhuttu rakkaudesta ja monista muista sinänsä hyvistä asioista. Suurinta rakkautta on kuitenkin varoittaa synnin seurauksista. Jumalan lain rikkominen on nimittäin syntiä. Jumala on ainoa todellinen rakkaus, niin että hän antaa rikkomukset anteeksi kaikille katuvaisille. Ei hän halua jumalattoman kuolemaa. Jumalalle olemme kaikki tasa-arvoisia. Me olemme kaikki syntisiä.

On myös vedottu yleismaailmalliseen ilmiöön. Se on totta. Luopumus on pitkällä. Mutta me teemme päätöksiä oman kansamme osalta, eikä pidä liittyä tähän luopioitten ketjuun.

Asiassa on puhuttu myös verotuksesta, tapamisoikeuksista jne. Minusta ne voidaan hoitaa muuten, ei tällä tavoin.

Täällä äsken kristillisyyttä sivuttiin. En pyytänyt vastauspuheenvuoroa, mutta totean, että Raamatun ydin on sielun pelastus. Ei se ole joitakin ihanteita tai tavoitteita.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Keskustelussa on jo aika paljon puhuttu lakialoitteen perusteluista: tasa-arvosta ja ihmisoikeuksista. Pidän näitä arvolähtökohtia hyvin tärkeinä tämän lakialoitteen käsittelyssä. Aion keskittyä pikemminkin pohtimaan aloitteen merkitystä.

Viime eduskuntakaudella ed. Outi Ojala teki monien muiden edustajien myös allekirjoittaman aloitteen, hyvin samantapaisen ehdotuksen, samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta. Tuossa aloitteessa käsiteltiin myös adoptiokysymystä. Aloite käynnisti hyvin laajan julkisen keskustelun, varmaankin laajemman, kuin Suomessa aikaisemmin oli tapahtunut. Pidän tuota keskustelua erittäin positiivisena. Uskon, että se on omalta osaltaan muokannut suomalaisten asenteita myönteisemmiksi ja ymmärtävämmiksi samaa sukupuolta olevien pariien asemaa kohtaan.

Tänä keväänä tämä keskustelu on tauon jälkeen jatkunut. Tässä samassa salissa kyselytunnilla kävimme keskustelua ministeri Häkämiehen kanssa siitä, tuoko hallitus tämän sisältöisen ehdotuksen eduskunnan käsittelyyn, ja jollei tuo,

mikä on hallituksen ihmisoikeuslinja. Tuokin keskustelu oli hyvin vilkas, mutta ilmeisesti sen keskustelun jälkeinen prosessi on saanut monet kansanedustajat, voiko sanoa, varpaisilleen.

Alkuvuodesta Obsin tekemän kyselyn perusteella kansanedustajista 90 oli valmis virallistamisen hyväksymään, mutta nyt aloitteessa on vain 58 nimeä. Ilmeisesti vielä useampi kuin 90 tuolla hetkellä oli valmiita hyväksymään virallistamisen, mutta kaikki eivät halunneet tuoda kaantaansa esiin. Tarkkaa tietoa asiasta ei tietenkään ole, sen myönän.

Nyt, kun hallituksen suhteen tie on lähes tuossa asian edistämiseksi, pidän erittäin tärkeänä, että lakivaliokunta ottaa aloitteen perusteelliseen käsittelyyn. Mielestäni, kun asiasta on ollut lakialoite jo aiemmassa eduskunnassa, kun on käyty perusteellinen keskustelu ja selkeät argumentit aloitteen puolesta ovat olemassa, olisi erittäin tärkeää, että aloite saisi arvonsa mukaisen kohtelun.

Näin ollen, kun hallituksen esitystä ei tule, lakialoite tulisi käsitellä, käynnistää asiantuntijakuulemiset. Silloin voidaan saada tarkempia tietoja tästä asiasta. Lakivaliokunnan jäsenet voivat jatkaa tietenkin sen tyyppistä debattia, mitä salissa on nyt käyty, mutta toivottavasti tuo debatti etenee yksityiskohtaisemmaksi ja tietopuolisemmaksi.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän myös huomiota eräänlaiseen kepurkorrelaatioon tässä lakialoitteen allekirjoittamisessa. Nimittäin niillä alueilla, missä keskustan kannatus on ollut suurempi, myös muiden kansanedustajien keskuudessa niiden osuus, jotka ovat allekirjoittaneet tämän aloitteen, on vähäisempi. Tämä mietityttää minua toimilta, kuinka pitkälti kansanedustajat toimivat tässä talossa periaatteittensa mukaan. Kuinka pitkälti tilanne lakialoitteen allekirjoittamisessa edustaa todellista mielipidejakaamaa kussakin vaalipiirissä. Pidän sinänsä erittäin huonona asiana, mikäli tietyn ryhmän — tässä tapauksessa siis keskustan — vahva edustus alueella tavallaan estää asian avoimen käsittelyn. Jos siitä tulee tabu ja jos koko keskustelu tysääntyy siihen, että ei uskalleta keskustella, ollaan hyvin ongelmallisessa tilanteessa kaiken kaikkiaan.

Tässä salissa aihetta on sentään käsitelty eri kannoilla, sitä kukaan ei voi kiistää, ei lakialoitteen kannattaja eikä vastustaja. Mutta pelkään, että osassa Suomea koko asiaa ei käsitellä tai se on hyvin yksipuolinen tuomiokäsittely kaiken kaikkiaan.

Näin ollen, arvoisa puhemies, toivon lakialoitteelle menestystä lakivaliokunnassa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ulla Anttila totesi ministereiden osalta, ettei lähinnä ministeri Häkämies kyselytunnilla innostunut asiasta ja ilmeisesti ei ole tuomassa siltä osin esitystä. Sitä taustaa vasten olen miettinytkin, onko tämä toisten ministereiden kannanotto, johon heillä on tietysti henkilökohtainen oikeus, viesti siitä, että hallituksen sisällä on aika iso ristiriita tässä kysymyksessä. Se ihmetyttää, jos niinkin iso ministeriporukka on sitä mieltä, että tämä on tärkeä juttu, miksei valtioneuvosto tuonut suoraan esitystä asiasta.

Koska kysymys on kuitenkin siitä, että on 58 nimeä plus ed. Kimmo Kiljunen, joka on katuvainen jäljestäpäin siitä, että ei ennättänyt nimeänsä laittaa, niin minusta tämän ei pidä saada valiokunnassa sen ihmeempää tai nopeutettua käsittelyä kuin mitkään muutkaan lakialoitteet. Ei tämä voi olla sen tärkeämpi asia, koska siellä on aloitteita, joissa nimiä on huomattavasti enemmän ja jotka ovat paperinippujen alle hautautuneet ja makaavat siellä pitkään. (Ed. T. Pohjola: Etsimällä ne löydetään!) — No etsitään, kyllä aloitteita löytyy, jos haluatte etsiä. — Siinä mielessä näkisin, että paikallaan on ihan normaali kohtelu. Kun ei ole yli puolta eduskunnasta, antaa olla siellä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei kukaan keskustassa ole kieltänyt tai suositellut sitä, että aloitetta ei allekirjoitettaisi. Mutta tämä osoittaa selvästi sitä, että keskusta elää poliittisesti edelleen terveellä alkio-laisella pohjalla, sillä pohjalla, jossa tiedetään, että perhe on yhteiskunnan perustekijä, perusyksikkö ja homot eivät muodosta perhettä, sellaista perhettä, jossa olisi kaikki elementit mukana ja myös lisääntymiskyky ja mahdollisuus saa lapsia. Homoilta tämä ei onnistu sen paremmin kuin lesboiltakaan. (Ed. U. Anttila: Ei aina muiltakaan!) Tässä on vastaus keskustalaisuudesta yleensä.

Mitä tulee siihen, että keskustalaiset ovat paljolti tietyillä alueilla, niin vaikka kansanedustaja perustuslain mukaankin tekee päätöksiä vain omien ajatuksiensa ja näkemyksiensä perusteella, kyllä hänen täytyy joka tapauksessa myös olla sen kansanosan edustaja, joka hänet on tänne valinnut, ja heijastella myös niitä näkemyksiä, joita valitsijoilla on, elleivät ne ole selkeästi kan-

sanedustajan omia mielipiteitä vastaan. Näin olen on aivan oikein, että keskustalaiset edustajat käyttäytyvät sen mukaan, millä tavalla heidän edustamansa kansa Suomessa ajattelee. Tämä on meidän pohjamme, ei tässä mitään. Te käytitte jotain hienoa nimitystä, ed. U. Anttila. Minä en näitä sivistyssanoja tiedä, mutta ei tässä mitään sellaista ole, mitä tällä sivistyssanalla annoitte ymmärtää.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, minä puhuin, ed. Aittoniemi, kepurkorrelaatiosta. Se oli se salaperäinen sana.

Sinänsä on mielestäni hyvin mielenkiintoista, että tässä Obsin tiedustelussa aloitteen ideaa kannatti yhdeksän keskustalaista kansanedustajaa. Ilmeisesti hyvin suuri osa ei ilmaissut kantansa, ja yksikään näistä yhdeksästä ei ole aloitetta allekirjoittanut. Jotakin kertoo keskustan toimintakulttuurista mielestäni se, että tämä on niin hankala asia, että nämäkään, jotka eivät itse asiaa kannata, eivät ole halunneet lopulta aloitetta allekirjoittaa.

Viittasin puheenvuorossani alueisiin ja siihen, että on ongelmallista, jos debattia aiheesta ei voida käydä, jos tavallaan julkinen keskustelu tyssääntyä täysin kielteiseen ilmapiiiriin. Se on mielestäni ongelma.

Mitä tulee ed. Lahtelan näkemyksiin, niin kylähän lakivaliokunnalla on mahdollisuus ottaa käsittelyynsä sellainen aloite, jossa on yksi allekirjoittaja. Erityinen velvoite on ottaa käsitteilyyn sellainen aloite, jossa on yli 100 edustajan allekirjoitus. Mutta koska tässä on kyse pitämästä prosessista, pidän aloitetta erittäin tärkeänä ja uskon, että lakivaliokunnassa tähän aloitteeseen kriittisemminkin suhtautuvat voivat ymmärtää, että olisi erittäin hyvä, että tämä asia tulisi perusteelliseen valiokuntakäsittelyyn, jotta päästäisiin selville, mistä on kysymys, onko kyse tämän hankkeen estämisessä pelkästään ennakkoluulojen vai jonkin muun vuoksi; näin kaikki kävisimme tämän prosessin läpi.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ensin muutama kommentti äsken kuultuun replikointiin.

Ed. Lahtelalle: Viime eduskuntakaudella eduskunta hyväksyi muistaakseni useampiakin sellaisia lakialoitteita, joissa oli vain muutaman kansanedustajan allekirjoitus. Muistan itsekkin silloisena vihreän ryhmän ryhmäpuheenjohtajana allekirjoittaneeni näistä lakialoitteista yhden, joka tuli salissa hyväksytyksi. Katson, että mo-

nien ministerien allekirjoitus tässä lakialoitteessa antaa aloitteelle huomattavan arvovalan.

Ed. Aittoniemi puhui siitä, että meidän pitää edustaa äänestäjien kantaa. Ainakin minä katson saaneeni äänestäjiltäni valtuutuksen kannattaa tätä lakialoitetta, koska jo edellisen eduskunnan aikana olin vastaavan aloitteen takana hyvin julkisesti ja viime vaaleissa tulin valittua eduskuntaan suuremmalla äänimäärällä kuin edellisissä eduskuntavaaleissa.

Ajattelin kuitenkin käsitellä tätä lakialoitetta vähän laajemmassa viitekehäyksessä, käsitellä sitä, miten käsitys seksuaalisuudesta ja perheestä on aikojen kuluessa muuttunut.

Olen ed. Räsänen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tämän lain hyväksyminen muuttaisi meidän avioliitto- ja perhekesitystämme, mutta minusta tämä on aivan luonnollinen asia. Kuitenkin jokaisessa kulttuurissa ja jokaisena aikakautena ihmisten enemmistöllä on taipumus pitää luonnollisena juuri sitä asiantilaa, johon he ovat tottuneet. Aikoinaan esimerkiksi ajatusta demokratiasta pidettiin hyvin outona, luonnottomana ja vaarallisena, kun oli totuttu yhteiskuntajärjestykseen, jossa itsevaltiat hallitsijat hallitsi uskoen itse alamaistenkin uskoessa ja kirkon uskoessa, että itsevaltiat hallitsijat oli saanut valtansa Jumalalta.

Seksuaalisuuteen liittyvät käsitykset ovat oleellinen osa yhteiskunnan ihmiskuvaa. Ei siis ihme, että seksuaalisuuteen, parisuhteeseen ja avioliittoon liittyvät käsitykset ovat aikojen kuluessa muuttuneet erittäin dramaattisesti. Tunnettu yhdysvaltalainen antropologi Evelyn Reed kertoo kirjassaan "Woman's Evolution" esimerkkinä, joka on jäänyt mieleeni. Joissakin ns. primitiivisissä kulttuureissa nuorten keskinäiset sukupuolisuhteet ovat täysin vapaat ja avioliitto merkitsee sitä, että pari alkaa syödä yhdessä. Tällaisissa kulttuureissa se, että naimaton mies ja naimaton nainen syövät yhdessä, on tavattoman suuri skandaali.

Seksuaalisuutta ja perhettä kuvaavien käsitysten muuttumisesta kertoo myös se, että monissa muinaisuskonnoissa jumalilla on hyvin monenkirjavia perhesuhteita. Löytyy jumalperheitä, joissa äitijumalan puoliso on samalla hänen poikansa. Skandinaavisesta mytologiasta löytyy sisar ja veli Freyja ja Freyr, jotka ovat myös toistensa puoliso. Ihmistenkin maailmasta on tällaisesta dokumentteja. Egyptin faaraoiden tiedetään sekä kirjallisten dokumenttien että modernien geenitutkimusten perusteella solmineen avioliittoja lastensa kanssa.

Näissä kulttuureissa, joiden uskonnoissa jumalien välillä oli sukupuolisuhteita, kulttuurin käsityksiin liittyy usein myös seksuaalisuuden syvä kunnioitus niin, että uskonnollisissa rituaaleissa oli rituaaliyhdyntöjä.

Juutalaisten jumalakäsitys eroaa sikäli radikaalisti vanhemmista perinteistä, että juutalaisuudessa tunnetaan vain isäjumala, ja kristinuskossa on tämä erikoinen ratkaisu, jossa on jumallinen perhe, jossa tavallaan on äiti, mutta tavallaan ei ole äitiä. Äiti on tämän perheen se ainoa osa, joka ei ole jumaluus.

Se, mitä tällä hetkellä mielletään kuuluvaksi kristinuskoon, perustuu tietysti pääasiassa Raamatun tekstiin. Kuitenkin on muistettava se, että aikanaan, kun Raamatun tekstikokoelmasta päätettiin, se oli kirkolliskokouksen poliittinen valinta. Ne tekstit, mitkä silloin valittiin Raamattuun, heijastavat sitä, ketkä silloisessa kirkossa olivat vallanpitäjiä. (Ed. Alaranta: *Insinöörin käsitys Raamatusta!*)

Kristinuskon perinteeseen vaikutti hyvin monessa mielessä kreikkalainen perinne, mikä näkyy siinäkin, että kreikkankieliset tekstiversiot kuuluvat Uuden testamentin vanhimpiin tekstiversioihin. Antiikin Kreikassa puolestaan, kuten tässä keskustelussa jo on todettu, homoseksuaalisia suhteita pidettiin hyvin arvokkaina, mikä näkyy edelleen esimerkiksi antiikin Kreikan maljakoista ja muusta kuvataiteesta. Homoseksuaalisia suhteita pidettiin arvokkaampina kuin heterosuhteita. (Ed. Alaranta: *Palataanko antiikkiin?*) Heterosuhteisiin liittyvät vaimot olivat lähinnä ns. vapaiden miesten eli yläluokan miesten laillisten jälkeläisten hankkimista varten, mutta siihen aikaan katsottiin, että varsinaisesti arvokkaat ihmissuhteet, arvostetut parisuhteet, olivat miesten välisiä.

Tätäköän mallia en suinkaan halua asettaa ihanteeksi, koska ymmärtääkseni antiikin Kreikan homosuhteiden ihannoitiin ja heterosuhteiden halveksunta henkii ensi sijassa naisten halveksuntaa. Tällainen malli on mielestäni yhtä vähän ihanteeksi kelpaava kuin antiikin Kreikan demokratia, joka hyväksyi sisäänsä vain vapaat miehet ja jätti ulkopuolelleen naiset ja orjat.

Joka tapauksessa tätä taustaa vasten, siis antiikin Kreikan kulttuuriperinteen alkukirkkoon ja kristilliseen perinteeseen kohdistuvaa vaikutusta vasten, on nähtävä asia, jonka debatissa jo toin esille, että alkukirkko on vihkinnyt samaa sukupuolta olevia pareja. Kun tutkija John Boswell, johon jo viittasin, on tutkinut maailman kirjastoja, hän on löytänyt kymmeniä samaa su-

kupuolta oleville pareille, sekä mies- että naispareille, tarkoitettuja vihkikaavoja. Niitä löytyi muun muassa Siinain luostareista, Pariisista, Pietarista, Italiasta, Athokselta ja muualta Kreikasta. Näistä vihkikaavoista useimmat ovat kreikkankielisiä, mikä heijastaa sitä, että tämä oli kristinuskon itäisessä haarassa voimakkaampi perinne, mutta latinankielisiä samaa sukupuolta olevien parien vihkikaavoja löytyy myös, joskin tutkija Boswell viittaa mahdollisuuteen, että latinankielisiä tekstejä on myöhempinä vuosisatoina sensuroitu ja tuhottu.

Tämä kristillinen homokammo alkoi, kuten debatissa jo mainitsin, siitä, että vuonna 342 säädettiin laki, joka kielsi miesten välisen fyysisiä muotoja saavan rakkauden. Tuossa vaiheessa kristinuskoko oli aivan äskettäin muuttunut valtakirkoksi vuonna 337 kuolleen Rooman keisarin Konstantinuksen määräyksestä. Uskonkin, että kristinuskon ja kirkon aseman muuttuminen kapinallisuudesta valtakirkoksi on ollut aikoinaan hyvin syvästi muun muassa homoseksuaalisuuteen liittyvien kirkon asenteiden muuttamisen taustalla. Kuitenkin kirkon siunaamia homoseksuaalisia avioliittoja solmittiin vielä paljon myöhemmin. Ranskalainen humanisti-filosofi Montaigne kirjoitti vielä 1500-luvulla Roomassa näkemästään seremoniasta, jossa kaksi miestä naivat toisensa messussa nauttien yhdessä ehtoollisen. Seremoniassa käytettiin tavanomaista kirkon vihkitekstiä, minkä jälkeen miehet nukkuivat ja söivät yhdessä.

Debatissa viittasin jo siihen, että alkukirkon perhekäsitys oli varsin ambivalentti. Myöhemmin kirkossa tuli vallitsevaksi seksuaalisuuteen liittyväksi ihanteeksi askeesiin ja selibaatin ihannoitiin ja kompromissina sallittiin seksi vain suvunjatkamistarkoituksessa. Tämä on mielestäni erittäin vahingollinen ja epäinhimillinen perinne, joka ei ole pelkästään väkivaltaa ihmisten psyykeä kohtaan, vaan on tämän päivän maailmassa suuri globaali ongelma sen johdosta, että katolinen kirkko jarruttaa syntyvyyden säännöstelyä ja siten edistää väestöräjähdyttä.

Meidän kulttuurimme käsitys romanttisesta miehen ja naisen, mieluiten nuorehkon miehen ja naisen, välisestä avioliitosta avioliiton ihannekuvana on suurin piirtein sata vuotta vanha. Sitä ennen avioliitto käsitettiin hyvin paljolti myös taloudelliseksi ratkaisuksi kahden suvun välillä. Kun viime vuosisadalla käsitys rakkaudesta avioliiton perustana alkoi voittaa alaa, monet pitivät taas sitä turmiona, joka vie yhteiskunnan perikatoon.

Itse koen myös, että homoja ja lesboja ja heidän välisiään parisuhteita kohtaan tunnettu kammo liittyy yleisempään seksuaalisuutta koskevaan torjuntaan. Torjunnan äärimuoto on selibaatin ihannointi, lievempi muoto on se, että laaditaan seksuaalisuudelle sabluuna, johon kunniallisen seksuaalisuuden pitää mahtua. Tällainen asenne on aiheuttanut erittäin paljon inhimillistä kärsimystä. Seksuaalisuus on hyvin syvällinen osa ihmisen persoonaa ja tunne-elämää. Seksuaalisuuden alueella ihminen on ehkä suojattomampi kuin millään muulla alueella. Siksi seksuaaliseen identiteettiin kohdistuva vallankäyttö on hyvin syvällistä vallankäyttöä ja väkivaltaa ihmisen persoonallisuutta kohtaan.

Ei kovinkaan kauan sitten kielletty ja vaiettu seksuaalisuuden alue on ollut muun muassa vanhusvälinen seksi. Tästä kauniin herkän esimerkin antaa Helvi Hämäläinen äskettäin julkaistussa ja kauan pöytälaatikossa olleessa teoksessaan Kadotettu puutarha, jossa hän kuvaa kirjan yhden päähenkilön Naimin avioliittoa. Naimi oli jo varsin iäkäs ja meni kirjassa naimisiin iäkkään miehen kanssa. Tämän kuvauksen taustalla on yksi todellinen 1940-luvulla Suomessa kahden tunnetun ihmisen välillä solmittu avioliitto. Helvi Hämäläinen kuvaa ympäristön suhtautumista tähän avioliittoon hyvin herkästi ja oivaltavasti. Hän kuvaa sitä, miten ympäristö ja sukulaiset kauhistelivat sitä, miten kukaan voi ajatella, että kaksi näin iäkästä ihmistä voisivat olla toisilleen mies ja vaimo.

Silloin, kun minä olin nuori, yksi yhteiskunnan murtuvista tabuista oli nuorten seksuaalisuus. Muistan, että keskusteltiin paljon ns. esiaviollisesta seksistä, jonka pelättiin johtavan turmioon. Tähän prosessiin liittyi muun muassa aborttilain liberalisointi ja ehkäisyvalistuksen aloittaminen. Sen sijaan että nämä olisivat johtaneet turmioon, ne päinvastoin ovat johtaneet siihen, että esimerkiksi teiniraskauksien määrä on Suomessa kansainvälisesti erittäin alhainen. Vuodesta 1976 vuoteen 1994 on 15–19-vuotiaiden raskauksien määrä laskenut alle puoleen, mikä on aivan toisen tyyppistä kehitystä kuin esimerkiksi aborttiin ja ehkäisyvalistukseen kielteisesti suhtautuvassa Yhdysvalloissa. Suomalaisen yhteiskunnan suhtautuminen seksuaalisuuteen on pala palalta muuttunut sallivammaksi, mikä on minusta erinomainen asia. Katson, että homo- ja lesbosuhteiden rekisteröinnin salliminen on luonnollinen osa tätä kehitystä.

Arvoisa puhemies! Uskon, että pysyvä parisuhde on hyvin tärkeä useimmille niistä, jotka

pysyvässä parisuhteessa elävät. Uskon myös, että varsin monet, jotka elävät yksin, toivovat joskus voivansa solmia pysyvän parisuhteen. Mielestäni on reilua, oikeudenmukaista ja inhimillistä asettaa kaikki pysyvät parisuhteet oikeudellisesti tasavertaiseen asemaan. Tässä ei ole kyse vain homojen ja lesbojen oikeuksista vaan muidenkin ihmisten oikeuksista. Kyse on kaikkien ihmisten oikeudesta elää maailmassa, jossa kaikkia kohdellaan tasapuolisesti.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hassi aika kylmästi mielestäni kohteli kristinuskoa. Raamatun teksti on tavallaan kirkolliskokouksen kirjoittama ja päättämä — noin oikaistuna.

Koko suomalainen arvopohja on rakentunut kuitenkin näiden arvojen varaan, ed. Hassinkin arvopohja luullakseni aika pitkälle, tai en minä tiedä. Raamatussa korostetaan tällaisia asioita kuin yksiavioisuus. Suhtautumisesta toisen omaisuuteen siellä todetaan, että ei ainakaan suotavana pidetä, että varastettaisiin toisen omaisuutta. Siellä on ohjeita lepopäivien pyhittämisestä. Tosin nyt ministeri Kalliomäki on tuonut esityksen, että kaupan työntekijät eivät kohta saa lepopäiviään pyhittää ja mekin sitten kauppoissa lumuamme läpi pyhäpäivät, ketkä haluat sitä. Raamatussa on myös määräyksiä tappamisesta.

Jos katsoo joitakin toisia kulttuureita, nämä ovat ihan toisin. Se tässä vielä puuttuisi, jos samaa sukupuolta olevien parisuhteet nostettaisiin ylemmäksi. Tosin ed. Hassi ei ollut niitä nostamassa. Tämä todettakoon tässä.

Antiikin jumaltarustot ja parisuhteet kuuluivat minun käsitykseni mukaan jonnekin pakanalliseen aikaan, sellaiseen aikaan, jolloin palvottiin meidän käsityksemme mukaan epäjumalia. Meidän arvopohjamme on toinen. Meidän lainsäädäntömme pitäisi tietysti muodostaa meidän arvopohjamme mukaan ja niiden käsitysten mukaan, mitkä tässä yhteiskunnassa vallitsevat.

Ed. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Hassi tavattoman mielenkiintoisella tavalla toi keskusteluun historiallisen perspektiivin ja kuvasi myös sitä, miten eri aikakausina yhteiskunnissa itse asiassa arvot ovat muuttuneet ja miten myöskin silloin yhteiskunnan sallivuus on muuttunut.

Hän nosti myöskin esille sen, että jos ajatellaan suhtautumista lähihistoriassamme esimerkiksi nuorten seksuaaliseen käyttäytymiseen, sil-

loinkin maalailtiin tavattomasti aivan samalla tavoin kuin tänäänkin maailmanloppua, tuhoa ja turmiota. Niinhän ei ole suinkaan käynyt, vaan Suomea todellakin maailmalla voidaan esitellä mallimaana siinä, että Suomessa todellakaan tällaisia valitettavia nuorten teiniraskauksia ja vastaavia ei ole ollenkaan siinä mittakaavassa kuin niissä maissa, joissa mukamas on vahvempi ns. moraalitai vahvempi arvoperusta.

Minusta ed. Lahtela täällä jatkuvasti yrittää tavallaan väkisin pitää koossa sellaisia perheinstituutioita, jotka eivät koossa pysy. Emme me voi millään mahtikäskyllä saada ihmisiä toimimaan niin, kuin ed. Lahtela ja eräät kristilliset ja muut täällä haluaisivat. Täytyy muistaa, että lakiesityksen, josta keskustelua nyt käydään hyvin laajasti ja rönsyillen, tavoitteena on antaa niille homoille ja lesboille, jotka haluaisivat virallistaa oman parisuhteensa, se mahdollisuus. Kaikki eivät sitä tulisi käyttämään, niin kuin eivät Ruotsissakaan ole käyttäneet, mutta lainsäätäjinä meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että ne saisivat sen mahdollisuuden, jotka haluavat.

Ed. Lahtela ei ilmeisesti kuule tai ei suostu kuulemaan, kun hän esimerkiksi perintöasiankaan osalta ei ollenkaan ymmärrä, mistä on kysymys. Hänen mielestään ei ole mistään olennaisesta asiasta kysymys, vaikka todella tämä on erittäin suuri epäkohta.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi ei ole kovin monesti mielestäni tässä talossa käynyt pitämässä esitelmää kirkon ja kristinuskon historiasta. Nyt se kuultiin. Minä kyllä suosittelisin ed. Hassille pitäytymistä niissä asioissa, joissa hän on todella asiantuntija.

Ed. Hassi väitti esimerkiksi, että nykyinen perinteinen parisuhdekäsitys olisi vasta sata vuotta vanha. Raamatun luomiskertomuksessa annettiin ensimmäiselle ihmisparille nimet, jotka ovat edelleenkin kansainvälisessä käytössä: Adam ja Eeva, ihminen ja hänen puolisonsa, mies ja vaimo. Ed. Hassi, se on paljon vanhempi käsitys kuin sata vuotta.

Sitten ed. Hassi sätti katolista kirkkoa myöskin seksuaalieettisistä käsityksistä. On todella harmillista, että me käsittelemme tätä aloitetta päivänä, jolloin Hänen Majesteettinsa Belgian kuningas on vierailut eduskunnassa. Nimittäin kuningas Albert II seurasi valtaistuimelle veljensä kuningas Baudouinia, joka erosi yhdeksi päiväksi kuninkaanvirasta, ettei hänen tarvinnut vahvistaa kansallensa aborttilakia. Me olisimme

Suomen eduskuntana voineet kunnioittaa tätä vierailua jollakin muullakin tavalla kuin tällä keskustelulla.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En väittänyt, että naisten ja miesten parisuhde olisi sata vuotta vanha asia. Se on varmasti kyllä miljoonia vuosia vanha, mihin asti haluammekin ihmisen historian laskea. Käsitys romanttisesta rakkaudesta miehen ja naisen välillä avioliiton perustana on noin sata vuotta vanha avioliittokäsitys.

Ed. Lahtela totesi sen, minkä itsekin olen todennut, että kirkon perinteeseen kuuluu myös yksiavioisuuden korostaminen. Juuri siitähän lakialoitteessa on kysymys, että tunnustetaan myös homoille ja lesboille oikeus yksiavioiseen parisuhteeseen, jollaista itsekin arvostan oikein kovasti. Olen oikein onnellinen siitä, että saan elää yksiavioisessa parisuhteessa. Olen onnellinen siitä, että olen saanut sen virallisesti rekisteröidä. Toivon tätä oikeutta myös homo- ja lesbo-parille.

Tietenkään me emme eduskunnassa käsittele kirkon asennetta. Kirkko päättää oman kantansa erikseen, mutta jos kirkko joskus päätyisi myös tämän hyväksyntään, niin kirkon kannaltahan se merkitsisi vain paluuta alkukirkon perinteeseen, joka minun tietojeni mukaan on monessa suhteessa oikein hieno, paljon parempi kuin myöhempien aikojen vallankäyttäjäkirkon perinne. Minusta homokammo joutaa samaan historian roskakoriin kuin ristiretket ja muut pyhät sodat.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Tuntee siltä kuin ainakin kerran eduskuntakaudella käsiteltäisiin samaa sukupuolta olevien pariin rekisteröintiä. En varmasti pysty kovinkaan paljon lisäämään tähän keskusteluun. Totean, että vuoden 93 jälkeen tämä on otettu lainsäädännöksi kahdessa maassa: Norjassa ja Ruotsissa. Poliittisista puolueista ruotsalainen kansanpuolue on hyväksynyt parisuhteen rekisteröimisen ja kansallinen kokoomus on sen hylännyt puoluekokouksessaan.

Miksi lakialoite tehtiin tämän kevään aikana? Minä luulen, että se osittain johtui siitä, että Ruotsissa laulaja Eva Dahlgren solmi avioliiton antaen rekisteröidä parisuhteensa toisen Evan kanssa ja oletettiin, että Suomessa tällaisella lakialoitteella olisi nyt läpimenomahdollisuus.

Haluan puuttua niihin kolmeen kohtaan, joita rekisteröinnin puolestapuhujat pitävät tärkeinä.

Ed. Outi Ojala on todennut, että se poistaisi käytännön ongelmia, joista hän on maininnut lähinnä verotukselliset ongelmat, parisuhteen purkamiseen liittyvät ongelmat ja kolmanneksi mahdollisuuden saada tietoja homosta tai lesbosta silloin, kun onnettomuus tai sairaus on sattunut niin, että tämä on joutunut sairaalaan. Minun mielestäni nämä saattavat olla näille ihmisille ehkä suuriakin ongelmia, mutta parisuhdetta ei pitäisi sen takia rekisteröidä.

Muun muassa ed. Räsänen puheenvuorossa on viitattu siihen, miten verotusongelma voitaisiin poistaa. Ei ole pakko pitää kolmea veroluokkaa. Norjassa esimerkiksi perintöverotuksessa on yksi veroluokka. Suomessa voisi aivan hyvin olla vain kaksi veroluokkaa: nykyinen ensimmäinen veroluokka ja sitten toinen, johon kuuluisivat kaikki muut. Minun mielestäni esimerkiksi yhdessä asuvat monet muut henkilöt, jotka eivät ole seksuaalisessa kanssakäymisessä, tarvitsevat varmasti samat verotukselliset oikeudet, mihin tässä on viitattu. Oikeastaan kaikki nuo ongelmat voitaisiin poistaa siirtymällä kahteen veroluokkaan. Pidän sitä varsin tärkeänä.

Ongelmat, jotka syntyvät parisuhteen purkamisen yhteydessä, ovat mielestäni myös sellaisia, että ne voidaan ilman tällaista lakia eliminoida. Me kaikki tiedämme, että nämä henkilöt voivat hankkia omaisuuden yhteiseen lukuun, ja silloin ei tule niitä ongelmia, mihin aikaisemmin on viitattu. Silloin omistussuhde on selkeä ja kumpikin saa, mitä hänelle kuuluu, kumpikin saa yhtä paljon.

Vielä mainittiin mahdollisuudet saada tietoja sairaaloista. Olen seurannut joitakin televisio-ohjelmia, ja niissä on haastateltu lääkäreitä ja kysytty, eikö anneta homoille ja lesboille tietoja näitten pareista, ja lääkärit ovat todenneet, että jos lääkäri tietää, että potilas asuu homo- tai lesbosuhteessa, tietoja annetaan.

Sanoisin yhteenvedona, että nämä käytännön ongelmat ovat sellaisia, että ne voidaan poistaa tekemättä mitään varsinaista lakia parisuhteiden rekisteröimisestä.

Ed. O. Ojala, niin kuin myös lakialoitteessa on todettu, korostaa asenteita ja sitä, että tällainen laki vaikuttaisi asenteisiin siten, ettei homo- ja lesbopareja syrjittäisi. Aivan varmasti tällaisella lainsäädännöllä voi olla sellainen vaikutus. Onko se marginaalinen vai suuri, siihen en osaa vastata, mutta sen osaan kuitenkin ja uskallan sanoa, että asenteiden muuttumisesta voi olla sekä myönteisiä että kielteisiä seuraamuksia.

Kyllä minun mielestäni pitäisi voida asenteisiin vaikuttaa ilman, että lakia asiasta säädettäisiin.

On puhuttu paljon suvaitsevaisuudesta ja annettu ymmärtää, että ne, jotka vastustavat tätä lakia, suhtautuvat kielteisesti homoihin ja lesboihin. Varmasti on niin, että jotkut saattavat niin suhtautua, mutta sen minä tiedän aivan varmasti, että kristillisen liiton eduskuntaryhmässä yksikään edustaja ei suhtaudu heihin kielteisesti. Se, että me emme hyväksy tätä lakia, ei ollenkaan johdu siitä, että me emme hyväksyisi näitä henkilöitä. Kevään aikana olemme saaneet hyvin paljon tietoa ja myös keskustelleet näitten henkilöitten kanssa, ja minä luulen, että ne, joiden kanssa me olemme olleet keskusteluyhteydessä, myös ymmärtävät, että mistään suvaitsemattomuudesta ei ole kyse, kun suhtaudumme rekisteröintiin kielteisesti.

Kolmanneksi on todettu, että ei saa asettaa esteitä rakkaudelle; pitää sallia, että ihmiset saavat rakastaa toisiaan. Olen aivan samaa mieltä. Näin pitää menetellä. Mutta minä en ymmärrä, miten sitä estetään sillä, ettei hyväksytä samaa sukupuolta olevien parien rekisteröintiä. Se, mitä emme pidä oikeana, on se, että nämä ovat seksuaalisessa sukupuoliyhteydessä. Mutta ei sillä ole mitään tekemistä rakastamisen kanssa. Totta kai ihmisten pitää rakastaa toisiaan. Siitä ei varmastikaan ole mitään haittaa, eikä kukaan sitä edes yritä estää.

Haluan myös todeta, minkä takia me suhtaudumme kielteisesti tällaiseen lakialoitteeseen.

Kaikkein tärkein peruste on se, mitä Raamattu asiasta sanoo. Minä toivon, että kaikki kansanedustajat ja eduskuntaryhmät voisivat sitäkin kunnioittaa, että kristillinen liitto ja sen kansanedustajat pitävät Raamattua ohjenuorana. Kyllä me varmasti monessa kohdin rikomme Raamatun käskyjä ja ohjeita, mutta kyllä me näemme tämän asian varsin selkeänä. Vielä se puuttuisi, että kristillinen liitto poikkeaisi siitä käsityksestä, jota se pitää Raamatun mukaisena! Minä en halua sen enempää Raamattuun ja Raamatun sanaan viitata. Minä vain totean, että se on meille kristillisen liiton edustajille tärkein kirja.

Toinen syy, minkä takia suhtaudumme aloitteeseen kielteisesti, on se, että kyllä homoseksuaalisuus ja se, että homot ja lesbot ovat sukupuolisessa yhteydessä, on luonnotonta. Ei kai kukaan voi kiistää, että se on luonnon vastaista. Minä en ymmärrä, miten se voisi olla luonnon mukaista. Ei naista ole luotu sellaiseksi, että hän voisi olla sukupuoliyhteydessä toisen naisen

kanssa, ja aivan sama koskee miestä. Eli se on luonnon vastaista.

Kolmas syy on se, mikä myös tässä keskustelussa on tullut esille, kun on sanottu, että me pelkäämme, että tämä olisi vasta ensimmäinen askel kohti muita, ehkä kielteisempiä ratkaisuja. On sanottu, että ei pidä viitata tulevaan, ei pidä väittää, että tästä seuraisi jotakin muuta, nyt me käsittelemme yksinomaan samaa sukupuolta olevien parien rekisteröintiä. Jos näin olisi, tietenkin se olisi hyvä asia, mutta kyllä varsin monessa keskustelussa lain puolestapuhujat ovat sanoneet, että tämä on ensimmäinen askel. Jos se on ensimmäinen askel, sen jälkeen seuraa muita askeleita ja mielestäni pahempaan suuntaan.

Neljäs syy, minkä takia me suhtaudumme kielteisesti, on se, että me haluamme, että avioliitto todella olisi erityisasemassa. Se on kautta aikojen ollut, ja tulee myös jatkossa olemaan. Minä voisin viitata varsin moneen tutkimukseen, missä todetaan, että on todella niin, että avioliitto ja perhe on yhteiskunnan ydin. En halua kehtää loukata enkä varmasti loukkaakaan, kun totean, että rikoksentekeijöistä hyvin hyvin pieni osa on aviopuoliso tai terveessä avioliitossa olevien vanhempien lapsi. On hyvin harvinaista, että avioliitossa oleva mies tai nainen syyllistyisi rikoksiin. On hyvin harvinaista, että terveessä perheessä elävä lapsi syyllistyisi rikokseen. Tietenkin tällaista tapahtuu, mutta se on harvinaisempaa ja selvästi harvinaisempaa kuin se, että näihin rikoksiin syyllistyvät esimerkiksi yksinäiset tai muut, jotka eivät ole avioliitossa. (Ed. Saaren: Minkä tietolähteen mukaan?)

Kun ihmetellään, minkä takia eräiden kansanedustajien kanta on muuttunut niin lyhyessä ajassa, voisiko se mahdollisesti johtua kaikesta siitä materiaalista, mitä meille kansanedustajille on lähetetty? Joitakin viikkoja sitten jokainen kansanedustaja sai kirjan. Sen on toimittanut Aids-tukikeskus, ja se on Aids-tukikeskuksen julkaisusarjassa n:o 3. Ilmeisesti tämä oli tarkoitettu luettavaksi. Minä sen luin ja kyllä minä ihmettelin, esiintyykö todella tällaista tämän päivän yhteiskunnassa, kun annettiin ohjeita turvasuksista ja todettiin muun muassa näin: ”Kultaiset suihkut ovat ehjälle iholle vaarattomia. Myöskään virtsan juominen ei aiheuta hiv-tartuntaa. Peräaukkoa nuolemalla ei voi saada hiv-tartuntaa.” Minä luulen, että tämä on saattanut vaikuttaa eräiden kansanedustajien mielipiteeseen niin, että he ovat kääntyneet tällaista lakiesitystä vastaan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen henkilökohtaisesti aika järkyttyneenä ja ahdistuneena kuunnellut käytyä keskustelua, erityisesti niiden puheenvuorojen osalta, jotka lakialoitetta vastustavat. Aloitteessa on kysymys yleisestä hyväksynnästä lesbo- ja homopareille, ihmisoikeuksien tunnustamisesta, minun arvomaailmassani ennen kaikkea yleisestä hyväksynnästä ja ihmisoikeuksien tunnustamisesta ja toissijaisesti juridisista asioista.

Ed. Kallis sanoi, että hän ja muut kristilliset eivät vastusta lakialoitetta siitä syystä, että he jotenkin eivät antaisi arvoa lesboille ja homoille ihmisinä. Mistä muusta tässä on kysymys kuin ihmisoikeuksien polkemisesta? Hänenkin puheenvuoronsa valitettavasti oli erittäin ristiriitainen.

Arvoisat työtoverit, haluan lopuksi todeta, että jos en olisi vielä lakialoitetta allekirjoittanut, niin tätä keskustelua kuunneltuani olisin sen viimeistään tehnyt.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kalliksen epäily siitä, että aloitteen tekijät olisivat liikkeellä tapaus Eva Dahlgrenin innoittamina, on minusta aloitteen tekijöitä ja asiaa loukkaava. Tässä ei ole taktikoinnista kysymys, vaan ison periaatteellisen asian ajamisesta ja tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden puolustamisesta. Tästä kertoo myös se, että tällainen lakialoite ei ole ensimmäistä kertaa täällä keskustelussa, kuten on todettu.

Ed. Kalliksen puheenvuoron yhteen osaan voi kyllä suhtautua ihan myönteisesti. Minusta on erittäin rehellistä, että ed. Kallis totesi, että myös kristillisen liiton edustajat toimivat useinkin Raamatun ohjeita ja määräyksiä vastaan. Se oli rehellistä puhetta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kalliksen puheenvuoron johdosta haluan todeta ja myös ihmetellä, että hän niin vakuuttavalla tavalla pystyi syyllistämään sellaisia ihmisryhmiä rikollisiksi, jotka eivät ole tavanomaisista perheolosuhteista. Jos vastauspuheenvuorossa saisi kysyä, olisin kysynyt, minkä lähteen tai tutkimuksen tai selvitysaineiston perusteella hän tällaisen väitteen rohke-

nee esittää. Ymmärtääkseni laittomuuksiin tai rikollisiin tekoihin syyllistyminen ei ole minkään kansalaisryhmän yksinoikeus. Se on valitettavaa aina, kun niin tapahtuu.

Oma käsitykseni on, että esimerkiksi homot ja lesbot eivät ole ainakaan yleisesti ottaen kielteisellä tavalla leimautuneet rikollisiksi tässä yhteiskunnassa, ehkä mieluumminkin on tilanne päinvastoin.

Lopuksi totean, että oma kantani asiassa liittyy ihmisoikeuskysymyksiin.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ehkä on syytä aloittaa viimeisestä vastauspuheenvuorosta. Minähän varoitin, että älkää ymmärtäkö väärin, kun sanoin, että tutkimukset osoittavat, että terveessä avioliitossa asuvat harvemmin syyllistyvät rikoksiin. Voin toimittaa sen materiaalin ed. Matti Saarille tämän jälkeen.

En väittänyt, että lakialoite olisi lähtenyt yksinomaan Eva Dahlgrenin ns. avioliitosta toisen Evan kanssa. Sanoin, että se sai vauhtia, ja luulen, että olen siinä oikeassa. Joka tapauksessa keskustelu käynnistyi välittömästi tuon jälkeen.

Minulle ihmisoikeuskysymykset ovat myös erittäin tärkeitä. Yritin puheenvuorossani vakuuttaa, että emme me missään nimessä — ei tulisi mieleenkään — tuomitse tai syrji homoja tai lesboja, mutta me emme pidä hyvänä sitä, että näitä parisuhteita rekisteröidään, niistä neljästä syystä, jotka puheenvuorossani mainitsin. Olisin ilman muuta valmis palkkaamaan eduskuntaryhmän palvelukseen homon tai lesbon, jos muut ominaisuudet olisivat sellaiset, että hän olisi siihen työhön sopiva.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänäme on nyt todella mielenkiintoinen asia, mutta samalla se on hyvin arka luontoinen. Ainakin sellaiseksi sen itse koen. Johtuneeko omasta vanhakantaisesta näkemyksestäni, jonka tulen esittämään? Varmaan näin on monen muunkin kohdalla, kun katselee salia — on vain muutama edustaja paikalla.

On kahta eri mielipidettä, kuten olemme saaneet todeta. Molemmille on varmaankin tukevia perusteita riippuen siitä, miltä kantilta asiaa haluaa peilaila. Itse en ole halunnut kovin innokkaasti ottaa julkisuudessa kantaa puolesta enkä vastaan. Mutta nyt, kun asia on lähetekeksustelussa, katson velvollisuudekseni, poikkesipa kantani miten voimakkaasti tahansa, ottaa kantaa asiaan.

Meissä ihmisissä on omat rikkautemme, olemme hyvin erilaisia. Meissä on tummia, vaaleita, lihavia, laihoja, pitkiä, pätkiä, juntteja, juppeja tai ihan muuten vain mukavia ihmisiä. Kaikki me rikastutamme yhteiskuntaa ja teemme työtä tahtoillamme yhteiskunnan rakentamiseksi. Erilaisista mielipiteistämme ja erilaisuudestamme huolimatta tarvitsemme paljon myös suvaitsevaisuutta.

Suurin osa suomalaisista tuntee ydinperheenä perheyhteisön, jossa mies ja nainen muodostavat avioparin ja heillä voi olla myös lapsia. Yleistynt on toki myös avoparisuhde. Nyt keskustellemme samaa sukupuolta olevien, lesbojen ja homojen, parisuhteen virallistamisesta. Onhan tätä keskustelua käyty paljon jo aiemminkin, mutta nyt keskustelu on vilkastunut, ja on aivan mielenkiintoista ollut kuunnella salissa esitettyjä mielipiteitä.

Oma kantani on, ettei homo- ja lesboliittoja tule virallistaa. Myöskään en ole ollut valmis hyväksymään adoptio-oikeutta, mutta tästähän lakialoitteesta ei olekaan kysymys.

Lakialoitteen yleisperusteluissa todetaan, että lakialoitteesta on omaksuttu ideologisesti ja uskonnollisesti neutraali lähtökohta, mistä johdonmukaisesti seuraa, ettei lakiehdotus sisällä säännöksiä kirkollisesta vihkimisestä. Kuitenkin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan myös: ”Virallistaminen tapahtuisi erillisessä toimituksessa, jossa parisuhteen osapuolten tulisi olla samanaikaisesti läsnä. Toimitusta todistaisivat sukulaiset tai ulkopuoliset todistajat. Virallistamisen olisi oikeutettu ja velvoitettu toimittamaan siviilivihkimiseen oikeutettu viranomainen - -.” Näin ollen kysymys on siviilivihkimisestä. Tämä olisi mielestäni ensi askel kohti myöhemmin virallistettavaa kirkollista avioliittoa, ja tätä kehitystä en hyväksy.

Jos hyväksyy samaa sukupuolta olevien suhteen virallistamisen eli siviilivihkimisen, muuttuu myös perhekäsitys. Miten tämä vaikuttaisi jatkossa lasten ja nuorten kehitykseen ja kasvamiiseen yhteiskunnan jäseniksi? Kasvaisiko suvaitsevaisuus vai olisiko vaikutus päinvastainen? Minkälainen käsitys vanhemmuudesta syntyisi lapsille jne.? Saattaa olla, että kantani liittyy vanhakantaiseen kasvatukseen ja käsitykseen perheyhteisöstä, mutta siihen minulla on oikeus. Näin ollen käsityksissäni ei löydy helposti tilaa tällaiselle uusimuotoiselle perhekäsitykselle. Kampailen toki itseni ja omantuntoni kanssa, sillä ymmärrän hyvin, että yhteiskunnastamme pitää löytyä myös suvaitsevaisuutta. Vastustamiseni

onkin puhtaasti omantunnon kysymys, ja kun-
nioitan samalla myös vastakkaista mielipidettä.

Ed. M. Pohjola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Kiitoksia ed. Holopaiselle rehellisestä
puheenvuorosta, mutta eräs asia, ehkä ydinkysy-
mys, jäi puheenvuorosta pois.

Lähetekeskustelussahan me oikeastaan kes-
kustelemme ja annamme evästyksiä siitä, pitäisi-
kö asia ottaa käsittelyyn lakivaliokunnassa. Toi-
voisinkin, että ne edustajat, jotka tietävät jo kan-
tansa — vastustavat tai eivät vastusta — antaisi-
vat vihreätä valoa lakivaliokuntakäsittelylle, jotta
suurella salissa myöhemmin myös epävarmat
edustajat voisivat perusteellisen valiokuntakäsit-
telyn jälkeen muodostaa oman kantansa.

Lisäksi muistuttaisin, että rekisteröintilaki ei
muodosta lesbo- tai homoperheitä. Lesbo- ja ho-
moperheitä on jo, samoin näissä perheissä eläviä
lapsia. Tämä ei loisi uutta todellisuutta, jos puhu-
taan pelkästään perheistä, vaan tämä turvaisi
tiettyjä yhteiskunnallisia oikeuksia.

Ed. H o l o p a i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa rouva puhemies! En vastusta lakiesityk-
sen ottamista käsittelyyn lakivaliokunnassa. Mi-
nun kantani on selvillä, mutta jos lakivaliokun-
nan käsittelyllä voitaisiin selvittää syvällisesti
asia, näin voidaan toki menetellä.

Ed. F i l a t o v : Arvoisa puhemies! Hyvät
edustajatoverit! Kun on kuunnellut keskustelua,
on tullut sellainen olo, että onpa oman avioliiton
niskaan kaadettu hyvin paljon paineita. Jos täl-
lainen perus-heteroavioliitto, jossa on lapsia, on
se, mikä pitää Suomea pystyssä, tuntuu oikeas-
taan hurjalta ja ahdistavalta, miten tavallaan
henkilöön käyvien asioiden varassa yhteiskunta
on. Haluaisin kysyä: Onko teidän mielestänne
oikein, että kaksi toisiaan rakastavaa, yhdessä
elämänsä ilot ja surut jakavaa ihmistä ovat toisil-
leen virallisesti meidän yhteiskunnassamme ven-
tovieraita?

Lakialoite samaa sukupuolta olevien ihmisten
oikeudesta virallistaa parisuhteensa on mielestäni
ihmisoikeuskysymys ja suvaitsevaisuuskysy-
mys ja kertoo myös yhteiskunnan kypsydestä
sietää ihmisten erilaisuutta ja arvostaa sitä. Tässä
on kyse paitsi tunteista myös juridiikasta. Jos
olisi kyse pelkästään tunteista ja niiden ilmaisu-

ta, se voitaisiin varmaan tehdä kahden ihmisen
yhteisellä allekirjoituksella tai millä tahansa jul-
kisella kertomisella. Se riittäisi. Mutta ei ole kyse
pelkästään siitä, vaan on kyse siitä, että avioliit-
tolainsäädäntö säätelee tavallaan Suomessa yhteis-
kunnallisesti parisuhteita. Sen takia viittaus
avioliittolainsäädäntöön tässä mukana kulkee.

Jos ajattelemmme yhteiskunnan suhtautumista
samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuh-
teisiin, se on kehittynyt viimeksi kuluneen neljän-
nesvuosisadan aikana aika paljon ymmärtäväi-
sempään ja myönteisempään suuntaan. Suomen
rikoslaista poistettiin vuonna 1971 homoseksuaalisuus rikoksena ja tautiluokituksesta 80-lu-
vun alussa. Esimerkiksi ed. Outi Ojalan esille
ottamissa mielipidetiedusteluissa on selvästi tul-
lut selväksi se, että suomalaiset hyväksyvät tällai-
set parioliitot ja asenteet ovat siinä mielessä kulke-
neet suvaitsevaisempaan suuntaan.

Homoseksuaalinen suuntautuminen on myös
kansainvälisesti tullut laajemmin hyväksytyksi.
Siitä on tullut monta esimerkkiä keskustelun ai-
kana. Yhä useampien maiden lainsäädäntöä on
kehitetty siihen suuntaan, että se hyväksyy ho-
mosuhteet. Homo- ja lesbosuhteiden virallistami-
nen hyväksytään useimmissa Pohjoismaissa,
ja paikalliset viranomaiset ja tuomioistuimet
ovat Euroopassa ja Yhdysvalloissa toimineet ta-
vallaan yli lainsäätäjien ja alkaneet suhtautua
hyväksyvästi homosuhteiden virallistamiseen.

Homouden hyväksymisen myötä on homo-
seksuaalisten henkilöiden asema yhteiskunnassa
ja heidän omakin näkemyksensä siitä ollut muut-
tumassa. Kuuluminen seksuaaliseen vähemmistöön
ei enää estä elämästä normaalia elämää,
johon pitää kuulua myös mahdollisuus perheen
perustamiseen. Mahdollisuutta solmia avioliitto
tai virallistaa parisuhde pidetään tavoiteltavana.
Siihen liitetään tärkeitä tunnearvoja yhtä lailla
homo- kuin heteroseksuaalisesti suuntautuneiden
ihmisten keskuudessa. (Ed. Aittoniemi: Voi-
vatko homot muodostaa perheen?) — Mikseivät
voi? (Ed. Aittoniemi: Entä lapsiperheen?) — Sitä
ei käsitellä tässä laissa eikä myöskään adoptiota,
vaikka toiset niin haluavat väittää. Me käsitte-
lemme aina yhtä lakiesitystä kerrallansa, joten ei
sotketa tähän sellaisia asioita, jotka eivät tähän
kuulu. Voi olla, että se esitys tulee joskus ja siitä-
kin asiasta tässä salissa keskustellaan, mutta ei
nyt.

Parioliiton solmimisen mahdollisuus on tärkeä-
tä myös muista kuin tunnesyistä. Parioliitto on
puolisoiden oikeussuhteiden ja sosiaalisten suh-
teiden järjestäjänä korvaamaton.

Rekisteröimättömässä parisuhteessa elävien puolisoitten on vaikea ilman asiantuntija-apua laatia kaikkia niitä sopimuksia, jotka seuraavat avioliittosopimuksesta suoraan lain nojalla. Perintöverotuksen osalta mitkään sopimus- ja testamenttijärjestelyt eivät mahdollista yhdenvertaisuutta rekisteröityjen ja rekisteröimättömien suhteiden välillä. Verotus on viime mainituissa aina paljon kovempaa. Suhteiden virallistamisen epääminen homopareilta merkitsee heidän etujensa ja oikeuksiensa huomattavaa rajoittamista.

Mutta pitää muistaa, että parisuhteen virallistaminen tuo myös velvollisuuksia partneria kohtaan. Esimerkiksi työmarkkinatuessa meillä on tarveharkintaa, joka tulisi koskemaan myös homopareja tämän jälkeen.

Suomen hallitusmuodon 5 §:ssä kielletään asettamasta ihmisiä erilaiseen asemaan heidän henkilönsä liittyvän syyn perusteella. Avioliittoa vastaavan parisuhteen rekisteröintimenettelyn epääminen homoseksuaalisesti suuntautuneiden henkilöiden välillä merkitsee mielestäni heidän asettamistaan selkeästi erilaiseen asemaan.

Moneen kertaan on puhuttu siitä, että en minä tuomitse ihmisiä ja minä olen sitä mieltä, että ihmiset ovat tasavertaisia keskenään, mutta minä vain tuomitsen tai haluan jotenkin erottaa heidän seksuaalisuutensa heidän persoonallisuudensa. Mutta eihän ihmisestä voi ottaa seksuaalisuutta sillä tavalla irti, että se pistetään kaappiin tai jonnekin ja sanotaan, että kyllä minä tämän ihmisen tasa-arvoiset oikeudet hyväksyn, mutta en hänen käyttäytymistensä.

Suomea sitovan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelemiseksi annetun yleissopimuksen, nk. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen, yksityiselämää ja kotia suojaavan 8 artiklan kohdan on niin ikään oikeastaan vakiintuneesti tulkittu ulottuvan samaa sukupuolta olevien perhesuhteisiin. Meidän nykyinen lainsäädäntömme ei mahdollista homo- ja lesbosuhteiden rekisteröimistä ja siksi sitä voidaan pitää sopimuksen vastaisena. Tilanteen korjaamiseksi minun mielestäni tämä laki tulee säätää ja se pitää ottaa lakivaliokunnassa käsitteilyyn.

Minua on suuresti hämmästyttänyt se, että esimerkiksi ed. Lahtela, joka itse on hyvin ahkera tekemään lakialoitteita, on moneen kertaan sanonut, että tätä lakialoitetta ei saisi käsitellä eikä viedä eteenpäin. Eikö tavallaan meidän jokaisen kansanedustajan työn arvostamista ole se, että niitä lakialoitteita, joita tehdään, toiset huoli-

mattomammin, toiset paremmin valmistellen, käsitellään tässä eduskunnassa ja ne menevät eteenpäin? Jos me olemme eri mieltä aloitteiden sisällöistä, asia ratkaistaan lopullisesti tässä salissa, kun äänestetään viimeisissä käsittelyissä siitä, miten niille laeille käy. Mutta eikö meidän kaikkien työn arvon kannalta olisi tärkeätä, että lakialoitteet olisivat muutakin kuin pelkästään julkisuutta varten tehtyä pisteiden keruuta? Minusta tuntuu, että osa ihmisistä ei ole allekirjoittanut tätä aloitetta esimerkiksi siitä syystä, että sen on tehnyt joku muu ja joku muu on saanut siitä sen julkisuusarvon.

Minulle tärkeätä on, että tämä asia menisi eteenpäin. Toivon, että on muillekin, jotka kannattavat tätä asiaa, eikä esteenä olisi se, että joku ehti tekemään aloitteen ensin.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Filatov totesi minun kantani ja kysyi lähinnä, pitääkö lakialoitteita viedä eteenpäin. Minä olen samaa mieltä, että pitää viedä. Mutta ei tätä pidä sen kummemmin käsitellä kuin mitään muutakaan lakialoitetta. Nämä vanhat konkarit tuossa totesivat, kun tulin tänne eduskuntaan, että saathan se niitä tehdä. Ei ne mää mihinkään kuitenkaan. Roskakoriin ne laitetaan. Joku todisti, että viime kaudella — en tiedä, pitääkö paikkansa — vain yksi lakialoite on semmoisenaan mennyt läpi. Kyllä suuri osa menee roskakoriin. Mutta senhän lakivaliokunta katsoo aikanaan, miten käy.

Tähän toiseen kysymykseen, onko tämä ihmisoikeuskysymys vai ei. Jos nämä parisuhteet olisi kielletty, silloin se olisi ihmisoikeuskysymys kyllä. Tai jos niistä tulisi sanktioita, että ei sallitaisi, se olisi totta kai ihmisoikeuskysymys. Siinä loukattaisiin ihmisten vapautta tehdä jotain. Mutta tässä on muusta kysymys. Eihän tämä sinällään ole silloin ihmisoikeuskysymys, kun tässä vaaditaan samoja oikeuksia, mitkä ovat normaalissa aviosuhteessa. Se ei ole ihmisoikeuskysymys, koska siinä laajennetaan tavallaan ja viedään tavallaan vähän sivuraiteille tämä koko ajattelu ihmisoikeuskysymyksestä. Jos siinä mielessä vaaditaan jotain, on syytä tietää miten on muissa maissa. Vaikka ed. Filatov muuta totesi, Euroopassakin ollaan hyvin hyvin kaukana Suomen olotilasta, puhumattakaan muista maailman maista. Miksi me emme tee näistä ihmisoikeuskysymyksiä? Miksi me käymme kauppaa tiettyjen maiden kanssa, vaikka tiedetään, miten tuolla suhtaudutaan Arabimaissa ja monessa muussa maassa?

Ed. F i l a t o v (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti ja ehkä hieman kärjistäen haluaisin sanoa ed. Lahtelalle, että ei apartheidkaan kieltänyt mustaa ihonväriä. Se ei vaan suonut näille ihmisille samoja oikeuksia.

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Näen tämän lakialoitteen haasteena eduskunnalle, siinä miten tässä tilanteessa, missä lakimme ovat muuttuneet, enemmistön arvot ovat muuttuneet, parlamentaarinen järjestelmä pystyy omaksumaan muutokset ja ottamaan vastuun uusista tilanteista.

On selvää, että asia on henkilökohtainen ja vaikea, enkä missään nimessä halua kiistää, ettei olisi ymmärrettävää, että joku ehkä ajattelee toisin. Itse olen 33-vuotias, enemmistö eduskunnan jäsenistä on paljon minua vanhempia. He ovat eläneet lapsuutensa aikana, jolloin homoseksuaalisuus oli kriminalisoitu. Hyvin monen edustajan arvopohja on syntynyt maailmassa, missä homoseksuaalisuus nähtiin sairautena ja jopa kastroinnilla sitä mahdollisesti yritettiin parantaa. Siitä syystä ei pidä kummaksua sitä, että meillä on ihmisiä täällä, jotka ajattelevat eri tavoin.

Jos ajattelee lakialoitteen historiaproessia, niin mielestäni tämä on hoidettu oikeastaan aika tyylikkäästi tilanteessa, missä oikeusministerin arvopohja esti lakiesityksen antamisen, mutta vähintään puolet hallituksen ministereistä piti tätä arvokkaana, jopa pääministeri. Tilanteessahan olisi ollut mahdollista, että pääministeri olisi ottanut asian valmistelun itselleen, mutta siinä olisi mielestäni poljettu oikeusministeri Kari Häkämiehen ihmisoikeuksia. Tilanteessa, missä annettiin tämä vastuu ja valta eduskunnan käsiin, on mielestäni toimittu oikein.

Lähetekeskustelussa on olennaista juuri se, haluammeko antaa eduskunnalle itselleen mahdollisuuden tarkastella asiaa monelta puolelta ja miettiä, ovatko totta ne käsitykset ja huolet, mitä ne, jotka uskalsivat, halusivat allekirjoittaa tai joka tapauksessa allekirjoittivat aloitteen, ovat nähneet. Pitäisin oman edustaja-aseman suoranaisena väärinkäyttönä, jos ikään kuin yrittäisi tällaisen asian käsittelyn torpedoida, eritoten tilanteessa, missä Suomessa — päinvastoin kuin USA:ssa — ei ole perustuslakituoimioistuinta. Meillä ei voida jälkikäteen käsitellä lakien tai muiden perustuslainmukaisuutta. USA:ssahan on mahdollista, että yksityinen kansalainen haastaa valtion oikeuteen siitä, että häneltä on jotain oikeuksia evätty.

Tämä lakialoittehan tulee tilanteessa, missä on hallitusmuotoon lisätty perusoikeuksia. Samoin viime eduskuntakaudella on rikoslakiin lisätty syrjintäpykälä. Emme ole ikään kuin käsitelleet tai eduskunta ei ole käsitellyt sitä, mitä lisäykset konkreettisesti tarkoittavat. Täällä vedotaan siihen, että monissa ihmisoikeustuomioistuimissa ei ole tullut tukea parisuhteen virallistamiselle, mutta muistuttaisin, että näissä maissa ei myöskään ole perustuslakia, missä nimenomaan kielletään syrjintä henkilöstä johtuvista syistä.

Olen oikeastaan hieman pettynyt, kun ajattelen eduskuntaa. Eilen täällä eturivissä istuvat miehet hyvin innokkaasti puhuivat talouspolitiikkaa, mutta tänään näyttää siltä, että tässäkin yhteiskunnassa ruumiiseen ja perheeseen liittyvät asiat ovat naisten asioita. Täällä ovat enimmäkseen naiset olleet äänessä. (Ed. Kankaanmies välihuuto) — Myös useita miehiä, mutta puhun yleisesti.

Talouspolitiikassa olemme hyvin valmiita kansalaisille kertomaan oman parhaan tietomme mukaan, mikä on linjamme, vaikka se olisi vastoin kansan senhetkistä tietoa. Mutta meillä edustajilla on ehkä parempi näköalapaikka, enemmän tietoa; uskallamme uhmata pintareaktiota. Parisuhteen virallistamisasiassa minä olen hyvin pettynyt siihen, että sen kaltaista kansalaisrohkeutta puuttuu. On paljon ihmisiä, jotka sinänsä asiaa kannattavat, mutta eivät julkisesti uskalla tuoda arvoamaailmaansa esille, koska pelkäävät paikkakuntansa ihmisten ensireaktiota. Tämähän ei tietystikään koske niitä edustajia, joilla on jo kielteinen vakaumus asiassa. Mutta niiden, jotka näkevät tämän asian nykyaikaiseen yhteiskuntaan kuuluvana, toivoisin uskaltavan myös julkisesti tulla sen asian kanssa esille.

Silloin, kun olin yhtenä keräämässä julkista vaikuttaja-addresssia, joka kiirehti parisuhteen virallistamista — siinä on tieteen, taiteen ja filosofian edustajia ja muita — hämmästyin, kuinka suuri yksimielisyys vallitsi asiasta. Siinä olivat arkkiatri Risto Pelkonen, neurologian professori Jorma Palo, apulaisprofessori Raija Sollamo, filosofit Esa Saarinen, Heta ja Matti Häyry, Sara Heinämaa, lukuisia kirjailijoita, taiteilijoita, jotka elämänkokemuksensa tai koulutuksensa puolesta pohtivat uusia arvoasioita tai lääkäreinä näkevät ihmistä hyvin monelta kantilta. He pitivät asiaa hyvin itsestäänselvänä, erikoisesti kun puhuttiin selkeästi maallisen vallan alueella liikkuvista asioista.

Itsekin haluan korostaa, että mielestäimme eduskunnassa teemme lakeja koko yhteiskunnal-

le. Mutta samanaikaisesti yhteiskunnan sisällä voi vallita toisia arvojärjestelmiä, joihin sitoutu- neet ihmiset ovat oikeutettuja niitä noudatta- maan. Tässä tarkoitan erikoisesti sitä, että kir- kon edustajilla on oikeus antaa omille jäsenilleen ohjeita. Mutta jos ajatellaan eurooppalaista val- tiokehitystä ja historiaa, tavallaan yksi suuri kamppailu on ollut juuri siitä, että samanaikai- sesti kun kirkko määrittelee omat asiansa, maal- linen valta määrittelee sen lisäksi sellaiset lait, jotka koskevat kaikkia ihmisiä. Jotenkin tulee sellainen olo, että jotkut tänään tässä salissa pu- huneet kaipaavat samanlaista yhteiskuntamal- lia, jota me kuitenkin olemme kavahtaneet Ira- nissa tai muissa maissa ja jossa ajatollahit päättä- vät koko yhteiskunnan normeista. Mielestäni hukataan jotain arvokasta eurooppalaista kult- tuuriperintöä, kun tässä salissa argumentoidaan asioilla, jotka mielestäni ovat kirkolliskokou- sen asioita.

Itse todella muistuttaisin vielä edustajille, että tämä laki ei luo uusia perhemuotoja. Tämä laki ei synnytä lisää lesboutta tai homoutta. Tämä laki ei lisää näissä perheissä — jos laki tulee hyväksy- tyksi — jo olevien lasten määrää, mutta tämä antaa sellaista yhteisön tukea, jota itse avioliitos- sa olleena tiedän, että olen tarvinnut. Uskoisin, että monet edustajat, jotka ovat olleet tai ovat naimisissa, muistavat hetkiä, että jos he olisivat olleet vain oman tahdon varassa ja liitto olisi ollut ikään kuin sellainen salainen asia, joka on vain meistä kahdesta riippuvainen, voi olla, että tiet olisivat eronneet. Muistan, kun menin naimi- siin ja sanoin, että tärkeintä on siinä se, että kuulen, kun mieheni sanoo ”tahdon”, koska tämä on asia, joka ei perustu haluun, vaan tah- toon. Tahto tarkoittaa sitä, että vaikeinakin ai- koina, myös alamäessä, uskaltaa kantaa yhteis- vastuuta ja antaa tukea. Tiedän, että sillä, että solmin avioliiton yhteisön edessä, olen saanut vaikeina hetkinä ystäväiltäni ja sisaruksiltani tu- kea.

Tämä parisuhteen virallistaminen tarkoittaisi juuri sitä, että lesbojen ja homojen yhteisasumi- nen tai heidän yhteisyytensä ei olisi vain kahden ihmisen välinen asia, koska tiedämme, että vai- keissa ihmissuhteissa se ei aina oikeastaan riitä, vaan rekisteröinti antaisi selkänöjää ja tukea. Mielestäni se juuri, jos ajatellaan, miten yhteis- kuntaa rakennetaan, on rakentavan yhteiskun- nan perusta, että me pyrimme siihen, että ihmis- ten väliset sitoumukset ovat pitkäaikaisia ja sisäl- tävät myös vastuun elementin. Tämähän tuli esil- le jo kansanedustaja Päivi Räsänen ihan ensim-

mäisissä puheenvuoroissa, että todella tässä siinä mielessä ei oikeastaan voi puhua rahasta, että tässä jotenkin yhteiskunta siirtäisi näille homo- ja lesbopareille lisää rahaa. Päinvastoin tosiasial- lisesti yhteiskunnan menot vähenisivät, koska parien tullessaan esimerkiksi elatusvelvollisiksi toisiinsa nähden tiettyjen tukien määrä vähenisi. Siitä huolimatta tällaista lakia halutaan.

Itse muistan nähneeni The Economist -leh- den otsikon tai kansikuvan, jossa sanottiin: Let them wed — Antakaa heidän perustaa liitto. Lehti oli juuri analysoinut sitä, kuinka hyvää olisi pankkitoiminnalle, että nämä lukuisat homo- ja lesbopariskunnat voisivat ottaa aivan eri tavalla yhteisiä asuntolainoja ja muita. Tämä on taloudellisesti hyvin yhteiskunnan ra- kenteita säilyttävää. Itse tiedän, että on lukuisia homoja ja lesboja, jotka juuri siitä syystä, että tämä sisältää hyvin konservatiivisen, yhteiskun- nan rakenteita säilyttävän, elementin, eivät ha- lua, vaikka tällainen laki tulisi, rekisteröidä liit- toaan. Samoinhan on paljon heterorakastavai- sia, jotka eivät halua ikään kuin liittoonsa ujut- taan, rakentaa, paaluttaa yhteiskunnan vallitse- viin rakenteisiin.

Toivoisin, että me toimisimme sillä tavalla, että valiokunta käsittelee asian hyvin monipuoli- sesti. Tiedän, että täällä monet edustajat kuis- kaavat minulle, että pitäisi myös käsitellä kimp- pa-asumista, sitä ja tätä. Se osoittaa, että on tavallaan tarvetta käsitellä lakiteknisesti arvo- pohjalta yhteiselämän muotoja. Kun valiokunta- käsittely on tehty — mehän emme tiedä, mikä sen tulos on — sitten suuressa salissa kaikki edusta- jat, myös ne, joiden kanta on tällä hetkellä epä- varma, saisivat ilmaista kantansa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Arvostan ed. Krohnin erin- omaista älyä ja kykyä puhua, jopa taiteellista viehätystä. Kiitoksia! Mutta hänkään ei mahdot- tomasta asiasta saa irti sen enempää kuin nyt sai. Hänen puheessaan ei luonnollisesti ollut min- käänlaista vakuuttavuutta, joka päätöksente- koon kovin paljon vaikuttaisi. Ihan pari asiaa.

Ensinnäkin hän puhui syrjintäpykälästä, joka rikoslain uudistuksessa tuli uuteen uskoon. Toki se suojaa syrjintää vastaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat seksuaalisesti poikkeavia. Se tarkoit- taan juuri homo- ja lesbopareja ja tällaisia, mutta ei se edellytä sitä, että syrjintäkiellon pitäisi mah- dollistaa heidän avioliittonsa. Sillä ei ole näin ollen avioliiton kanssa mitään tekemistä. Se tar- koittaa yleensä syrjintää siitä syystä, että ollaan

tunnetusti tai tunnustetusti — jos sanotaan tällä tavalla — poikkeavia.

Mitä tulee lakivaliokunnan käsittelyyn, kun olen itse siellä läsnä, en varmasti esimerkiksi henkilökohtaisesti pyri ollenkaan torpedoimaan tätä. Minä ilmaisen oman kantani enkä harrasta mitään aivopesua, eivätkä näin varmasti keskustan ryhmässä tee muutkaan. Arvelen heidän kuitenkin lakivaliokunnassa olevan kielteisiä tälle asialle.

Loppujen lopuksi tämän kauniin puheen jälkeen tavanomaisesti kaadan kylmää vettä niskaan: Kun puhutaan rekisteröinnistä, tosiasiallisten olosuhteiden rekisteröinnistä, siihen riittää asukasluettelo, johon tulee yksi ylimääräinen rivi. Siinä lukee: elää homo- tai lesbosuhteessa. Siinähan se on rekisteröinti, muutos lakiin asukasrekisteristä. Tässähan tämä rekisteröinti on, jos tässä rekisteröintiä haetaan eikä mitään muuta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Haluan toistaa ja painottaa sitä, että tämä on ihmisoikeuskysymys ja ikään kuin biologinen näkökulma on se, että myös homoseksuaalisuus on ihmislajin ominaisuus. Se ei siis ole sairaus tai rikos. Myös varmasti on niin, että homoseksuaalisuus sinänsä on hyvin relatiivista. Siis ei ole täysin puhtaasti heteroseksuaalista eikä täysin puhtaasti homoseksuaalista tyyppiä. Näin ollen sinänsä se ei tarvitse parantamista eikä ole lääkettä eikä keinoa siihen, vaikka täällä tänään ikään kuin toisin on puhuttu.

Puhemies! Eduskuntaa on syöllistetty myös siitä ja myös siinä keskustelussa, mikä käytiin aiemmin keväällä, ettei se tee tärkeämpiä asioita, vaan tällaisen aloitteen kanssa askaroitsee. Kuitenkin aloitimme tämän keskustelun kello 15 ja varmaan se kello 19 on loppu, jolloin — lukuun ottamatta 4:ää tuntia — aikaa on kaikkien muiden asioiden hoitamiseen.

Samoin pidän erityisen huonona niiden ministerien syöllistämistä, jotka ovat allekirjoittaneet lakialoitteen. Se, että on asetettu valtion velan ja työttömyyden hoito vaihtoehtoisiksi tämän lakiesityksen kanssa, on tietysti hyvin huonosti perusteltua.

Toivon itsekin, että todella valiokunta käsittelee tämän asian ja käy asiallisesti keskustelun ja toivottavasti tuo asian myös tänne suureen saliin.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehkä tässä olisi pitänyt mieltänsä malttaa, olla mitään sanomatta, mutta ei sekään varmaan ai-

van oikein ole, koska sitä vartenhan meidät tänne eduskuntaan on valittu, että mielipiteemme ilmaisemme vaikeassakin asiassa.

Kun asia voitaisiin hoitaa mahdollisimman hiljaa pois päiväjärjestyksestä, niin ettei suurempaa meteliä olisi lehdistössä eikä muuallakaan, tämän aloitteen voisi osittain hyväksyä. Laista pitäisi kuitenkin poistaa kaikki viittaukset avioliittolakiin. Tällä ei saa olla mitään tekemistä todellakaan avioliittolain kanssa.

Jos lakialoite hyväksytään tässä muodossa, kuin se on esitetty, seuraava vaatimus tulisi varmasti olemaan, että tämän lakialoitteen piirissä olevat henkilöt pitää saada vihkiä kirkollisin menoin. Se on aivan varma asia. Nyt se on jätetty vain taktisista syistä tästä pois, jotta aloitteella olisi parempi mahdollisuus mennä läpi. Sehän vasta syrjimistä olisi, jos meillä olisi tällainen laki voimassa ja muuten aivan samalla perinteisellä tavalla muodostettaisiin pariskunta kuin kirkollisessa vihkimisessä, mutta näitä ei kuitenkaan saisi kirkossa vihkiä eikä pappi heitä vihkiä. Sehän vasta syrjintää olisi. Silloin kyllä löytyisi kaikenlaisia pyköliä ympäri maailmaa, mihin vedottaisiin.

Minä en ymmärrä lainkaan sitä, miksi lakialoitteen kannattajat pyrkivät samaan asialle mahdollisimman paljon julkisuutta. En tarkoita arvoisia kansanedustajia. Te toki olette tähän hyvin asiallisesti suhtautuneet, mutta tätähän on ollut lehdistössä ja televisiossa aivan mahdottomasti. Lähtökohta on kai kuitenkin se, että tämä on poikkeavaisuus. Jos jollakin on jokin vamma, ei hän ehkä välttämättä sitä halua julkistaa, mainostaa. Tämä on poikkeavuus. Kuitenkin enemmistö Suomen ja maailman kansalaisista on eri mieltä tästä asiasta ja käyttäytyy eri tavalla. Miksi ensisijaisesti pitäisi tällainen hyväksyä ja toissijainen olisi vasta tavanomainen avioelämä?

Täällä on Eva Dahlgreniin jo viitattu, ja tosi-asia on, että siitähän tämä asia lähti Suomessa nyt liikkeelle. Eva Dahlgrenhan asui toisen Evan kanssa avioliitonomaisessa suhteessa. Jommallakummalla heistä oli lapsi ja on tietenkin vieläkin. Heidän elämänsä lienee soljunut ihan tavanomaista rataa. Ei siitä mitään kovin dramaattista tullut ulkopuolelle, julkisuuteen.

Mutta he antoivat vihkiä toinen toisensa. Mitä sitten tapahtui? Lasta, joka heillä oli, ruvettiin kiusaamaan koulussa jopa niin paljon, että hänet jouduttiin siirtämään toiseen kouluun. Tämä tapahtui vielä Ruotsissa, ja Ruotsi on meitä näissä asioissa kymmeniä vuosia edellä. Se oli aika julma kohtelu lapselle. Minkä vuoksi nämä arvon

rouvat, naiset, halusivat tällä tavalla menetellä ja uhrasivat lapsensa, sanoisiko, onnen siinä vaiheessa?

Toki me uhraamme lapseamme onnen avioero-tapauksissa vielä useammin ja paljon useammin sekä paljon ankarammin, mutta ei se tee tätä asiaa hyväksi. Tässä voisi käyttää sanontaa, että jos naapuri lyö vaimoan, en minä sillä perusteella saa häntä lyödä. Samalla tavalla, jos joku asia on huonosti, ei toista asiaa saa tehdä vielä huominnin.

Itse olen lakivaliokunnassa, ja aika näyttää, otetaanko aloite siellä käsittelyyn ja minkälaista kohtelua se tulee saamaan.

Lopuksi minun kyllä täytyy esittää suuri kunnioitukseni lakialoitteen allekirjoittajille. Tässä tapauksessa he eivät varmasti ajaneet omaa etuansa. Täytyy olla kyllä melko lailla rohkea kansanedustaja, joka allekirjoittaa tällaisen lakialoitteen. Jos minä olisin allekirjoittanut sen, minun äänestäjäni Oulussa päin — vaikka Oulun kaupungista sentään sain eniten ääniä — repisivät minut kyllä kappaleiksi kuvaannollisesti ja luullakseni ihan käytännössäkkin. Minun on aika helppo olla tätä lakialoitetta vastaan, mutta niin kuin sanottu, ehkä se lakivaliokunnassa tulisi käsitellä, mutta saammepa sitten nähdä.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemi käytti sanaa ”poikkeava” ja puhui vähemmistöstä. On totta, että homoseksuaalit ja lesbot ovat vähemmistöjä, mutta me emme koskaan voi tietää, kuka meistä tai kuka meidän läheisistämme on homoseksuaali tai lesbo. Tämän voisi nähdä myös eräänlaisena vakuutuksena meidän kaikkien osalta. Tässä on kuitenkin kysymys tietyllä tavalla myös meidän kaikkien ihmisoikeuksista. Voihan tapahtua niin, että mahdollisesti meidän omat lapseamme, sisaruksemme, hyvät ystävämme ovat tilanteessa, missä meidän säätämämme lait estävät heidän hyvää elämäänsä.

Samoin muistuttaisin, että Eva Dahlgrenin häät eivät tätä asiaa nostaneet Suomessa esille, koska asiasta oli jo viime eduskunnassa lakialoite. Luulen pikemminkin, että kohu nousi kysymyksestä, haluammeko liittyä skandinaaviseen arvoperintöön, kun tällainen laki on todella hyväksytty jo Norjassa ja Ruotsissa. Kysymys on tästä linjavalinnasta, haluammeko kuulua länteen tässä asiassa.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En välttämättä ole siltä miel-

tä, että kaikki mitä tapahtuu Ruotsissa, Norjassa ja muissa Pohjoismaissa, olisi hyväksi meille. Joka tapauksessa Euroopan maista hyvin harvassa tällainen laki on. Kuten sanottu, kyllä kai asiasta pitää pystyä keskustelemaan ihan kiihottomasti, mutta olisin kyllä asian hiljaa painamassa villaisella unhon yöhön.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Siinä vaiheessa, kun Suomessa hyväksyttiin yleinen äänioikeus, joka piti sisällään myös naiset, tällainen laki oli olemassa ainoastaan yhdessä maailman maassa eikä sielläkään itse asiassa yleisenä äänioikeutena naisille. Kun hyväksyttiin vaalikelpoisuus naisille, Suomi oli ensimmäinen maa maailmassa. Nämä olkoot nyt vain esimerkkeinä siitä, että kun olemme eturintamassa, saamme jälkikäteen olla myös siitä ylpeitä.

Minun korvaani on useaan otteeseen särähtänyt, kun homoseksuaalisuudesta on puhuttu poikkeavuutena. Sekin on hyvin venyvä käsite, mitä kaikkea mielletään poikkeavuudeksi. Aikoinaan vasenkätisyys oli sellainen poikkeavuus, että sitä yritettiin niin sanotusti hoitaa ja aiheutettiin ihmisille hyvin traumaattisia kokemuksia.

Minulla on tässä poikkeavuuskeskustelussa myös mielessäni se, että itse kuulun vähemmistöön Suomessa, koska minulla on ruskeat silmät, mutta tässä suhteessa kuulun maailman ihmisten enemmistöön. Sen sijaan ihonväri on Suomessa enemmistön ihonväri, mutta maailmassa vähemmistön.

Oikeastaan pyysin puheenvuoron kommentoidakseni ed. Kallista, joka viittasi yhdysvaltalaisiin tutkimuksiin, joiden mukaan terveessä avioliitossa elävät, kuten hän asian ilmaisi, syyllistyvät harvemmin rikoksiin kuin muut. Tämähän on sellainen asia, joka on tuttu kaikkien sorrettujen vähemmistöjen kohdalta. Yhdysvalloissa mustat jäävät rikoksista ainakin kiinni enemmän kuin valkoiset. Suomessa romaanit ja Ruotsissa suomalaiset jäävät rikoksista kiinni enemmän kuin enemmistöt.

Kysymys on siitä, antaako yhteiskunta ihmisille tukea sellaisina, kuin he ovat, vai onko olemassa hyvin hienosyinen, hyvin monivahainen syrjinnän verkko, jossa ihmiset elävät. Jos ihminen ei saa yhteiskunnalta tukea ja tunnustusta sellaisena, kuin hän on, syntyy helposti erilaisia psyykkisiä ongelmia ja ns. ongelmakäyttäytymistä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Lakialoitteen tavoitteena on, jos sen sel-

keästi sanoo, parisuhteen virallistaminen näissä tapauksissa samoilla säännöksillä, eräin poikkeuksin, kuin avioliiton solmiminen tapahtuu ja myös purkautuminen. Aloitteen pääasiallista sisältöä selostavaan kohtaan on näin kirjoitettu. Voimme puhua siis homoavioliitoista.

Lakialoitteen yleisperusteluissa on viitattu neljän vuoden takaiseen perhetoimikunnan mietintöön. Näkökulmani on se, että perhetoimikunnan enemmistö lähti täysin virheelliseltä arvoperustalta, kun se katsoi suomalaista yhteiskuntaa silloin ja eteenpäin. Siksi en halua tukeutua missään tapauksessa tältä osin perhetoimikunnan esityksiin. Saattoi olla sama perhetoimikunta, joka niitä kuuluisia seksilomia suositteli aviopareille.

Lakialoitetta on perusteltu, kuten moneen kertaan on kuultu, tasavertaisuudella ja ihmisoikeuksilla. Kummastakaan ei ole kysymys tässä suhteessa. Ihmisoikeudet, mikäli niitä tässä voidaan edes tarkastella, voidaan turvata muulla tavalla lainsäädännöllä, ilman että homoavioliitoja virallistetaan. Täällä on siitä kuultu monta hyvää puheenvuoroa.

Taloudelliset kysymykset, jotka asiaan liittyvät, edut ja osin myös tavallaan rasitteet, ovat hoidettavissa lainsäädäntöä kehittämällä aivan ilman tällaista järjestelmää, mikä tähän on luotu.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoroni sen vuoksi, että haluan korostaa kahta erityistä kysymystä. Ensimmäinen on lasten asema näissä tapauksissa, jos tällainen parisuhde rekisteröitäisiin.

Aloitteen toisen sivun 7) kohdassa on tekstiä lasten asemasta aika paljon. Toivonkin, että edustajat hyvin tarkkaan lukevat 7) kohdan, kuinka paljon jo aloitteen tekijät — kuka lieneekin, jokin kansalaisjärjestö ilmeisesti — on harastanut lainsäädäntöhankkeita tällä tavalla, että on kirjannut näitä ongelmia, ja ne ovat likipitkin kaikki ratkaisemattomia.

Mielestäni jos jostakin eduskunnan tulee kantaa huolta, niin kaikista lapsista tässä yhteiskunnassa, erityisesti sellaisissa olosuhteissa olevista lapsista, jotka ovat tietyllä tavalla erityisasemassa. Tässä asiassa, varmasti kaikki myöntävät, on sellaisista lapsista kysymys.

Täällä todetaankin: ”Suurimmat muutostarpeet” — jos aloitteen mukainen laki hyväksytään — ”seuraisivat tarpeesta järjestää lesbo- ja homoperheissä asuvien lasten asema.” Sitten puhutaan lapsen edusta useammassakin kohdassa. Luen lainauksen: ”Lapsen etu vaatii, että parisuhteensa aloitteessa tarkoitettulla tavalla viral-

listaneilla parisuhteen osapuolilla tulee olla oikeus sopia lastensa yhteishuoltajuudesta. Tuomioistuimen tulee voida päättää, että lapsen huolto uskotaan lapsen vanhemmalle ja tämän elämänkumppanille yhteisesti tai lapsen edun vaatiessa esimerkiksi lapsen vanhemman sairastuttua myös yksin lapsen vanhemman elämänkumppanille.”

Tämä ei ehkä välttämättä tarkoita vielä samaa kuin adoptio. Tiedämme toisaalta, että adoptio-menettely on tässä maassa hyvin vaikea nyt jo heteroperheidenkin osalta, sanoisinko, luvattomankin vaikea. Lapsen huolto tuomioistuimen päätöksellä pitäisi voida aloitteen tekijöiden mielestä uskoa lapsen vanhemmalle ja tämän elämänkumppanille eli homo- tai lesboparille. Tämä on siis pitkälle menevää adoption vaatimista tuomioistuimen päätöksellä.

Todetaan siis myös, että lapsen edun vaatiessa — en kyllä välttämättä ymmärrä, miten lapsen etu voisi tätä sinänsä vaatia — kun esimerkiksi vanhempi sairastuu, homo- tai lesbopuolisolle pitäisi lapsen huolto uskoa. Tämä kohta näissä perusteluissa menee erittäin pitkälle lapsipolitiikassa. Jos itse lakiteksti tähän johtaa, niin toivon, että tätä hyvin hyvin syvällisesti vielä pohditaan nimenomaan näiden lasten kannalta. Itse näen tässä niin suuria kysymyksiä, että en pidä mahdollisena tältä pohjalta edetä.

Täällä todetaan edelleen: ”Hallituksen tulee tutkia, riittääkö nykyinen lainsäädäntö turvaamaan lapsen oikeuden myös hänen sosiaaliseen perheeseensä vai pitääkö huolta koskevia säännöksiä tältä osin täsmentää.” Eli aloitteen tekijöillä ei ole lapsen oikeuksien osalta edes kovin pitkälle menevää käsitystä siitä, mitkä ne tässä tilanteessa sosiaalisesti, kasvatuksellisesti ja muussa suhteessa ovat. Mielestäni tämä on vakava puute myös tässä lakialoitteessa, että lapsen asema on näin höllyvällä pohjalla eli aloitteen tekijät tältä osin kulkevat suolla.

Nämä ovat todella erittäin vakavia kysymyksiä. Niihin on paneuduttava hyvin vakavasti. Tämä on varoitus juuri siitä, että yhteiskunnallisesti perheiden ja lasten kannalta näin merkittäviä asioita ei pidä viedä eteenpäin tällaisten, harastelijoiden tekemien lakialoitteiden pohjalta, vaan ne tulee tehdä asiantuntijatyöskentelyn kautta ministeriössä. Siksi hämmästelen edelleen ja paheksun syvästi sitä, että noin puolet hallituksen ministereistä pani nimensä tällaisen keyven harrastelijamaisen lakialoitteen alle. Se ei osoita kyllä harkintakykyä, ymmärtämystä eikä vaka-

vaa suhtautumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja lainsäädäntöön tässä maassa.

Edelleen yleisperustelujen viimeisessä kappaleessa sanotaan: ” - - lain säätämisen yhteydessä tulee lisäksi tutkia, mitä muutoksia lainsäädäntöemme on tehtävä, jotta samaa sukupuolta olevat parit, jotka eivät halua virallistaa suhdettaan, voidaan rinnastaa mieheen ja naiseen, jotka elävät avioliitossa. ”Eli ei riitä vain rekisteröinti tällä tavalla, mikä tässä on pääasiana, vaan tässä myös halutaan homoavosuhteet lainsäädäntöön sisään. Meidän pitäisi sitten erilaisiin lakeihin lisätä nykyisin käytössä olevan ilmaisun ”avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät” lisäksi ”avioliitonomaisessa suhteessa elävät homot ja lesbot”.

Mielestäni tämä on jo sellaista ”taidetta”, että sitä en halua suomalaisen lainsäädäntöön tuoda ja sisällyttää. Siksi tältä osin jo tämä esitys on niin pohjaa vailla, että se on syytä hylätä eli lakivaliokunnan ei tulisi ottaa sitä lainkaan käsittelyyn. Niiden, jotka ylipäättään haluavat tällaista lainsäädäntöä yleensä, tulisi lähteä siitä, että lakiesitys valmistellaan huolellisesti ja hyvin kattavasti näiltä osin.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, joka aloitteesta jää auki mielestäni vähintäänkin mielenkiintoisella tavalla, on vihkimiskysymys. Kuitenkin yksityiskohtaisissa perusteluissa 2 §:n kohdalla sanotaan: ”Virallistaminen tapahtuisi erillisessä toimituksessa, jossa parisuhteen osapuolten tulisi olla samanaikaisesti läsnä. Toimitusta todistaisivat sukulaiset tai ulkopuoliset todistajat. Virallistamisen olisi oikeutettu ja veloitettu toimittamaan siviilivihkimiseen oikeutettu viranomaisen, ts. laamanni, käräjätuomari tai henkikirjoittaja.” Tämä on selkeätä tekstiä. Laamanni, käräjätuomari tai henkikirjoittaja suorittaisi virallistamisen tietyssä toimituksessa, jossa olisivat todistajat mukana, eli niin kuin siviilivihkiminen tapahtuu tuomarin edessä.

Jos jompikumpi tai molemmat näin virallistetavat homot tai lesbot kuuluvat esimerkiksi evankelis-luterilaiseen kirkkoon, niin kuin Suomessa nyt 85—86 prosenttia kansasta kuuluu, ja he menevät tällaisen siviilivihkimisen kautta parisuhteeseen, viralliseen suhteeseen, kuitenkin heidän osaltaan väestökirjaa, ns. kirkonkirjaa, pitää kirkkoherra kirkkoherranvirastossa.

Nyt joudutaan siihen tilanteeseen, että tämä laamanni, käräjätuomari tai henkikirjoittaja ilmoittaa kirkkoherranvirastoon, että on suorittanut tällaisen parisuhteen virallistamisen. Ilmeisesti, vaikka aloitteesta on asia kokonaan ohitet-

tu, ilmoituksen perusteella kirkkoherra joutuu kirjoittamaan kirkonkirjoihin, että ... (Ed. Aittoniemi: Ilmari ja Jalmar!) — Niin, juuri tätä ajattelin, sanoisinko niin kuin ed. Aittoniemi on joskus sanonut, että Ilmarin ja Jalmarin kohdalle merkitään kirkonkirjaan, että Ilmari ja Jalmar asuvat sinä ja sinä päivänä solmitussa homo- tai lesbosuhteessa. — Ellei tällaista merkintää kirkonkirjoihin tehdä, ei sitä ole virkatodistuksessa, jonka esimerkiksi sosiaalitoimisto tai jotkut muut etuuksien käsittelijät vaativat, todistuksen siitä, että nämä ihmiset elävät ja asuvat virallisessa parisuhteessa.

Ellei kirkkoherra merkintää tee, ilmeisesti parien pitää erota kirkosta tai kirkollinen väestökirjanpito siirtyy tuomarien, henkikirjoittajien, rekisteritoimistojen hoitoon. Sitä taas ei ole haluttu tehdä. Tämä ongelmakenttä tulee mielenkiintoiseksi, ja arvelen, että Suomesta löytyy kirkkoherroja, jotka eivät kovin mielellään seurakunnan viralliseen rekisteriin homo- ja lesbosuhteita tällä tavalla merkitse. Velvoitetaanko heidät merkitsemään, sitä tämä aloite ei käsittele. Tämä ongelmakenttä pitäisi myös hyvin tarkkaan selvittää.

Kun asia on näin laaja periaatteellinen kysymys myös tältä osin, ei vain yhteiskunnallinen, vaan myös kirkon sisäinen kysymys tätä kautta, valmistelu pitäisi tehdä kokonaan uudelta pohjalta. Mutta kun katson, että koko laille ei ole minkäänlaista tarvetta eikä perustetta, siinä mielessä koko lakialoite tulisi unohtaa, tehdä sille samalla tavalla kuin tapahtui viime vaalikaudella tehdylle vastaavalle aloitteelle eli jättää se pöydälle siihen asti, kunnes vaalit aiheuttavat sen kuoleman.

Arvoisa puhemies! Vielä pari sanaa, kun jäi mieltä vaivaamaan ed. Krohnin äskeinen puheenvuoro, joka sinänsä oli hyvin kaunis ja asialinen, vaikka itse asiasta olen täysin toista mieltä. Hän sanoi, että täällä monet edustajat ovat hänen korvaansa kuiskutelleet kimppa-asumisen rekisteröimisestä. Onko todella niin, että tässä salissa on kansanedustajia, jotka kimppa-asumista eli moniavioisuutta tässä mielessä olisivat ajamassa?

Tästä pääsen ikään kuin siltana siihen, mitä olen kahteen kertaan jo kysynyt: Mikä määrä suvaitsevaisuutta nyt on Suomen päättäjillä eduskunnassa? Ihan vakavasti kysyn sitä esimerkiksi ed. O. Ojalalta moniavioisuuden suhteen: Jos muutama prosentti suomalaisista edustaa sellaista uskontoa tai elämänkatsomusta, että heidän malliinsa kuuluu moniavioisuus, pitäisi-

kö eduskunnan säätää laki moniavioisuuden sal-
limisesta Suomessa vai ei?

Tässä on vain osoitus siitä, että suvaitsevai-
suus on arvokas ja tärkeä asia, mutta sittenkin
yhteiskunnalla ja lainsäädännöllä on jokin pe-
rusta ja se on nimenomaan arvoperusta tällaisi-
sa kysymyksissä. Se asettaa tietyt rajat, joihin
myös loogisesti järjen päätelmillä voi tulla. Mi-
nun kohdallani on selkeästi raja se, että katson,
että tämä lakialoite sen lisäksi, että se on tarpee-
ton, on myös niitten arvojen ja lähtökohtien vas-
tainen, jotka rakentaisivat tätä yhteiskuntaa, ja
minä haluan terveellä tavalla rakentaa tätä yh-
teiskuntaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen
varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Ensimmäinen edustaja, jonka olen
kuullut kimppeasumisesta tai kimppeasuhdetta
mainostavan, on ed. Päivi Räsänen. Itse asiassa
hän varsinaisessa puheenvuorossaan esitti perin-
töveromallia, joka todellakin asettaisi kimppe-
asujat tasavertaiseen asemaan paitsi homo- ja
lesboparisuhneiden myös avioliiton kanssa. Ku-
ten ed. Soininvaara hyvin perusteli, käsitykseni
mukaan tämä ed. Räsänen edustama malli ei oi-
kein toimi.

Varsinaisesti halusin kommentoida sitä, kun
ed. Kankaanniemi väitti, että tämä aloite on
hyvin harrastelijamainen. Päinvastoin, suurin
piirtein kaikki ne yksityiskohdat, mitä ed. Kan-
kaanniemi toi esille, osoittavat mielestäni, että
tämä on erittäin huolellisesti valmisteltu. Toki
on mahdollista, että lakivaliokunta löytää siitä
teknistä korjattavaa. Ainakin viime kaudella la-
kivaliokunnassa ollessani lähes kaikista oikeus-
ministeriön valmistelemista lakiesityksistä löy-
tyi teknistä korjattavaa. Eli toivon, että laki-
aloite saa myös hyvin huolellisen asiantuntija-
käsittelyn.

Jos kirkonkirjat ovat se viimeinen ongelma
tässä asiassa, niin minulle sopii oikein hyvin, että
väestörekisterit siirretään kokonaan valtion hoi-
toon. Sittenhän kirkkoherrat pääsevät tunnon-
tuskistaan rekisteröidessään niin homopareja
kuin avioerojakin.

Mitä tulee lapsiasiaan, josta ed. Kankaanniemi
puheenvuoronsa alkupuolella puhui, niin
tämä menettely, mikä lakiesityksen perusteluissa
on sanottu, tarkoittaa, että varmistetaan se, että

jos lapsen oikealle biologiselle isälle tai äidille
tapahtuu jotain, lapsi saa asua siinä kodissa, jos-
sa hän on ennenkin asunut, ja sen ihmisen kans-
sa, joka hänen oman äitinsä tai isänsä ohella on
hänen tosiasiallinen läheisin aikuisensa.

Ed. K r o h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Puheessani oli ehkä ristiriita tai epä-
tarkkuus. Kimppe-asumisella tarkoitin kahden
samassa taloudessa asuvan läheisen, esimerkiksi
sisarusten, yhteisasumista enkä moniavioisuutta.
Tämähän ongelma ei ole täällä ajankohtainen
tänään, kun tästä ei ole lakialoitetta. Samoin
perustelu ehkä ontuu, jos mennään moniavioi-
suuden puolelle, siinä mielessä, että moniavioi-
suutta ei pidetä seksuaalisena suuntautuneisuu-
tena. Ei ole polygaamisesti suuntautuneita, tai
ehkä me kaikki olemme, mutta ainakaan sitä ei
pidetä ominaisuutena, jota ihminen ei itse voi
valita. Perusteluhan homo- ja lesboasiassa on
juuri se, että kun homoseksuaalisuus on saman-
lainen ominaisuus kuin vasenkätisyys, sinisilmäi-
syys tai jokin muu, mitä ihminen ei voi itse valita,
tästä seuraa tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia
yhteiskunnan suhteen.

Samoin näen, että ed. Kankaanniemen esityk-
sessä oli tietty ristiriita: Ensin meille ”harrastajil-
le” sanottiin, että me emme ole riittävän hyviä ja
taitavia tekemään lakiehdotusta. Samanaikai-
sesti kuitenkin tiedämme, että oikeusministerin
omatunto on estänyt lakiesityksen antamisen ja
siten emme ole saaneet oikeusministeriön virka-
miesten parasta asiantuntemusta käyttöön. Toi-
von todella, että ed. Kankaanniemi antaisi laki-
valiokunnalle mahdollisuuden parantaa ehdo-
tusta, koska uskoakseni olemme samaa mieltä
siitä, että kuitenkin näihin elämäntilanteisiin liit-
tyy paljon käytännön ongelmia.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheen-
vuoro): Arvoisa puhemies! Taisi vähän oieta tuo
kimppe-asumiskysymys, mutta ed. Krohnhan
sen esille nosti ja sanoi, että täällä sellaisia huhuja
kulkee, että se pitäisi myös virallistaa. No, se
siitä. Toivottavasti näin ei ole.

Lapsen asemasta vielä jään kysymään, tarkoi-
tatteko te todella sitä, että jos kaksi miestä, ho-
moa, asuu yhdessä, ja toisella on esimerkiksi 10-
vuotias tyttö ja hänen biologinen isänsä siinä
perheessä sairastuu tai kuolee, niin sitten tämän
tytön pitäisi tulla tämän leskihomon huoltoon
jne. Minusta tässä kyllä ollaan hyvin vaarallisella
tiellä lapsen kannalta. Siksi tätä asiaa pitää todel-
la vakavasti ajatella. Näissä kuvioissa kokonai-

suudessaan adoptio-oikeuden pois jättäminen kerta kaikkiaan on välttämätöntä.

Mutta sekään ei muuta sitä, että en pidä luonnonmukaisena tällaista elämänmuotoa, ja siksi sitä ei pidä myöskään lainsäädännöllä vahvistaa, eikä siihen ole mitään tarvetta, koska asiat, jotka nyt ovat ongelmia tässä suhteessa tässä maassa, voidaan muulla lainsäädännöllä sataprosenttisesti poistaa. Mutta en ole samaa mieltä todellakaan ed. Krohnin kanssa siitä, että lakialoite voisi mennä eteenpäin. Tämä on tarpeeton lakialoite ja laki, joten siinä mielessä lakivaliokunnan tulee tämä jättää pölyttymään sinne, missä moni muukin lakialoite pölyttyy.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä kun katsoo muutamaa vuotta taaksepäin, avioliitot ovat yleistyneet. Siinä mielessä tuntuu aika hassulta, että homo- ja lesboliitoissa oltaisiin menossa nyt siihen suuntaan, että halutaankin kytkeytyä jollakin vihkitoimituksella yhä tiiviimpään suhteeseen. Tämä on päinvastainen suuntaus, eli avioliitto koetaankin sillä puolella ihanteena. En tiedä, tämä on hyvin ristikkäinen ajattelu tässä koko käsitteistössä.

Oikeastaan pyysin puheenvuoron siksi, että vastauspuheenvuorot eivät ole käytössä.

Ed. Hassi totesi, että Suomi on ollut monessa mielessä edelläkävijänä, esimerkiksi äänioikeuskysymyksissä. Naiset saivat äänioikeuden ensimmäisenä maailmassa. Minusta tämä on hyvin paljon toisen tyyppinen kysymys. Tämä jollakin tavalla halveeraa naisia; kuitenkin naiset ovat naisia luontaisesti. (Ed. A. Ojala: Minkälaisia naiset ovat?) — He ovat juuri sellaisia, kuin naisten pitää ollakin. — Se on tasa-arvokysymys, kun naiset saivat oikeuden äänestää. Mutta kun mennään tasa-arvokysymykseen samaa sukupuolta olevien ihmisten liittojen kohdalla, se on taas ihan toinen kysymys. Minusta sitä ei voi rinnastaa naisten äänioikeuteen. Mutta se on minun mielipiteeni, ja ed. Hassilla voi olla oma mielipide. Ei siinä mitään.

Nämä muut lainsäädännön ongelmat, mitä tässä on todettu, kuten perintövero, voidaan hoitaa muuten. Kyllä se asia voidaan hyvin pienellä lainsäädäntömuutoksella hoitaa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Lahtela, kaksi minuuttia on täynnä! Voitte siirtyä puhujakorokkeelle, jos haluatte jatkaa.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa rouva puhemies! Anteeksi, että tämä kestää ainakin vielä minuutin.

Toinen kysymys koski tapaamisoikeutta. Jos toinen sattuu sairastumaan ja joutuu sairaalaan, toinen puolisko ei voi häntä kuulemma tavata. Eikö tämäkin ole teknisesti aika yksinkertainen hoitaa? Tosin täällä on nyt todettu, että monissa sairaaloissa jo tällainen tapaamisoikeus on mahdollinen. Mutta eikö sen voi hoitaa myös sopimuksella? Jos on syvästi sillä tavalla parisuhteessa olevia, jotka asuvat kimpassa, rakastavat toisiaan niin pirusti, eikö voisi tehdä sopimuksen sen varalta, että jompikumpi sattuu sairastumaan? Ei kuin nimi paperiin ja kaksi todistajaa! Sinne vain viedään lekurille sairaalaan paperi, joka osoittaa, että on tapaamisoikeus. Jos tällaista epäillään, tehdään sopimus kaiken varalta. Ei tämä minusta sen ihmeempi kysymys ole. Yhteiskunnassa tehdään paljon muitakin sopimuksia, jotka ovat paljon mutkikkaampia kuin tällaisen valtakirjan tekeminen.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Katson, että on tarpeen vielä tässä vaiheessa tuoda muutamia seikkoja esiin tässä keskustelussa, vaikkakin tuntuu, että täällä puhutaan ohi toisten eikä välttämättä kuunnella toisia tai haluta ymmärtää.

Ed. Lahtela ja eräät muut ovat useaan otteeseen pyrkinet perustelevaan kielteistä kantaansa lakiin sillä, että tämä voidaan teknisesti hoitaa joko perintöverotusta tai sairaalakäytäntöjä muuttamalla, niin että voi ilmoittaa lähiomaiseksi esimerkiksi samaa sukupuolta olevan. On sanottu, että on kysymys teknisistä pienistä kikoista. Mutta siitä ei yksinomaan ole kysymys, ed. Lahtela.

Kysymys on siitä, että tänä päivänä samaa sukupuolta olevilla pareilla, homo- ja lesbopareilla, ei ole mahdollisuutta toteuttaa ihmisyytensä koko skaalaa. Yhteiskunta estää sen heiltä siitä huolimatta, että me olemme juuri muuttaneet hallitusmuotoamme, jossa lähtökohtana on se, että sukupuolisen suuntautumisen perusteella ei syrjitä. Kyllä heitä nyt syrjitään, kun he eivät voi muodostaa yhteiskunnan silmissä virallisesti hyväksyttävää laillistettua parisuhdetta. Sen me eväämme. Sitä meidän lakimme eivät salli eivätkä mahdollista, ja sen takia tämä laki on tarpeen.

Täällä ovat useat edustajat käsitelleet asiaa kaiken maailman kauhukuvilla. Jos me lainsäätäjät tekisimme lakeja, kuulkaa, tässä talossa miettimällä kaikkia mahdollisia kauhukuvia,

mitä voi seurata, niin minä väitän, että tämä talo halvaantuisi, täältä ei menisi yksikään laki lävitse. Olen kuunnellut puheenvuoroja, joissa tuomiopäivää manataan ja kauhukuvia maalailaan seinille.

On mentävä ydinkysymykseen. Homo- ja lesbopareilla ei ole täysiä mahdollisuuksia tunnesiteensä hyväksyttäväksi tekemiseksi tässä yhteiskunnassa. Tässä suhteessa yhteiskunta ei siis takaa heille täysiä oikeuksia, heillä on vajaat oikeudet tältä osin. Tämä lakialoite tähtää siihen, että oikeudet heille jatkossa turvataan.

Kun täällä on peloteltu, ed. Kankaanniemi viimeksi, lasten asemalla, kyllä minusta on täysin kohtuutonta unohtaa kokonaan se asia, mitä tapahtuu lapsille heteroperheissä tänä päivänä. Täällä on annettu ymmärtää, että onni ja autuus vallitsisivat, rakkaat äidit ja isät huolehtisivat kaikin voimin joka ikisessä perheessä lapsistaan. Tämä olisi tietysti toivottava tila, oli kyseessä hetero- tai homoperhe. Tätä varmaan kaikki toivomme, mutta näin ei valitettavasti ole. Lapsia laiminlyödään ja kohdellaan kaltoin monin eri tavoin heteroperheissä tänä päivänä.

On haluttu myös unohtaa kokonaan se tosiasia, että tänä päivänä jo suuri määrä lapsia todellisuudessa elää tilanteessa, jossa kyseessä on homo- tai lesboperhe. Vaikka tämä yhteiskunta ei ole sitä virallisesti hyväksynyt, lapset elävät siinä todellisuudessa. Mikä te olette täällä väittämään, että heidän elämänsä olisi sen kurjempaa tai heidän tulevaisuutensa sen huonompi kuin heteroperheessä? Ei teillä ole mitään näyttöä siitä. Minusta on edesvastausta kansanedustajilta, lainsäätäjiltä, esittää väitteitä, joilla ei ole ensimmäistäkään perustetta, kun ei voida näyttää, että jollain tavoin homo- tai lesboperheessä lapsista tulisi kieroön kasvaneita tai että tällaisessa perheessä eläminen olisi vaikuttanut tai vaikuttaisi heidän sukupuoliseen suuntautumiseensa. Jos sellaista väittää, pitää pystyä se perustelemaan, mutta perusteluja te ette ole kyenneet esittämään, kaikenlaisia omia ennakkoluuloja, omia pelkoja, omaa homo- tai lesbofobiaa kyllä, mutta ei tosiasioita. Minusta kansanedustajan pitää piitää tosiasioissa.

Edelleen ed. Kankaanniemi yritti härkkiä minulta vastausta siihen, olenko minä jotenkin moniavioisuuden kannattaja, että kaikki mahdollinen pitää sallia. En minä ole sellaisen kannalla enkä ole sellaista esittämässä. Olen todennut moneen otteeseen, että tässä yhteiskunnassa homoseksuaalisuutta ei ole kriminalisoitu. Meillä on päinvastoin hallitusmuotoon, perustuslakiin,

ja rikoslakeihin tehty muutokset, joissa sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä kielletään. Tämä ja monet kansainväliset sopimukset velvoittavat meitä nimenomaan parantamaan homo- ja lesboparien asemaa, mutta en minä ole sallimassa kaikkea mahdollista, kuten moniavioisuutta. En ole myöskään ollut hyväksymässä tyttölasten sukupuolielinten silpomista enkä muuta. On turha yrittää kaikki tällaiset asiat vyyhdittää yhteen samaan ja saada keskustelu mahdollisimman sekavaksi ja mahdollisimman uhkaavaksi kansalaisten silmissä. Minusta ne kansanedustajat, jotka siihen menevät, sortuvat kyllä tyyliltään hyvin arveluttaviin keinoihin.

Aivan omaan arvoonsa voi tietenkin jättää myös väitteet siitä, että lakialoite on harrastelijoiden tekemä. Ei minulle ole tullut mieleenkään esittää, että kenenkään kansanedustajan lakialoitetta sillä perusteella ei otettaisi käsittelyyn, että se on harrastelijoiden tekemä. Väittäisin vielä päinvastoin. Niin kuin ed. Hassikin sanoi, tässä on sentään ollut aika monta juristiakin mukana auttamassa lakitekstin ja perustelujen sorvaamisessa juuri sen takia, kun tiedämme, minkälaista keskustelua oli odotettavissa, että silloin olisi todella sellainen lakialoite, joka kestää. Toki voi olla, että se vaatii stilisointia, niin kuin ed. Hassi totesi, mutta kyllä tätä on tavattoman perusteellisesti mietitty.

Täällä on ollut myös hirvittävän ristiriitaista keskustelua siitä, että tämä on rinnakkaislaki avioliittolaille. Toisaalta on kauhisteltu sitä, miten hirvittävä on, että avioliitto-sana esiintyy. Jos haluamme saada oikeudellisia vaikutuksia aikaan, niin jostakin täytyy ottaa vertailukohtat, joihin voi rinnastaa. Sen takia tässä, totta kai, viitataan siihen, että oikeudet ja velvollisuudet olisivat samat pääosin kuin avioliitossa elävien. Korostan edelleen, että kysymyksessä ei ole avioliittoon vihkiminen, kirkollinen vihkiminen. Tässä on kysymyksessä laillistettu parisuhde. Pitää lukea niin kuin sinne on kirjoitettu eikä nähdä joitakin mörköjä jossain seinällä aivan kummallisesti.

Arvoisa puhemies! Lasten asema on myös sellainen asia, johon vielä palaan; ensin sanon muuttaman sanan Z-lehden teettämästä mielipidemittauksesta.

Sanoin, että jo tällä hetkellä lukuisa määrä lapsia elää turvallista, hyvää lasten elämää, saa rakkautta perheessä, jossa on kyseessä homo- tai lesboperhe. Erään tällaisen lapsen kirjeen olen myös saanut. Hän on nyt jo nuori aikuinen. Hän kirjoittaa tässä: ”Älkää unohtako, että lapsen

kannalta tärkeintä on rakkaus ja turvallisuus. Missä mielessä homoperhe olisi vähemmän rakastava kuin heteroperhe? Jos te vetoatte siihen, että lapsella ei olisi normaalia perhemallia, niin onko normaalia, että lapsiin kylvetään kummallisia pelkoja ja asenteita? Minun äitini ei ole aiheuttanut minulle tuskaa lesboudellaan. Tuskaa ovat aiheuttaneet ns. normaali-ihmiset kielteisytyksellään." Tämä on pieni sitaatti kirjeestä.

Mietitään täällä, mitä itse teemme, kun väitämme, että jotkut muut antavat huonoja vaikutteita, homo- ja lesboperheissä lapset saavat huonoja vaikutteita. Monista puheenvuoroista päätellen näyttää siltä, että täältä löytyy juuri sellaisia käsityksiä, joilla kylvetään epäluuloa ja pelkoa, ahdistusta ihmisten mieliin. Ei se ole meidän tehtävämme.

Vielä haluaisin sanoa pari sanaa Z-lehden Taloustutkimuksella teettämästä tutkimuksesta. Ed. Lahtelan puheenvuorot ovat olleet tänään sellaisia, että hän yrittää kaikin tavoin antaa toisenlaisen käsityksen, kuin mistä on kysymys. En minä, jos ed. Lahtela täällä ottaa esiin jonkin arvovaltaisen mielipidetutkimuslaitoksen gallupin, yritä väittää, että se on vain valikoidulle joukolle. Minusta ed. Lahtela voisi ottaa yhteyttä Taloustutkimus Oy:hyn ja selvittää, miten tutkimus on tehty, kun te ette ilmeisesti usko minua. Olen aivan varma, että sellainen mielipidetutkimuslaitos, joka tekisi valikoidun otannan, kun sellaista ei ole haluttukaan, ei kovin kauan olisi arvostettu galluplaitos. Tässä on siis teetetty tutkimus, jossa on valikoitu satunnaisesti lähes tuhat suomalaista ja kysytty heidän kantaansa tähän asiaan. Nämä prosenttiluvut on täällä mooneen kertaan jo todettu.

Haluaisin vielä todeta sen, mikä liittyy osittain siihen puheenvuoroon, jonka ed. Krohn käytti juuri siitä, että vanhemman sukupolven voi olla hyvin vaikea ymmärtää näitä asioita tai ainakin puhua niistä, koska kasvatusta on ollut niin tyystin toisenlainen ja maailmakin on ollut toisenlainen. Ehkä monet mielellään haluaisivat, että maailma pysyisi paikallaan. Nimitäin nuorten mielipiteet ovat selkeästi positiivisempia kuin iäkkäämpien, kun tässä on ikäryhmittäin katsottu. Mutta kuitenkin, haluan korostaa, iäkkäämmästä ryhmästä, 50—74-vuotiaista, 54 prosenttia kannattaa parisuhteen virallistamista, myös siitä ikäryhmästä näin suuri joukko. Sen sijaan virallistamista kannattaa nuoremmista, 15—24-vuotiaista, 81 prosenttia ja 25—35-vuotiaista 75 prosenttia. Erot näkyvät eri ikäryhmissä, mutta kuitenkin aivan sel-

västi myös vanhemmasta ikäluokasta valtaosa on tämän valmis hyväksymään.

Kun aikaisemmin jo viittasin siihen, että keskustapuolueesta ei ensimmäistäkään allekirjoittajaa valitettavasti löytynyt lakialoitteelle, olen todella kaivannut nykyistä europarlamentaarikkoa Olli Rehniä täällä, koska uskon, että hän olisi rohjennut olla myöskin tässä keskustelussa myönteisellä kannalla. Tiedän, että keskustan kansanedustajien joukossa on sellaisia, jotka periaatteessa kannattavat tätä, mutta eivät syystä taikka toisesta ole uskaltaneet tai halunneet tätä allekirjoittaa. Kuten sanoin, myöskin niistä vastaajista, jotka ilmoittivat puoluekannakseen keskustan, yli puolet oli valmis hyväksymään parisuhteen virallistamisen, mutta erot näkyvät kyllä puolueiden kesken.

Kaikkein myönteisimmin suhtautuivat vihreät. Vihreiden kannattajista virallistamista kannattaa 80 prosenttia, vasemmistoliiton vastaajista 76, kokoomuksen 75. Ilmeisesti se, että ministeri Håkämies oli niin tiukka oman kantansa naulinnut kiinni, johti siihen, että sieltä ei tullut kuin kaksi nimeä, mutta tiedän, että siellä on huomattavasti laajempi kannatus lain hyväksymisen puolesta. Sosialidemokraatteja kannattavista 64 prosenttia on ehdotuksen puolesta. Nämä viisi puoluetta olivatkin vain tässä otannassa esillä. Kun täällä jotkut ovat sanoneet syvällä rintäänällä, että kansan enemmistö ei tätä hyväksy, kyllä nämä mielipidemittaukset, niin kuin myöskin kansanedustajien keskuudessa tehty ensimmäinen mielipidemittaus, puhuvat aivan toista kieltä. Se voimakas liikehdintä, joka laitettiin liikkeelle, vastustava liike, näköjään ainakin pelotteli osaa kansanedustajista, mutta ainakaan kansalaisia se ei ole saanut vielä peloteltua.

Arvoisa puhemies! Toivon todella hartaasti, että lakialoite otetaan käsittelyyn lakivaliokunnassa. Minusta on erityistä painoarvoa sillä, että me tiedämme, että hallituksen ministereistä enemmistö on tämän kannalla.

Tähän lakialoitteeseen, jos se menee lävitse, jää selvitettäviä asioita vielä, ja on tärkeää, että todellakin jatketaan keskustelua lasten asemasta, huoltajuuskysymyksestä, joka on tavattoman tärkeä asia lasten oikeuksien kannalta. Lapselle tulee turvata turvallinen aikuisuhde myöskin niissä tapauksissa, joissa esimerkiksi toinen samaa sukupuolta olevassa parisuhteessa elävistä esimerkiksi kuolee. Tuntuu kohtuuttomalta, että lapsi voi joutua esimerkiksi sukulaisten huostaan, jotka eivät kenties ole olleet missään yhteydessä lapseen. Näitä asioita täytyy selvittää.

Keskustelun tulee jatkaa. Minä kyllä toivoin, että jatkossa keskustelu pysyisi asiallisemmallalla linjalla eikä pelottelu- ja kauhukuvalinjalla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ei tätä lakiehdotusta voi pahalla tahdollakaan sanoa teknisesti tai sanonnaltaan huonoksi. Päinvastoin se saattaa olla jopa sen laatijoille epäedullisesti hyvin selkeä sillä tavalla, että sen todellisista tarkoituseristä pääsee kovin helposti selville eli siitä, että teidän tarkoituksenne on toteuttaa tällä viittä vaille avioliitto.

Minun täytyy sanoa, jos se ed. O. Ojalaa lohduttaa, että en minä ole niinkään jyrkästi asian vastoin, mutta toean, että te yritätte toteuttaa Ilmarin ja Jalmarin asiaa väärällä tontilla, avioliiton tontilla, joka on suomalaisille pyhä. Jos te aiotte sinne tuoda ikään kuin toisella takapuoliskolla istumaan tämän asian eli homo- ja lesboavioliitot, se ei suomalaisessa yhteiskunnassa tule onnistumaan. Siinä on tämä ongelma. Te haluatte tuoda väärälle tontille, avioliiton tontille, homojen ja lesbojen rekisteröinnin. Sitä ei hyväksytä sille tontille. Siinä on tämän asian ydin.

Näkisin, että jos jossakin vaiheessa homojen ja lesbojen rekisteröinti — tosiasiallisten olosuhteiden rekisteröinti, jota ei kukaan voi kiistää, koska ne ovat olemassa — suomalaisessa yhteiskunnassa toteutetaan, se vaatii ministeriön taholta huomattavasti laajemman lainsäädäntötyön, jossa otetaan kaikki asiat huomioon sillä tavalla, että asiasta tulee täydellinen kokonaisuus erillisenä eikä sillä tavalla, että se tuodaan avioliiton tontille tietyllä tavalla kuin laittomaksi vuokralaiseksi.

Toisin sanoen on suorastaan mahdoton ajatella, että lakialoitteen pohjalta voitaisiin asian käsittelyä jatkaa eduskunnassa. Tämä on tietysti symbolinen. Jos tästä halutaan tehdä laki joskus, sen täytyy olla silloin koneiston tekemä eikä tällä tavalla.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, olisiko edes syytä vastata, mutta kun ed. Aittoniemi yrittää väittää, että on viittä vaille avioliittolaki, toean, että nyt tässä on erillislaki, ed. Aittoniemi. On aivan turha yrittää antaa sille muita merkityksiä, kuin sillä on.

Toiseksi, ed. Aittoniemi tietää tavattoman hyvin, että lakivaliokunnassa, kun asiaa käsitellään, jos laki vaatii teknisiä tarkistuksia tai muita vastaavia, ne ovat täysin tehtävissä. Ei siinä tarvita mitään sen ihmeellisempää valmistelua. Kyl-

lä näitä asioita varmasti on myös oikeusministeriössä jo selvitetty, enkä usko, että tuottaa mitään ongelmia tämän asian eteenpäinvieminen, mikäli lakivaliokunta niin haluaa.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Lakialoitteen ei todellakaan tarvitse olla sanasta sanaan sellainen, mikä sitten hyväksytään. Tokihan sitä voidaan muuttaa. Tässä mielessä ed. O. Ojala on aivan oikeassa.

Mutta en voi uskoa sen gallupin oikeellisuutta. Sama firmahan on kysynyt ennen vaaleja muun muassa puolueitten kannatusta, ja se saa esimerkiksi vihreille aina kaksinkertaisen kannatuksen siihen verraten, mitä se todellisuudessa on. On vain niin modernia sanoa, että minä kannatan vihreitä, ja on niin hauskaa sanoa sujuvasti, että minä kannatan myös tätä asiaa, mutta jos joutuu asiasta päättämään todellisuudessa, niin ehkä vastaajien ajatuksenjuoksut muuttuisivat. Minä en voi uskoa tuota gallupia, että Suomen kansasta 60—70 prosenttia olisi tätä mieltä.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Tämä menee ehkä yksityiskohtien kanssa saivarteluksi, mutta minä olen koko keskustelun kuluessa ihmetelty, mahtavatko lakialoitteen vastustajat konkreettisesti miettiä sitä, mitä heidän esittämänsä kritiikki merkitsee ja mitä heidän esittämänsä vaatimukset merkitsevät.

Esimerkiksi ed. Aittoniemi puhuu siitä, että tämä on viittä vaille avioliitto.

Aikaisemmin hän on esimerkkinä tästä maininnut, että tässä laissa on avioesteiden tutkintakin vastaavasti kuin avioliittoa solmittaessa. Haluaako ed. Aittoniemi todella, että esimerkiksi sisarusten väliset liitot sallittaisiin tässä yhteydessä tai semmoiset liitot, joissa toinen osapuoli on ennestään naimisissa? Mikä tässä avioesteiden tutkinnassa oikeastaan kiikastaa?

Toinen asia on se, että voi suhteen purkaa samaa menettelyä käyttäen kuin avioliiton. Haluaako ed. Aittoniemi todella, että virallistetut parisuhteet olisivat sellaisia, että niitä ei saisi purkaa, että tältä osin oikeudet jäisivät erilaisiksi kuin heteroliitoissa elävien?

Ed. Kankaanniemi on jo lähtenyt täältä, mutta edelleen ihmettelen, kun hän pitää mahdottomana, että homo- tai lesboparisuhteessa elävän perheen lapsen isän tai äidin sairastuttua tai kuollessa tämä hänelle todella läheinen ihminen olisi sitten hänen huoltajansa. Haluaako ed. Kankaanniemi todella, että tällaisissa muuten-

kin hyvin surullisissa tilanteissa lapsi joutuisi kärsimään vielä sen, että joutuisi jonkun vieraan ihmisen hoidettavaksi?

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies! Muistuttaisin ed. Myllyniemelle, että on totta, että lakivaliokunnan käsittelyssä voidaan lakiin tehdä teknisiä muutoksia, mutta lisäksi lakivaliokunta voi käsittelyn jälkeen olla hyväksymättä lakia.

Tässä on kysymys oikeastaan siitä, annammeko tälle yhteiskunnalliselle keskustelulle mahdollisuuden tapahtua parlamentissa vai panemmekö päämme pensaaseen ja annamme sen velloa mutu-tiedon varassa yltymperiinsä ja pakenemme vastuuta. Minusta tässä on ydinkysymys koskien tätä keskustelua. Sitten on seuraavien pohdiskelujen vaihe sen jälkeen, kun saamme todella tietoa, mitä kaikkea tämä sisältää ja mihin kaikkien se liittyy.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kun ilmeisesti Taloustutkimuksen tulokset ovat ed. Myllyniemelle epämieluisia, hän halusi kaikin tavoin yrittää saattaa ne huonoon huutoon ja vetosi joihinkin vaalien alla olleisiin tutkimuksiin. Haluan muistuttaa siitä, että kun tutkimus tehtiin toukokuussa, niin todella oli käyty lähiaikoina hyvin laaja yhteiskunnallinen julkinen keskustelu yleisönosastoissa, kaikissa lehdissä ja muissa tiedotusvälineissä. Varmasti ihmiset olivat tietoisia, mistä puhutaan, ja varmasti osasivat myös muodostaa mielipiteensä.

Kysymyksiä esitettiin niin Etelä-Suomessa, Keski-Suomessa kuin Pohjois-Suomessakin oleville asukkaille. Tässä suhteessa, vaikka prosenttieroja oli Etelä-Suomen ja esimerkiksi Pohjois-Suomen välillä, kuitenkin vastanneiden enemmistö kaikissa osissa maata, Etelä-Suomessa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Suomessa, oli parisuhteen virallistamisen kannalla. Tämän halusin tässä tuoda esille, kun ed. Myllyniemen on tulos vaikea hyväksyä, kun se ei vastaa hänen omaa näkemystään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 27/1996 vp (Arja Ojala /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Oma lakialoitteeni lähti liikkeelle kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteesta aivan samalla tavalla kuin edellä esillä ollut lakialoite, joka oli ed. Outi Ojalan tekemä, ja joka puhutti hyvin monta tuntia. Luulen, että tämä lakialoite ei puhuta, vaan tämä on asia, jonka varmasti suurin osa kansanedustajista hyväksyy.

Eläkkeensaajia ovat harmittaneet oikeutetusti heidän eläkkeisiinsä kohdistuneet leikkaukset. Pirkanmaalla kaikkien eläkeläisjärjestöjen kokouksessa mietimme yhteisesti, mikä eniten auttaisi eläkeläisiä säilyttämään ostovoimaansa ja olisi samalla mahdollisuuksien rajoissa toteutettava. Tulimme siihen tulokseen, että sairausvakuutusmaksun kolme ylimääräistä penniä joutuvat pois. Silloin maksurasitus olisi jotenkin siedettävä.

Sairausvakuutusmaksun poistaminen perustuu myös hallitusohjelmaan, jonka liitteenä olevassa neuvottelumuistiossa todetaan vuodelle 1996: ”Ansiotulojen verotuksen keventäminen aloitetaan poistamalla vakuutetun kansaneläkemaksu sekä työntekijöiltä että eläkeläisiltä. Vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastusta 80 000 markan ylittävältä osalta lievennetään.” Tämä oli suora lainaus, ja tämä on nyt toteutettu.

Vuodelle 1997 kerrotaan ansiotulojen verotuksen keventämistä jatkettavan ”alentamalla edelleen vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastusta - -”. Tähän kohtaan aloitteeni perustuu. Me allekirjoittaneet esitämme vain, että vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastamisen alentaminen vuosina 1997—1999 koskisi myös eläkeläisiltä perittävää korotettua osaa, joka on 3 penniä äyriä.

Eläketuloa saavien korotetun sairausvakuutusmaksun ainoa peruste on se, etteivät eläketuloa saavat maksa työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua. Koen epäoikeudenmukaisena eläkkeensaajilta perityn lisäveron, jota on peritty korotetun sairausvakuutusmaksun nimellä.

Kuten aloitteeni perusteluissa todetaan, sosiaalivakuutusjärjestelmän idea on, että vakuutusmaksut kerätään henkilöiltä, jotka ovat vakuutusperusteisen etuuden käyttäjiä. Korotetun sairausvakuutusmaksun periminen eläkeläisiltä on epäloogista, koska eläkeläiset eivät tarvitse

ansionmenetyksen korvausta työkyvyttömyyden, raskauden tai synnytyksen vuoksi. Korotetun sairausvakuutusmaksun lisäksi on eläkeläisille viime vuosina tullut huomattavia lisäkuluja muun muassa sairauskuluvähennyksen poistumisen takia.

Koska eläketuloa saavan henkilön korotetulle sairausvakuutusmaksulle ei ole sosiaalivakuutuksesta tai oikeudenmukaisuuden periaatteesta johdettavia perusteita, on korotetun sairausvakuutusmaksun perimisestä eläkkeensaajilta luovuttava.

Lyhyesti näillä perusteilla ehdotan sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamista kuulumaan näin: ”Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:ään - - uusi 3 momentti seuraavasti: Eläketulosta ei peritä korotettua sairausvakuutusmaksua.”

Tällä muutoksella eläkeläiset pääsevät lähemmäksi muiden kansalaisten yhdenvertaisuutta. Vakuutetun sairausvakuutusmaksun suuruudeksi vuonna 1996 on säädetty 1,90 penniä vuodelta 1996 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä. Vakuutusmaksu on 3,35 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä siltä osin, kuin veroäyrimäärä ylittää 80 000 äyriä. Eläketuloa saavalla on kuitenkin edellisen lisäksi korotettu sairausvakuutusmaksu: 3 penniä vuodelta 1996 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä. Vain tämän ylimääräisen haluamme poistaa.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka en nyt salissa juossut ja kerännyt tähän yli sataa nimeä, toivon kuitenkin, että asian tärkeys huomioon ottaen tämä aloite tulisi käsitteilyyn valiokunnassa ja saisi myönteisen käsittelyn.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. A. Ojalalla on perusteita lakialoitteelle niistä näkökohdista käsin, joita hän esitteli. Mutta ed. A. Ojala ei ymmärrä sairausvakuutuksen ja kansaneläkevakuutuksen kansanvakuutusluonnetta. Ne eivät toimi sillä tavoin vakuutusperiaatteella, kuin hän selvitti, vaan kansanvakuutus tarkoittaa yhteisesti kannettavaa vastuuta, yhteisvastuuta, jossa otetaan yleisempi sosiaalinen vastuu lähimmäisistä, kuin vakuutusperiaate tarkoittaa. Tässä mielessä tällä eläkeläisten kohtelulla, joka lähti niistä vaikeista olosuhteista, joissa Suomi eli 92 ja 93 ja on elänyt näihin saakka ja elää jatkossa, tasoitettiin rahoitusta, niin kuin ed. A. Ojala esitti.

Takana on siis mitä suurimmassa määrin rahoituksellinen ongelma, millä tavoin me pystymme ylipäättänsä Kelan rahoitusta — tässä tapauksessa sairausvakuutuksen rahoitusta — kartuttamaan. Jos näitä maksuja alennettaisiin, otettaisiin kaikkikin pois, tulisi olla selvä vaihtoehtoinen malli, miten rahoitus järjestetään. Haluan toistaa, että sallin mielelläni eläkeläisille tällaisen kevennyksen ed. A. Ojalan tapaan, mutta kannan vastuuta kokonaisuudesta, siitä miten esimerkiksi lapsiperheet yhteiskunnassa selviävät ja muut.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Asiaperusteisesti yhdyn siihen, mitä ed. Huuhtanen asiantuntijana sanoi, mutta toivon, ettei ed. Arja Ojala pahastu, kun totean, että koko esitys tuskin on lähtenyt niinkään keskusteluista eläkeläisjärjestöjen kanssa kuin puhtaasta populismista. Saman tyyppistä, sellaisenaan tietysti vaikeasti toteutettavaa esitystä on eri muodoissa eduskunnassa tuotu aikaisemminkin esille aina samassa populistisessa tarkoituksessa. Harvoim on viiteen sanaan sisältynyt niin paljon populismia, ed. A. Ojala, kuin 33 §:ssä. Siinä on viisi sanaa, ja missään ei ole niin paljon populismia kuin tässä.

Tätä asiaahan on täällä esitetty ja samassa tarkoituksessa. Olen itsekkin — minä myönnän, että olen itsekkin — eduskuntakyselyissä, joita paljon tietysti harrastan tällaisissa asioissa, tuonut sen esille. Ed. A. Ojala, minulla on suunnitteilla aivan yhtä populistinen esitys kuin tämäkin. Ajattelin sen sunnuntain vaiheilla lyödä paperille. Toivottavasti tekin muistatte sitten minun esitystäni yhtä kauniilla puheenvuorolla kuin minä tätä teidän populistista esitystänne.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuten ed. A. Ojala lakialoitettaan esitellessään totesi, aloite todella lähti, ed. Aittoniemi, Pirkanmaan eläkeläisten yhteisjärjestön toimikunnan kokouksesta. Mutta ed. Aittoniemi, joka ei muutenkaan Pirkanmaan kansanedustajien yhteistyöhön osallistu, ei suinkaan voi tietää, että tällainen tilaisuus on ollut. Olimme tuossa kokouksessa naisten voimin paikalla, ja siellä todella tähän asiaan yhdessä paneuduttiin. Ed. A. Ojala ihan ansiokkaasti perusteli lakialoitteensa, ja kun tätä lakialoitetta tehtiin, silloin yhdessä tästä hommasta keskusteltiin. Rohkenen vain toivoa, vaikka ei sataa nimeä olekaan, että aloite otetaan käsitteilyyn ja se todella myönteisesti etenisi.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. HUUHTASELLE totean, että olen vakuutuksesta keskustellut sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten kanssa. Heidän näkemyksensä on se, mikä minulla on lakiin kirjattuna; se on nyt ilmeisesti asiantuntijoiden väännön kohde. En ole tämän alan asiantuntija. Minun on tukeuduttava muihin, virallisiin asiantuntijoihin. Heidän mielestään vakuutusmaksun luonne on juuri tämän sorttinen.

Mitä tulee yhteisvastuuseen, minusta edellinen hallitus piti huolen siitä, että eläkeläisiä rokotettiin reilusti. Toivon, että tämä hallitus ei ole samanlainen. Uskon siihen, että hallituksen ohjelma toteutuu vuonna 1997, jolloin on luvattu tätä asiaa ja porrastusta tarkastella. Minusta sitä ei pidä ottaa mistään muualta pois, vaikka ed. HUUHTANEN epäili, että lapsiperheet nyt sitten kärsivät.

Ed. AITTONIEMELLE totean, että minä en syöllisty sellaiseen populismiin kuin valitettavasti te salissa. Olen tehnyt lakialoitteen todella vakavalla mielellä ja luvaten eläkeläisjärjestöille hoitaa asiaa ja toivon, että aloite menee läpi. Minusta lupaukset tulee pitää, joten aloite on tietysti tehty ja yritetty myös keskustella ennakoita, jos tämä vaikka voisi mennä läpi hallitusohjelman mukaisesti. En tiedä, meneekö, mutta yritän tehdä sen edestä parhaani.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite on kannatettava. Olen yksi lakialoitteen allekirjoittaja ja totean, että ei ole perusteltua eläkeläisiltä periä 3 penniä korkeampaa sairausvakuutusmaksua kuin työssä käyville. Muistutan, että eläkeläisten etuuksia on leikattu. Sairauskuluvähenys on poistettu, lääkkeiden omahoitoosuutta on lisätty, kotisairaanhoidon, kotipalvelun ja pitkäaikaissairaiden laitoshoidon omavastuuosuutta on myös kasvatettu.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakialoite etenee ja tässä suhteessa ikärasismi poistuu.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Kun katsoo lakialoitteen toisen sivun allekirjoituksia, tässähän on lähes yhtä paljon nimiä kuin edellisessä lakialoitteessa, jota käsiteltiin. Olisin toivonut, että salissa olisi nyt tämän lakialoitteen osalta vähintään ollut se jengi paikalla, joka äsken käytti aktiivisesti puheenvuoroja, koska tässä on kuitenkin kysymys minusta vähintään yhtä tärkeästä asiasta.

Lakialoitteessa on kysymys oikeastaan eläkeläisten ja palkansaajien tasa-arvosta. Asia on

koettu monessa paikassa aika isona tasa-arvosymptomiksi siinä mielessä, miksi ikärasismia, kuten ed. Tuija Pohjola mainitsi, harrastetaan ja miksi ikääntyneellä, eläkkeellä olevalla on korkeammat maksut. Siinä mielessä toivon, että ed. Arja Ojalan aloite saisi asianmukaisen käsittelyn. Toivon mukaan lakia muutettaisiin siten, kuin aloitteentekijä itse totesi, kun on todettu jopa hallitusohjelmassa, että eriarvoisuus poistuisi, ylimääräiset maksut ja tämän tyyppiset asiat. Ikärasismihan tuli 3—4 vuotta sitten. Tuli eläkeläisille jopa kansaneläkevakuutusmaksu, joka nyt on poistunut, mikä on ihan myönteinen asia. Tämä on yksi sellainen pointti, joka pitää saada korjattua. Toivon mukaan lakialoite etenee nyt nopeassa tahdissa.

Ed. T i u s a n e n : Puhemies! Olen myös itse allekirjoittanut ed. A. Ojalan lakialoitteen. Katson myös niin, että lakialoitteella oikealla tavalla yritetään parantaa ikääntyneen väestön elintasoja, lisätä heidän ostovoimaansa. Samalla se toimisi kotimarkkinoiden vilkastuttamiseksi, mistä olemme paljon puhuneet. Se on myös työllisyyskysymys, ed. Aittoniemi.

Vieressänne istuva ed. HUUHTANEN toi huolensa esiin, ja yhdyin siihen sikäli, että Kelan rahoitus pitää pystyä myös varmistamaan. Jos sitä ei huomioitaisi millään tavalla, toisesta päästä pidenettäisiin ja toisesta päästä sitten lyhennettäisiin täkkiä. Myös ikääntyneen väestön, kuten kaikkien Kelan palveluja tarvitsevien, tilanne saattaisi tältä osin heikentyä. Mutta sinänsä aloitteen lähtökohta on tärkeä ja hyvä. Voi vain onnitella, että Pirkanmaan kansanedustajat ovat tällä tavalla aktiivisesti liikkeellä.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kaikki veronalennukset ja ihmisten maksurasituksen poistot ovat tietysti hyviä asioita, ja tietysti tämäkin lakialoite kuuluu näiden hyvien asioiden joukkoon. Kun tarkastelee kuitenkin Lipposen hallituksen yhteisvastuun tekosia, niin ei tämän härskimpää populismia voi enää hallituspuolueiden taholta osoittaa, kuin tämä lakialoite kaikilta osin on.

Te olette puhuneet täällä ikärasismista, jota korotettu sairausvakuutusmaksu edustaa. Minä kysyn: Miksi te allekirjoittajat, ilmeisesti kaikki, hyväksyitte eläkeläisille erilaisen indeksin riippuen siitä, ovatko he täyttäneet 65-vuotta vai ovatko he alle 65-vuotiaita? Te olette itse painamassa nappia tämän esityksen puolesta. Eikö se ole ikärasismia? Me teimme täällä salissa esityk-

sen, että kaikille korotetaan eläkkeitä saman indeksin perusteella, mutta hallituspuolueet olivat yksimielisesti tätä esitystä vastaan.

Mielestäni, kun puhutaan yhteisvastuun hallituksesta ja kun katsotaan millaista eriarvoistamista ja kansalaisten kahtiajakamisen politiikkaa hallitus harjoittaa, olisi kohtuullista pidättäytymällä tällaisista populistisista esityksistä, jotka lisäävät huomattavasti budjetissa olevaa taloudellista aukkoa, joka sitten otettaisiin varmaan työttömiltä, lapsiperheiltä ja muilta ryhmiltä.

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen hieman ed. Mannisen puheenvuoroa siltä osin, että hän toteaa, että tämän härskimpää populismia ei voi olla. Onko teidän mielestänne todella härskiä populismia se, että tekee sitä, minkä on luvannut ihmisille kentällä toimiessaan tehdä?

Me keskustelimme Pirkanmaan eri eläkeläisjärjestöjen tilaisuudessa hyvin laajasti näistä kiipeistä leikkauksista, joita on tehty. He olivat niistä erittäin vihaisia, ja me ymmärsimme sen. Siitä syystä pyrimme saamaan vastauksen siihen, mitä voitaisiin eläkeläisten tilanteen parantamiseksi ja korjaamiseksi tehdä. Päädyimme yksimielisesti tähän. Minusta on aivan oikeutettua silloin, että minä myöskin teen sen aloitteen, minkä olen luvannut. En minä sitä populismiksi lue. Jos se on ed. Mannisesta tai ed. Aittoniemestä populismia, niin ihmettelen kepun kannanottoja tältä osuudelta. Te ette siis ilmeisesti yleensä sitä, mitä ihmisille lupaatte, myöskään toteuta.

Mitä tulee edellisiin meidän tekemiimme eläkeläisiin kohdistuneisiin leikkauksiin, niitä ei kukaan meistä mielellään varmaan tehnyt. Mutta ne perustuivat yhteisiin kolmikantasopimuksiin, ja minusta niitä pitää myös kunnioittaa. Sitä edellinen hallitus ei kyllä tehnyt.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minunkin täytyy sanoa, että ed. Mannisen puheenvuoron sävyä ja voimaa ihmettelin, kun mietitään, mitä edellinen hallitus teki. Ei ole kovin paljon varaa tänne hallituspuolueidenkaan suuntaan tässä syyllistä. Kyllähän edellisen hallituksen aikana nimenomaan säädettiin eläkeläisille kansaneläkemaksu ja korotettu sairausvakuutusmaksu.

Tämä indeksiasiahan on ongelmallinen, ja se on ollut pitkään vireillä, niin kuin ed. Manninen hyvin tietää. Meillähan oli jo aikaisemminkin kaksi erilaista indeksia, minkä ed. Manninen myös hyvin tietää. Meillä oli kansaneläkeindeksi,

joka nousi ainoastaan siinä suhteessa kuin elinkustannukset, ja oli myös TEL-indeksi, jossa myös palkankorotukset otettiin huomioon. Ed. Manninen tietää hyvin, että nyt tehtiin sovellettu indeksi, jossa — kieltämättä siinä on ikäraja — joka tapauksessa otetaan myös huomioon ansio-
tasossa tapahtuneet muutokset. Tässä suhteessa ihmettelen kyllä ed. Mannisen puheenvuoroa.

Kyllä minä näen, että ed. Arja Ojalan lakialoitte lähtee nimenomaan siitä, että saadaan aikaiseksi parannus. Toteutuuko se nyt heti vai myöhemmin, sitä me emme tiedä emmekä sitä, riittääkö valtion budjetissa rahoja. Mutta minusta joka tapauksessa lakialoitteen tavoite ja tarkoitus on hyvä ja siihen suuntaan pitää ponnistella, että tämä lakialoite myös toteutuu.

Ed. Manninen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. A. Ojala kysyi, ettekö te tee sitä, mitä te lupaatte, voin vakuuttaa, että näin teen. (Ed. A. Ojala: Muut ihmettelevät!) Mutta meillä on yksi ero. Minä en lupaa sellaista, minkä minä tiedän olevan täyttä propagandaa, eikä edes oma ryhmänne tule varmasti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tätä kannattamaan. Olen nähnyt lukemattomia teidän hyviä aloitteitanne siellä, mutta kun me yritämme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa näitä aloitteita käsitellä, kukaan teidän ryhmästänne, edes allekirjoittajat, eivät siellä todellisuudessa kannata näitä esityksiä. Se on populismia se, että lupaa sellaista, josta tietää, ettei pysty sanoistaan vastaamaan.

Ed. Aittoniem: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä härskiys ilmenee siinä, jos katsotaan, että sosialidemokraatit ja vasemmisto, jotka tässä olette äänessä, olette ihmisten ostovoimaa leikkauksipäätöksillänne miljardeja markkoja leikanneet alkajaisiksi, kun otitte hallitusvastuun (Ed. O. Ojala: Se oli pakko tehdä, jälkenne piti siivota!) ja sitä hallitusta te olette tukeneet yksimielisesti. Sitten te menette eläkeläisten kokoukseen ja sanotte siellä, että keskustapuolue on vienyt teidän leipänne, mutta me yritämme nyt parantaa tämän asian. Sitten tehdään (Ed. A. Ojala: Emme ole syyttäneet muita!) viiden sanan lakialoite ja tuodaan se eduskuntaan.

Totta kai, ed. A. Ojala, teillä on oikeus se tehdä, ei siitä ole kysymys ollenkaan. Mutta te vielä lupaatte eläkeläisten kokouksessa, että te pyritte korjaamaan ja varmaankin saatte korjattua tämän keskustalaisten raan epäoikeudenmukaisuuden. Sanotte: ”Luottakaa meihin, me taistelemme teidän puolestamme. Sitten te teette

täällä viiden sanan pykälän, jota ei kukaan edes vilkaise valiokunnassa.

Tämä on härskintä populismia, mitä voi olla. Itse en pysty ihan tarkkaan tätä asiaani ilmaisemaan, mutta ed. Manninen erinomaisen hyvin tämän ilmaisi. Tämä on todella härskiä populismia, jolla ei ole minkäänlaista pohjaa, ei vähäisintäkään. Ja se tiedetään jo siinä vaiheessa, kun tällainen esitys tehdään.

Ed. Korteniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Manniselle olisin todennut yhdestä asiasta eli eläkkeiden indeksitarkistusjutusta. Se kieltämättä on jollakin tavalla huono juttu, mutta sehän liittyi eläkepommein purkusysteemiin. Siinä oli käymässä niin, että koko työeläkejärjestelmä olisi ollut vaarassa sen osalta, että työnantajan maksuosuus olisi noussut pitkälle yli 30 prosentin ja lisäksi vielä työntekijöiden maksuosuus kohtuuttomaksi. Sehän liittyi tähän pakettiin, ja muistelen, että on tainnut ed. Manninenkin pitää puheenvuoroja työn sivukuluista, työnantajan maksuista. Kyllä kai on kohtuullista, että jollakin tavalla saatiin se hanksaan, jos se nyt nousee vähemmän. Nyt ainakin vakuutettiin, että työnantajan maksuosuus nousee enintään 25 prosenttiin, joka sekin on kova.

Mutta kuitenkin kysymys on siitä, että saadaan jollakin tavalla tulot ja menot hallintaan ja turvattua vielä tämä eläkejärjestelmä. Tietysti ymmärrän ed. Mannisen ajattelua, jos hänen on tarkoitus kokonaan hyökätä sillä tavalla, että koko ansiosidonnainen sosiaaliturva purettaisiin ja työeläkejärjestelmät. Se on toinen juttu. Siinä tapauksessa tämä olisi romuttunut täysin, mutta nyt se on jollakin tavalla hanskassa. Ainakin nämä eläkeihmiset väittävät, nämä asiantuntijat, että nyt se olisi menossa sillä lailla, että tämä järjestelmä pystyttäisiin säilyttämään.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Ensinnäkään ei siellä Pirkanmaan kansanedustajien kokouksessa mitään luvattu, ed. Aittoniemi. Siellä luvattiin vain tehdä lakialoite, kun keskusteltiin siitä, mitkä olisivat ne muodot, joilla voitaisiin hiukan tätä eläkeläisten tilannetta korjata. Tietoisesti kerroimme myös heille siitä, että valtion taloudellinen tilanne on vaikea ja mitään lupauksia ei voi antaa, mutta tämä konsti katsottiin yhdeksi mahdollisuudeksi.

Ed. Aittoniemi viittasi siihen, että moitittiin siellä kehua. Ei meidän, arvoisat edustajat, tarvinnut siellä yhtään kehua moittia eikä edellistä hallitusta. Kyllä valppailla eläkeläisillä on varsin hyvin tiedossa se, mitä edellisen hallituksen aikana heille tapahtui ja mitä tapahtui koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Työttömyys otettiin talouspolitiikan välineeksi ja sen annettiin ryöpsähtää satoihintuhansiin ja valtionvelan nousta moninkertaiseksi. Nyt valitettavasti ... (Ed. Huuhtanen: Holkerin hallituksen jäljiltä!) — Niin, aina joku syyttää edellistä hallitusta näköjään. — Mutta kuitenkin se pahin räjähdys tapahtui silloin edellisellä kaudella. Nyt tätä onnetonta, katastrofissa olevaa valtionaloutta yritetään paikata ja kipeitä leikkauksia on jouduttu tekemään. Ed. Aittoniemi puhuu täällä Pirkanmaan kansanedustajien suuhun sanoja, aivan kuin olisi istunut siellä kokouksessa. Miten te voitte? Sehän se vasta härskiä populismia on.

Ed. S o i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! Minusta tätä keskustelua on jonkin verran vaikea kuunnella. Minua tavallaan harmittaa se ehkä vähän halpahintainen äänten kalastelu, jota itse kukin tekee eläkeläisten äänillä ja tavallaan ehkä jonkin verran heitä harhaan johtamalla.

Ed. Ojala kun haluaa vähentää sairausvakuutusjärjestelmän tuloja, niin jotta tätä voisi vakavasti sosiaalivaliokunnassa käsitellä, olisi tietysti hyvä antaa pieniä vihjeitä siitä, mitkä ovat ne etuudet, joita samalla summalla leikataan.

Mutta on totta että keskusteluissa eläkeläisten kanssa, heidän on vaikea ymmärtää, miksi heillä on korkeampi vakuutusmaksu, kun sama edustaja ei vaivaudu kertomaan, että heillä ei vastavasti ole työttömyysvakuutusmaksua. On ehkä tyhmää lainsäädäntöä tehdä tämä sillä tavalla. Pitäisi olla sitten joka ikäluokalla samat maksut, että voitaisiin vähän verrata, koska nämä menivät nyt kovin eri tavalla ristiin.

Minä olen yleensä selvinnyt näistä eläkeläis-keskusteluista sillä, että minä olen kantanut mukani muutamaa tilastoa eri väestöryhmien tulo- ja elämäntilanteesta tämän laman aikana, ja se osoittaa, että eläkeläiset ovat kuitenkin suurista väestöryhmistä se, joka on selvinnyt aivan ylivoimaisesti parhaiten ja kepeästi huolimatta ehkä ... (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Niin, siinä mielessä tietysti, että edellisen hallituskauden aikana kaikkien muitten väestöryhmien tulo laski vielä enemmän.

Mutta joka tapauksessa minua tämän kaltaiset aloitteet ja koko se keskustelu, jota täällä on

käyty ja yleensä käydään eläkeläisiä hieman harhaanjohtaen, harmittaa tavattomasti.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelalle totean, että te puhuitte äsken aivan eri asiasta. Keskusta esitti eläkeindeksin osalta yhtenäistä indeksiä sillä tavalla, että se antaa taloudellisesti saman lopputuloksen. Me emme olleet yhtään lisäämässä enempää työnantajien kuin työntekijöidenkään maksuja. Te sanoitte, että nyt saatiin tällä uudistuksella eläkemenot hanksaan. Sinänsä se uudistus kokonaisuudessaan saattoi eläkemaksut pysymään kohtuullisella tasolla, mutta meidän esityksemme yhtenäisestä eläkeindeksistä olisi aivan samalla tavalla pitänyt maksut tällä tasolla. Kysymys oli tästä teidän väittämästänne ikärasismista aivan samalla tavalla, jota nyt yritetään peitellä tällä uudella populistisella aloitteella.

Ed. Aula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rimmi vastasikin ed. Aittoniemelle aivan tarpeeksi jämäkästi siitä, mistä oli kysymys, joten ei siihen sen enempää.

Mutta ed. Soininvaaran puheenvuoroa myös tässä hieman ihmettelen, sillä minä olen kuvitellut, että te olitte tekemässä myös hallitusohjelmaa. Eikö niin? Kun luin puheenvuorossani hallitusohjelmasta liitteenä olevan neuvottelu- muistion kohdan, että vuonna 97 kerrotaan ansiotulojen verotuksen keventämistä jatkettavan "alentamalla edelleen vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastusta", niin kyllä kai te siellä nyt jo mietitte, mikä voi olla se mahdollisuus, millä voidaan tätä alentamista tehdä. Minä en vaadi mitään muuta, kuin että eläkeläisiltä pitää myös ottaa pois tämä ylimääräinen osuus. He maksavat myös sairausvakuutusmaksua ihan omalta osuudeltaan. Se on minusta ihan oikeudenmukaista. Mutta yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti pitää ylimääräinen osuus ottaa pois.

Kun täällä on todettu, että eläkeläiset ovat selvinneet lamasta parhaiten, niin tilastollisesti voidaan näin osoittaa, mutta eläkeläisissä on hyvin erilaisia ryhmiä. Osa ei todellakaan ole hyvin selvinnyt tästäkään lamasta ja näistä leikkauksista, mitä teki edellinen hallitus ja mitä on tehnyt tämä hallitus. Heidän tilanteensa on todella paha. Eli ei puhuta nyt massasta, vaan siellä on

paljon erilaisia yksilöitä. Toiset pärjäävät hyvin ja toiset huonosti. Minusta sairausvakuutusmaksun alentaminen kaikille on ihan ok.

Ed. S o i n i n v a a r a : Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. A. Ojala ehdottaa nyt kyllä tällaista hehtaariyysyä, joka nimenomaan kohdistuu kaikkiin eläkeläisiin ja sen takia on aika kallis ja sen takia hyvin tehoton taas niitten eläkeläisten tilanteen korjaamisesta, joiden kohdalla saattaa olla hieman korjaamistakin.

Mutta pyysin puheenvuoron lähinnä tämän toisen ikään kuin silmänkääntötömpun, indeksiin liittyvän ikärasismin, takia.

Ensinnäkin haluan sanoa, että minä en pidä siitä, että kun eläkkeitä alennetaan, se tehdään indeksitempuilla. Se pitäisi tehdä rehellisesti perusteisiin menemällä, niin ikävältä kuin se tuntuukin, koska indeksien sormeileminen on aina hieman sattumanvaraista.

Siitä indeksiä, joka on yli 65-vuotiailla, ei mitenkään voida laittaa alle 65-vuotiaalle työeläkejärjestelmässä, koska se johtaisi siihen, että ihminen, joka vaihtaa työpaikkaa, menettää kymmeniätuhansia markkoja, koska hän silloin saisi vaapakirjan, joka ei noudata ansiotason nousua, kun taas työssä ollessa eläke määräytyy viimeisistä vuosista ja noudattaa. Sen takia työssä olevilla täytyy olla eri indeksit. Olisi tietysti voitu sanoa, että sairauseläkkeissä, jotka ovat alle 65-vuotiailla, olisi sama huonompi indeksi, mutta kun sairauseläkkeemme nimenomaan nuorena sairastuneilla ovat kovin huonot, niin sen alennuksen kohdistaminen myös tähän joukkoon olisi ollut kyllä aika darvinistista.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Takaan, että tämä on osaltani tämän illan viimeinen puheenvuoro, mutta en malta olla sanomatta, että tästä lähtien ryhdyn käymään Pirkanmaan kansanedustajien mukana erityisesti eläkeläisten kokouksissa, ettei tämän tyyppisiä virheellisiä tietoja ja lupauksia anneta. Vanhat ihmiset odottavat kuukaudesta toiseen kevennyttä asioihinsa. Pitää heti siellä korjata virheelliset lupaukset. Tunnen ihan velvollisuudekseni tästä lähtien olla todella mukana, ettei tällaisia perusteettomia odotuksia eläkeläisille tule näiden kokousten jälkeen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1995

Lähetekeskustelu
Kertomus 4/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksen valtuutetut jättivät viime perjantaina 31.5.1996 valtuutettujen uusimuotoisen toimintakertomuksen vuodelta 1995. Toimintakertomus on uusimuotoinen paitsi ulkoasultaan myös sisällöltään ja kertoo valtuutettujen uuden tyyppisestä toiminnasta. On luonnollisesti harmittavaa se, että näin tärkeästä asiasta joutuu avaamaan keskustelun näin myöhään illalla ja viikkaan muun keskustelun jälkeen, mutta näen velvollisuudekseni muutamain sanoin kuvata toimintakertomusta.

Valtuutetut ovat ottaneet päämääräkseen kehittää valtuutettujen omaa tarkastus- ja valvontatoimintaa sekä parantaa eduskuntaan päin tiedonkulkua Kelasta ja sen hoitamasta sosiaaliturvasta. Keskeistähän toiminnassa on lakien täytäntöönpanon ja organisaation toimivuuden seuraaminen sekä toiminnan yleinen valvonta. Valtuutetut seuraavat myös sitä, mitä sosiaaliturvalainsäädäntö ja siihen tehdyt muutokset aiheuttavat kansalaisten elämään. Tällä kertomuksella pyrimme kehittämään eräänlaista palautejärjestelmää eduskunnalle, ja se näyttää olevan enemmän kuin tarpeellista. Kertomuksessa kuvataan myös aivan hiljattain tehtyjä tutkimuksia, joilla pyritään suomalaista sosiaaliturvaa ja suomalaisia sosiaalioloja selvittämään. Kaiken kaikkiaan toivomme, että tämä uuden tyyppinen kertomus herättää runsaasti keskustelua, ainakin enemmän kuin aikaisemmat.

Valtuutettujen toimintaa ohjaa uusi johtosääntö, joka on eduskunnassa hyväksytty 17.1.1995 ja on tullut voimaan 1.5.1995. Johtosäännössä on karkeasti ottaen sääntöihin viety se, mitä edellä toiminnasta kerroin.

Arvoisa puhemies! Vanhan kaavan mukaisesti, ja sitä tulemme luonnollisesti jatkamaan, valtuutetut ovat tehneet lausumia pitkin toimintavuotta ja on syytä muutama lausuma nostaa muiden yläpuolelle ja käsitellä niitä tarkemmin.

Yleiskokouksessa 2.2.1995 valtuutetut päätti-

vät yksimielisesti antaa kannanoton tietosuojakysymyksistä. Tämä on mielestäni tärkeä asia asiakkaiden tietosuojan kannalta, mutta myös oikeudenmukaisempien tuloksien kannalta siinä, mikä koskee etuustasoa. Myös toivon, että tietosuojakysymyksen modernisointi johtaa parempaan palveluun, kuin mitä nykyisin voimme Kelassa tehdä lähinnä tietosuojasteista johtuen. Luulen, että valtuutetut joutuvat tähän asiaan paneutumaan syvemmin tämän vuoden aikana, koska vuoden 1995 aikana ei päästy niin pitkälle, kuin oli tarkoitus.

Oma mielenkiintoinen asiansa on myös kannanotto kansainväliseen sosiaaliturvaan. Meidän sosiaaliturvammehan poikkeaa jossain määrin Euroopan unionin muiden maiden sosiaaliturvasta lähinnä sen vuoksi, että se on asumisperusteinen järjestelmä. Asumisperusteinen järjestelmä on varsin avoin tänne muuttaville, ja sen etuudet taas Suomesta muuttajille ovat varsin hyvät ja pitkään kestävä. Tässä mielessä on Suomen hallituksen oltava aktiivinen, että saataisiin EU:n piirissä sen tyyppistä sosiaalilainsäädäntöä, joka huomioisi myöskin Suomen erityisolosuhteet.

Yhtenä tärkeänä lausuman aiheena pidän elokuun 8 päivänä annettua lausumaa, kannanottoa Kelan asemaan hallinnossa. Siinä valtuutetut aivan yksimielisinä totesivat, että Kela tulee jatkossakin säilyttää eduskunnan alaisena laitoksena. Perustamme tämän lähinnä siihen, että kaikki uudistukset, jotka ovat keskustelussa olleet, ovat kansalaisten ja kansalaisten palvelujen kannalta heikompia. Sen vuoksi ei ole mitään syytä lähteä viemään Kelaa esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen, niin kuin vielä viime päivinäkin joissakin yhteyksissä olemme nähneet haluttavan.

On todettava myöskin, että Kelan hoitamien asioiden lainvalmistelu ja ohjaus tapahtuu nykyään sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi opetusministeriössä, työministeriössä, ympäristöministeriössä ja puolustusministeriössä. Tässä mielessä sosiaali- ja terveysministeriön etuoikeus ei ole millään tavoin perusteltavissa.

On ikään kuin sattuma, että pääsen myöskin tässä yhteydessä puhumaan valtuutettujen lausumasta Kelan rahoituskysymyksessä. Askeinen keskustelu jo antoi ymmärtää, miten, voiko sanoa, kevyesti kokonaisuutta käsittelemällä voidaan tehdä lakialoitteita, jotka vaarantavat Kelan rahoituksen siinä määrin, että väkisinkin hallitus samalla kertaa joutuu miettimään, mistä vastaava rahoitus otettaisiin tai mitä etuuksia

vastaavasti leikattaisiin. Tämähän on niitä asioita, jotka on voitu Kelan toimesta hoitaa tähän saakka tyydyttävästi, kun on pidetty voimassa ja kunnossa palkkaperusteinen ja työtuloperusteinen, ylipäättänsä tuloperusteinen, rahoitus, jolla pääosin Kelan rahoitus on turvattu. Jos lähemme murtamaan määrätietoisesti perusmallia, on kohtuullista vaatia jokin vastaava ratkaisu Kela-rahituksen perustaksi, niin kuin valtuutetut ovat lausumassaan esittäneet.

Itse olen sitä mieltä, että tähän mennessä ei ole tullut vielä esille mitään korvaavaa selkeää järjestelmää, joka kestävällä tavalla turvaisi Kela-rahituksen siten kuin nykyinen järjestelmä.

Eräs asia, joka koskee mitä suurimmassa määrin eduskuntaa, lähtee lausumasta koskien valtion talousarvion sosiaaliturvalainsäädäntöä joulukuun 13 päivä. Toteamme, että uusien lakien voimaantulo tulisi siirtää, lähinnä talousarviolakien, seuraavan vuoden maaliskuun alkuun. Kela organisaationa joutuu aivan kohtuuttomaan tilanteeseen, kun viikkoa paria aikaisemmin lainsäädäntö valmistuu tässä talossa ja pitäisi toimeenpanna heti vuoden alusta lakien mukaiset maksatukset. Tämä asia on omalla tavallaan tekninen, mutta luulen, että tässä talossa tätä ei ole sillä vakavuudella käsitelty, kuin pitäisi.

Voin myöntää, että itsekin olen syllistynyt tällaiseen tietämättömyyteen tai, voiko sanoa, loppuun asti ajattelemattomuuteen, kun olin edellisessä valtioneuvostossa esittelemässä lakien voimaantuloa heti vuoden alusta, mutta olen ottanut tästä opikseni.

Kaikesta huolimatta tähän kertomukseen liittyy vielä eräs yksityiskohta, johon — jos näin voi sanoa: juoruna — eduskunnan puhemies kiinnitti huomiota, kun hän kiitti valtuutettuja toimintakertomuksen jättötilaisuudessa. Hän kiitti siitä, että valtuutetut ovat ehkä yleisestä käytännöstä poiketen kiittäneet Kelan toimihenkilöitä vuonna 95 tehdystä työstä, joustamiskyvystä ja kansalaisten hyvästä palvelusta. Näissä vaikeissa oloissa organisaatio on voinut vastata kansalaisten tarpeisiin.

Kertomuksen liitteenä on paljon mielenkiintoista luettavaa. En lähde sitä käsittelemään. Toivon, että kokonaisuus kiinnostaa eduskuntaa, ennen kaikkea tietysti sosiaali- ja terveysvaliokuntaa, joka asian perusteellisemmin läpikäy. Sitten syksyllä, kun kertomus tulee ainoaan käsittelyyn tähän saliin, arvoisa puhemies, toivon, että saamme hyvän ajankohdan keskustelulle, paremman kuin lähete keskustelulle.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huuhtanen kiinnitti huomiota äskeisessä puheenvuorossaan moniin samoihin asioihin, joita ajattelin itsekin kommentoida.

Ensimmäinen asia oli se, että valtuutetut katsovat, että Kela tulee jatkossakin säilyttää eduskunnan alaisena laitoksena, ja tästä olen täysin samaa mieltä. Kyllä parlamentarismia on se, että eduskunta seuraa, miten ihmisten hyvinvointi tässä yhteiskunnassa etenee.

Toinen asia oli tietosuojakysymys, josta valtuutetut yleiskokouksessa ovat todenneet, että siinä on ongelmia. On moneen eri etuuslakiin sisältyvien tietojen saamisoikeutta, antamisvelvollisuutta, rekisteröintiä ja tietosuojaa yleensä koskevia rajoittavia säännöksiä. Sitten todetaan, että tarvittaisiin laki Kelan tietojen saamista, käyttöä ja luovutusta koskien. On myös tärkeää tämän lain valmistelussa huomioida se, että asiakkaitten oikeusturva säilyy ja heitä informoidaan näiden tietojen mahdollisesta käytöstä. Tässä on se mahdollisuus, että saadaan tiedot toissijaisista etuuksista eikä tule väärinkäytöksiä.

Kolmas asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, ovat työttömät. Kelalla on meneillään työttömyyden yhteiskunnallisia seurauksia koskeva tutkimus, joka osoittaa, että nykyinen työttömyys on helposti pitkittävää ja valikoivaa ja sen seuraukset ovat vakavia. On todettu myös, että työttömien kuoletisuus on yli kaksinkertainen muihin verrattaessa.

Meillä on Suomessa hyvä työntekijöiden työterveyshuolto, mutta vastaavaa työterveyshuoltoa ei ole organisoitu työttömien osalta. Meillä on paljon pitkäaikaistyöttömiä, jotka ovat jo syrjäytyneet yhteiskunnan ulkopuolelle tai ovat syrjäytymässä. Minun mielestäni ennalta ehkäisten työttömien terveyshaittoihin voitaisiin vaikuttaa sillä tavalla, että heille järjestettäisiin säännöllisiä terveystarkastuksia, jolloin voitaisiin käydä läpi sekä terveyteen että sosiaalisiin ongelmiin liittyviä asioita.

Sitten täällä todetaan, että tutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa asiakkaista on sitä mieltä, että Kela olisi sovelia in paikka hoitaa toimeentulotukiasioita. Asiakkaitten mielestä kolme tärkeintä perustetta ovat: 1) Kelassa ei ole ajanvarausta. Me tiedämme tänä päivänä, että kuntien toimeentulotukijonot ovat pitkiä. Siellä on jopa neljän, viiden, kuuden viikon jonoja, jolloin ihmiset jäävät vaille perusturvaa. 2) Todetaan myös se tosiasia, että sosiaaliturvan muutkin etuudet hoidetaan Kelan kautta. 3) Ehkä

monelle on tärkein asia se, että Kelassa asiointi ei ole niin huomiota herättävää.

Kuntien valtionosuusuudistuksen yhteydessä selvitysmies Koski esittää toimeentulotukimaksujen siirtämistä Kelalle vuoden 98 alusta, ja se on kannatettava esitys, kun samalla varmistetaan se, että meidän sosiaalityöntekijöitämme ei vähennetä, vaan he pääsevät tekemään tärkeintä työtään eli sosiaalityötä, jota tässä maassa varmasti on tarpeeksi.

Tuloloukkutyöryhmän esityksissä lähdetään siitä, että lasten päivähoidon rahat esitetään maksettaviksi myös Kelan kautta.

Kelan henkilökunta on todennut, samoin kuin valtuutetut, että sosiaaliturvaan tehtävät lakisääteiset muutokset valmistuvat eduskunnasta vasta marras — joulukuussa, niin kuin ed. Huuhtanenkin totesi. Tämä aiheuttaa siirtymäaikana ongelmia. Jatkossa on huolehdittava siitä, että Kelalle siirtyvät lisätoiminnot ajoitetaan niin, että Kela ja sen työntekijät pystyvät nämä palvelut antamaan niin, että ihmisille ei koidu ylimääräisiä vaikeuksia näitten etujen saamisen suhteen.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtaja ed. Huuhtanen täällä hyvin perusteellisesti esitteli Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomusta vuodelta 95 ja kertoi myös nimenomaan niistä tavoitteista, mitä nyt uudet valtuutetut ovat jo alkaneet toimeenpanna vuoden 95 aikana.

Täytyy tässä, arvoisa puhemies, todeta se, että ed. Huuhtanen on hyvin ansiokkaasti toiminut valtuutettujen puheenjohtajana ja meidän yhteistyömme on ollut minusta hyvää ja rakentavaa, vaikka helppoahan se ei aina ole ollut siinä mielessä, kun me tiedämme, että Kelalle on uusia velvoitteita annettu ja koko ajan olemme olleet tietoisia siitä, että paine henkilöstöä kohtaan on lisääntynyt ja odotukset tietenkin korkeasta palvelutasosta ovat säilyneet, kenties jopa kasvanneet, mutta meidän yhteistyömme on ollut erittäin hyvää. Samoin on ollut hyvä yhteistyö Kansaneläkelaitoksen johdon kanssa ja meillä on ollut tilaisuus ja olemme halunneet vieraila myös paikallis- ja aluetoimistoissa. Se on hyvin tärkeä osa tätä valtuutettujen valvontatehtävää, joka meille lain mukaan kuuluu.

Me olemme myös säännöllisesti saaneet raportteja tilintarkastajilta Kelan sisäisen tarkastuksen osalta, koska sekin on hyvin tärkeä osa meidän työtämme. Kelan kokonaismenot viime-

kin vuonna olivat mittavat: yli 57 miljardia markkaa. Tietenkin on hyvin tärkeätä myös seurata, miten nämä etuudet käytetään, miten maksatukset suoritetaan ja miten ne kohdentuvat.

Kansaneläkelaitoshan on laitos, joka on jokaista suomalaista varten, ja lähestulkoon jokainen suomalainen tavalla taikka toisella, ainakin perheet, on Kelan palveluja viimekin vuonna saanut. Asiakaskontakteja oli 19 miljoonaa. On ehkä hyvä kertoa tämä, koska se on niin mittava määrä asiakaskontakteja, joskin se on hieman vähemmän kuin edellisellä vuonna eli vuonna 94, jolloin kontakteja oli 20 miljoonaa.

Kun siis sanoin, että Kansaneläkelaitos on jokaista suomalaista varten, niin asia on todella näin. Kela hoitaa kaikkien Suomessa asuvien sosiaalisen perusturvan elämän eri tilanteissa. Todella voidaan sanoa, että Kela turvaa toimeentulon ja korvaa kustannuksia lapsen syntymässä, opintojen aikana ja sairauden ja työkyvyttömyyden tai työttömyyden kohdatessa sekä eläkkeelle siirtymässä.

Olen aivan samaa mieltä kuin valtuutettujen puheenjohtaja ed. Huuhtanen, että toivottavasti se keskustelu, joka käydään sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta, sattuisi ajankohtaan, jolloin runsaampi joukko kansanedustajia osallistuisi tähän keskusteluun; kyllä minusta tärkeästä asiasta on kysymys. Kun Kela on eduskunnan valvonnassa oleva laitos, jonka tulee säilyäkin sellaisena, aivan kuten ed. Huuhtanen totesi — valtuutetut ovat tästä yksimielisiä — on hyvin tärkeätä, että laajasti kansanedustajat osallistuvat keskusteluihin, jotka koskevat sosiaaliturvaetuuksia: peruseläketurvaa, sairausvakuutusta, kuntoutusta, työttömän perusturvaa, äitiysavustuksia, lasten kotihoitoa tukea, lapsilisää, yleistä asumistukea, sotilasavustusta, opintotukea, vammaisetuuksia ja työvoimapolitiittisen koulutuksen perustukea. Se on valtava kirjo erilaisia etuuksia, joita hoidetaan paikallistoimistoissa.

Kuten ed. Huuhtanen totesi, henkilökunta on tavattomasti venynyt ja joutanut ja ottanut vastaan uusia haasteita. On tärkeätä huomata, että viime vuoden aikana, vuoden 95 aikana, toimihenkilöiden määrä väheni noin 2,8 prosentilla, vaikka tehtävät ovat lisääntyneet.

Arvoisa puhemies! Ed. T. Pohjola jo viittasi siihen, että selvitysmies Koski on esittänyt, että toimeentulotuen maksatus siirretään Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Aivan hiljattainhan on valmistunut sosiaali- ja terveysministeriön osaraportti, joka koskee toimeentulotukikoikeilua

vuosina 95—96. Ed. T. Pohjola myös toi esille tuloksia, miten asiaan on tähän asti suhtauduttu kansalaisten keskuudessa kokeilupaiikkakunnilla, joilla Kansaneläkelaitos tällä hetkellä jo toimeentulotukea hoitaa.

Itse olen samaa mieltä, että selvitysmies Kosken esityksiä kannattaa lähteä toteuttamaan. Yhden luukun periaatteen eteenpäinvieminen on järkevää, niin kuin on todettu, mutta kyllä täytyy myös valmistautua siihen, että tämä suoritetaan hyvin huolella ja hyvin valmistautuneina.

Voidaan todeta, arvoisa valtuutettujen puheenjohtaja, että meillä oli jo epävirallinen palaveri, joka oli valtuutettujen toimesta koolle kutsuttu ja jossa nimenomaan halusimme ministeriön ja kuntien edustajien kanssa keskustella tai ainakin saattaa tietoon niitä näkökohtia, mitä valtuutettujen keskuudessa on ollut. Sekä ministeriön että Kuntaliiton edustajat ja molemmat sosiaali- ja terveysministerit olivat paikalla. Mikäli mahdollisesti lähdetään tätä toteuttamaan, se täytyy tehdä hyvin huolella ja arvioida, mikä on oikea ajankohta.

Ei riitä ainoastaan se, että budjettilait ja vastaavat toteutetaan siten, että Kelalle jää riittävä valmistautumisaika. Se on aivan välttämätöntä, niin kuin täällä on todettu. Mutta myös tällaiseen isoon muutokseen, mikäli se tullaan toteuttamaan ja toimeentulotuki pysyvästi siirretään Kelalle, täytyy varata riittävästi aikaa.

Täytyy todella saada kuntien taholta varmuutta myös siitä, että kunnat eivät lähde heikentämään sosiaalityötä ja irtisanomaan sosiaalityöntekijöitä, vaan nimenomaan varautuvat siihen, että kun tämä ns. rutiininomainen maksatus siirretään Kelalle, kunnat käyttävät säästyvät resurssit nimenomaan siihen, että parannetaan sosiaalityön laatua ja annetaan sosiaalityöntekijöille mahdollisuus keskittyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin paremmin kuin nyt on ollut mahdollista. Tiedämme, että vaikka kunnissa on toimeentulotukiasioiden hoitoa siirretty toimistohenkilökunnalle, rutiiniasioita, siitä huolimatta merkittävä osa sosiaalityöntekijöiden aikaa kuluu ehkä rutiinitehtäviin, samanaikaisesti, kun sosiaalityöapua tarvittaisiin monilla muilla sektoreilla, joilla tarve on kasvanut johtuen työttömyydestä ja monista muista seikoista. Eli riittävästi aikaa pitää varata, mikäli toimeentulotuki Kelalle siirretään.

Uudistus tietenkin vaatii myös Kelan puolella valmisteluja. Voi olla, että tilaratkaisuja joudutaan tekemään. Eivät välttämättä kaikin osin nykyiset paikallistoimistot kykene tarjoamaan

riittävän luottamuksellisia tai asiakkaan kannalta riittävän hyviä palveluja, mikäli ei tilaratkaisuja tehdä. Muutoinkin tämä on niin merkittävä muutos, että se täytyy huolella valmistella.

Arvoisa puhemies! Lopuksi olisin halunnut kiinnittää huomiota siihen, mikä on ollut niin valtuutettujen kuin Kansaneläkelaitoksen hallituksen ja johdon sekä myös eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanta jo pitkään, eli siihen, että nyt on ollut niin paljon muita asioita, jotka ovat vieneet huomion ja energian, että sosiaaliturvalainsäädännön yksinkertaistamiseen tähtäävä uudistamistyö on jäänyt jalkoihin viime vuosina. Tiedämme, että on tavaton määrä lakeja — en nyt muista ulkoa, ehkä valtuutettujen puheenjohtaja muistaa, olemme saaneet selvitystä siitä moneen kertaan — ja tavaton määrä pykälä. Sosiaaliturvalainsäädäntö, voi sanoa, on viidakko pykälä, joita asiantuntijoidenkin on tavattoman vaikea hallita. Siinä kyllä on varmasti yksinkertaistamiseen varaa, ilman että kenkään sosiaaliturvan taso tai palvelut siitä heikkenisivät. Se on ollut asia, joka on ollut puheena useita vuosia, mutta siinä ei ole riittävästi edistytty. Ainakin sopii toivoa, että lähivuosina myös tämä asia nousee riittävästi esille.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Unohdin edellisestä puheenvuorostani yhden asian. Minusta on erittäin tärkeää, että satsataan työkyvyn ylläpitämiseen, varhaiskuntoutukseen ja kuntoutukseen.

Kun entisessä elämässäni olin uimahallilla töissä, otan esimerkin kuntoutuksesta ja sen kustannuksista. Kun vesivoimistelua annetaan uimahalleissa, siihen ei ole mahdollisuutta saada Kelan korvausta. Yksi uimahallin vesivoimistelukäynti maksaa 10 markkaa. Kun sama palvelu annetaan terveyskeskuksen uima-altaalla, se maksaa 100 markkaa. Siihen saadaan Kelan korvausta. Jos se annetaan erityissairaanhoidossa, hinta on 1 000 markkaa. Tässä on yksi esimerkki, mutta niitä löytyy varmaan lukemattomia, että voimme pienemmillä resursseilla antaa parempia palveluja. Tähän varmaan olisi syytä Kelan valtuutettujenkin kiinnittää huomiota.

Ed. Outi Ojalan kanssa olen täysin samaa mieltä siitä, että sosiaaliturvalainsäädännön yksinkertaistaminen on jäänyt muiden asioiden jalkoihin. Siihen suuntaan lainsäädäntöä on kehitettävä, että siitä saadaan yksinkertainen ja ymmärrettävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

**13) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1994
Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1994**

Kertomus 11, 12/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

14) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1995

Kertomus 3/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys 56/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys laiksi kuntarajojen määrittämisestä Suomen aluevesillä

Hallituksen esitys 55/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

17) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomus vuodelta 1995

Kertomus 1/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

18) Hallituksen esitys laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 49/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laiksi näkövammaisten kirjastosta

Hallituksen esitys 61/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen varsinaiseen täysistuntoon.

Ensimäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 20.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio